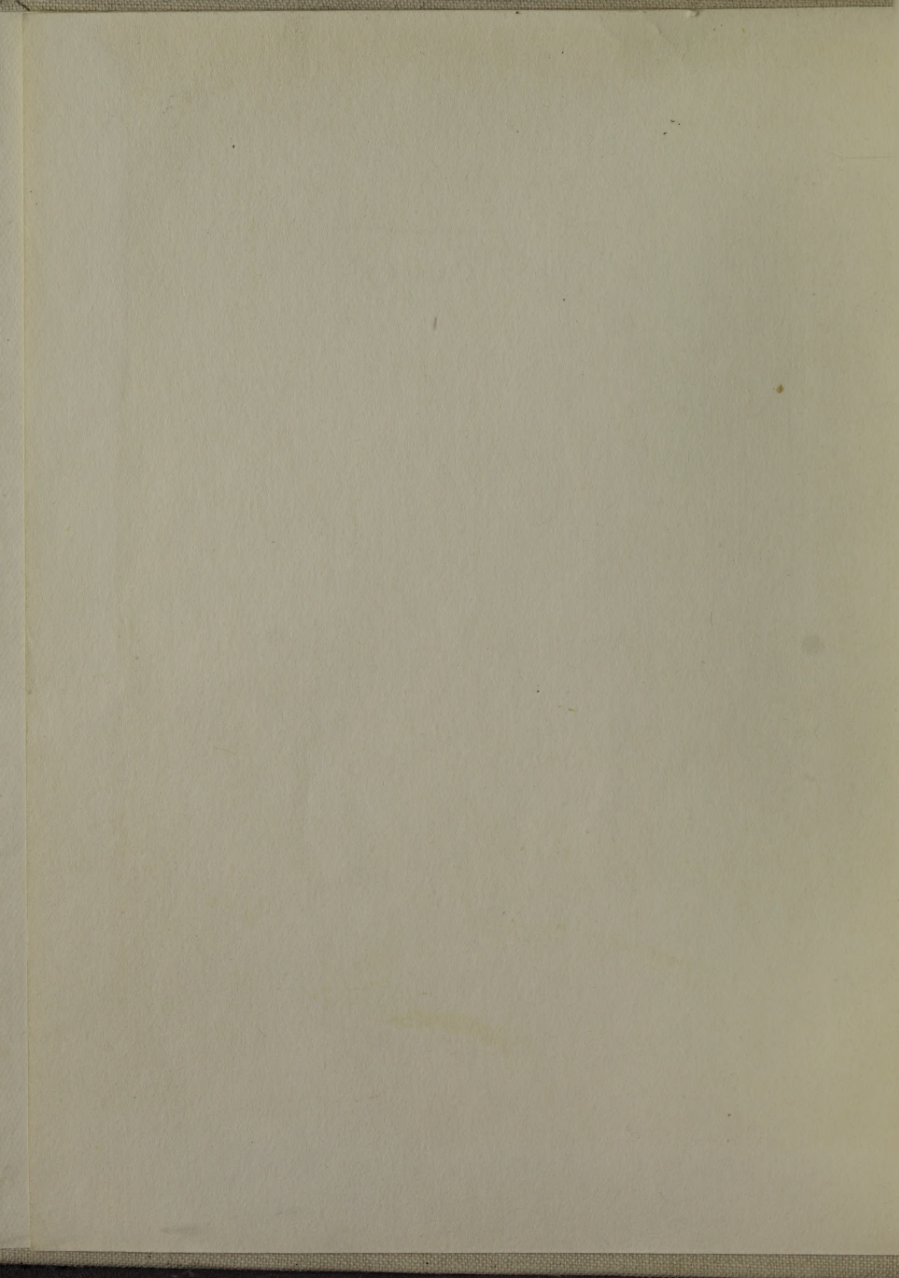

L $\frac{2}{535}$

Katolu
gariadznieciba
Latvija

1920 -
1940

L 2
535

Dubl.
L
2

LATVIJAS PSR CENTRĀLAIS VALSTS ARHĪVS

DOKUMENTU KRĀJUMS

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA RĪGĀ 1961

2
Ko824

Latv. PSR Valsts bibliotēka

62-51175

0305021368

Atbildīgais redaktors A. Kadiķis
Sastādījis Z. Balevics

PRIEKŠVārds

Skaļajā pretkomunistiskās propagandas korī viena no spalgākajām balsīm ir Vatikāna balss. Imperiālistisko kara kurinātāju interesēs cenšoties sašķelt tautu vienotību cīņā par mieru un draudzību visā pasaulē, katoļu baznīca visādi mēģina nomelnot sociālistiskās noņemnes valstu tautas. Šim mērķim kalpo Vatikāna liekuļu vaimanas par «klusējošo baznīcu» (kā Vatikāns dēvē baznīcu sociālistiskajās valstīs). Protams, katoļu baznīcas vadītāji itin labi zina, ka baznīcai sociālistiskajās valstīs reliģiskajā darbībā ir pilnīga brīvība. Baznīca te klusē tikai tad, kad patiesības vārdā būtu jāatspēko Vatikāna ļaunprātīgā un melīgā propaganda.

Tomēr reliģiskās darbības brīvība vien neapmierina mūsdienu Vatikāna politiķus. Tikai ar «dieva vārda» sludināšanu vien baznīckungi nespēj noturēt ticīgos savā ietekmē. Tāpēc viņi uzstājīgi cenšas panākt, lai valsts varas aparāts atbalstītu reliģiju, lai ar tā palīdzību garīdznieki varētu brīvi apspiest cilvēku sirdsapziņas brīvību un ticīgo tiesības.

Šāda veida «brīvība» baznīckungiem bija arī buržuāziskajā Latvijā, kur klerikālisms, it īpaši fašistiskās diktatūras laikā, ieguva valsts politikas spēku. Kā šī «brīvība» izskatījās praksē, cik dārgi tā maksāja tautai, arī ticīgajiem, — par to pārlicinoši stāsta krājumā sakopotie dokumenti.

Lai slēptu no sabiedrības acīm tautai naidīgo baznīcas politiku un garīdzniecības zemo morāli, katoļu baznīcas likumu krājums — kanonisko tiesību kodekss nosaka stingru baznīcas dokumentu uzglabāšanas kārtību. Kā Romas pāvesta, tā arī vietējo bīskapu kūrīju* amatpersonu svarīgākais uzdevums ir stingri sargāt baznīcas noslēpumus. Blakus parastajam bīskapijas arhīvam, ko pārzina kūrījas kanclers, katra bīskapa sevišķā pārziņā atrodas slepenais arhīvs ar dokumentiem par garīdznieku noziegumiem un amorālo stāju. Labi apzinādamies «nevēlamās sekas», kas rodas, nonākot atklātībā baznīcas dokumentiem (sk. dok. Nr. 1), baznīcas kalpi rūpējas par šo dokumentu slēpšanu. Kad 1940. gadā saskaņā ar padomju likumiem par dokumentu sakopšanu arhīvos tika pārņemts Rīgas arhidiecēzes kūrījas arhīvs, baznīckungi pretlikumīgi nenodeva bīskapa slepeno arhīvu un nobēdzināja arī lielāko daļu kūrījas arhīva dokumentu. Tā katoļu baznīcai izdevās saglabāt slepenībā svarīgākos dokumentus par baznīcu un tās kalpiem Latvijā. Tāpēc dokumenti, kas sakopoti šajā krājumā, ne tuvu neatspoguļo visu katoļu baznīcas darbību. Tie tikai nedaudz paver liekulīgās svētulības aizkaru, aiz kura buržuāziskajā Latvijā darbojās katoļu baznīcas pārstāvji, un skopajā, bet pārliecinošajā dokumentu valodā stāsta par baznīckungu attieksmi pret ticīgajiem un viņu pašu sludinātajiem baušļiem.

Baznīckungu saimniekošanu draudzēs rāda pirmajā nodaļā sakopotie dokumenti. To vairums (sk. dok. Nr. 4,

---

* Kūrīja — bīskapa kanceleja, ar kuras palīdzību tiek pārvaldīta diecēze (bīskapija) vai arhidiecēze (virsbīskapija). Kūrījas nozīmīgākās amatpersonas ir ģenerālvikārs, oficiāls un kanclers.

5, 6, 7, 8, 11, 12, 16, 22, 24) ir draudzes locekļu sūdzības, kuras reizēm parakstīja vairāki desmiti ticīgo. Tikai viena sūdzība (sk. dok. Nr. 11) ir anonīma, taču tajā aprakstītie fakti liecina, ka vietējā baznīckunga terora dēļ ticīgie to nav uzdrošinājušies parakstīt. Tāpēc pat kūrīja, kas anonīmas sūdzības parasti neuzglabāja, šo sūdzību tomēr pievienoja Briģu draudzes lietai, un, baidīdamās no baznīcas ietekmes mazināšanās, 1937. gada beigās apsūdzēto baznīckungu Cerciņu pārcēla uz Pušmucovas draudzi.

Kūrīja, kas sev pakļautos garīdzniekus svaidīja no vienas draudzes uz otru, pamatojoties uz savu aģentu ziņojumiem, dažkārt pat tenkām, parasti atstāja bez ievērības ticīgo pamatotās sūdzības par «garīgajiem tēviem». Ja arī izskata pēc šīs sūdzības izmeklēja, tad to veica tikpat tendenciozi kā dekāns* (vēlāk bīskaps) A. Urbšs (sk. dok. Nr. 11). Tāpēc, kad kūrījā ienāca vairākas sūdzības par Liksnas prāvestu P. Apšinieku, kas nebaudīja kūrījas labvēlību, virsbīskapam nācās dot īpašus norādījumus (sk. dok. Nr. 13 un 15), lai šoreiz izmeklēšana būtu nopietna un dotu rezultātus. Pilnīgi pamatoti P. Apšinieks varēja rakstīt par kūrījas dažādo attieksmi pret baznīckungiem (sk. dok. Nr. 14); tas sevišķi spilgti izpaudās arī virsbīskapa norādījumos (sk. dok. Nr. 13, 15 un 27).

Ja attiecībā pret baznīckungiem kūrīja lietoja dažādas mērauklas, tad tās nostāja pret ticīgajiem vienmēr palika nemainīga. Ticīgo «pūļa» iejaukšana «baznīckunga un kūrījas starpā» bija liels noziegums no garīdznieka puses (sk. dok. Nr. 27). Isti muižnieciska nicināšana pret «pūli» dveš no katras rindiņas, ko virs-

* Dekāns — baznīckungs, kura uzraudzībai pakļauta baznīcas teritoriāla vienība — dekanāts, kas sastāv no vairākām draudzēm.

bīskaps A. Springovičs veltījis ticīgajiem savā sarakstē ar baznīckungiem (sk. dok. Nr. 13, 15 un 27), lai gan «gana rakstos»* katoļiem viņš tos liekulīgi mēdza dēvēt par saviem «dārgajiem garīgajiem bērniem».

P. Apšinieka lietas izmeklēšanā spilgti izpaužas baznīcas kalpu savstarpējās intrigas (sk. dok. Nr. 51). Īpaši jāatzīmē tā loma, kāda P. Apšinieka pārceļšanā no Līksnas bija baznīckungam J. Kalnišam. Viņa cenšanos tikt atpakaļ Līksnā (kur viņš bija darbojies no 1929. līdz 1936. gadam) apliecina ne tikai P. Apšinieka vēstules (sk. dok. Nr. 14 un 51), bet arī pašas sūdzības par Līksnas prāvestu, kurās nepamatoti slavēts J. Kalnišs (sk. dok. Nr. 12). Ja arī varētu apšaubīt P. Apšinieka dotā J. Kalniša raksturojuma objektivitāti, tad šoreiz jātic buržuāziskās Latvijas policijas ierēdņiem (parasti tie gan stāvēja baznīckungu sardzē). Viņi baznīckungu Kalnišu — ticīgo pērāju uzskatīja par savu sabiedroto tautas apspiešanā, tomēr bija nobažījušies par sekām, kādas var radīt tāda neapvaldīta dvēseļu vagara rīcība (sk. dok. Nr. 20). Nekā glaimojoša par J. Kalnišu nevarēja pateikt arī viņa tiešais priekšnieks Preiļu dekāns J. Ostrovskis, kas kādā ziņojumā kūrijai 1939. gadā īpaši atzīmēja Kalniša neapvaldīto mantkāri, kā arī viņu īsi, bet kodolīgi raksturoja: «... baznīckungs Kalnišs vienu domā, otru runā un trešo dara.»**

Nodaļā ievietotās ticīgo sūdzības papildina dokumenti Nr. 13, 14, 15, 17 un 18.

Par baznīckungu patvaļu stāsta arī pašu garīdznieku sastādītie dokumenti (sk. Nr. 3, 21, 23 un 25). Interesanti ir Varakļānu dekāna K. Kaļinkas aizrādījumi dekanāta garīdzniekiem (sk. dok. Nr. 21 un 23). Tālredzī-

* Gana raksts — bīskapa vēstījums ticīgajiem.

** LPSR CVA, 633. fonds, 1. apraksts, 167. lieta, 2. lapa.

gākie baznīcas kalpi jau ilgi pirms 1940. gada jūnija dienām sajuta tautā briesmošo nemieru pret Ulmaņa fašistisko režimu un apzinājās, ka apspiestais un pazemotais cilvēks var pārņemt valsts dzīves veidošanu savās rokās. Savu vietu šķiru sabiedrībā baznīckungi labi apzinājās: «Viņu (trūcīgo iedzīvotāju. — *Red.*) acīs priesteris ir apskaužams kungs no citas šķiras, kam visumā nevar uzticēties,» tā savā referātā Nautrēnu dekanāta garīdznieku konferencē atzina Augustovas prāvests P. Tumans. Tāpēc arī dekāns Kaļinka brīdināja sev pakļautos garīdzniekus: nekrāt tautas naidu un atturēties no pārmērīgas ticīgo apspiešanas un nicināšanas (sk. dok. Nr. 23).

Draudzes attiecības ar baznīckungiem — garīgajiem žandarmiem nebija vienaldzīgas arī buržuāziskās Latvijas valdībai. Periodiskos pārskatos par aprīņķu dzīvi aprīņķu vecākajiem nācās ziņot ne tikai par to, kā iedzīvotāji pilda valdības likumus un rīkojumus, bet arī par attiecībām starp mācītājiem un ticīgajiem. Ja radās nesaskaņas draudžu un garīdznieku starpā, valsts vara centās tās novērst (sk. dok. Nr. 9, 10, 19 un 20), jo baznīca un tās kalpi, līdzīgi policijai un aizsargiem, bija buržuāzijas kundzības drošākais balsts.

Lai nostiprinātu katolicisma pozīcijas, pavairotu garīdznieku skaitu un baznīcas ienākumus Latvijā, Rīgas arhidiecēzes kūrīja centās organizēt pēc iespējas vairāk draudžu, celt jaunas baznīcas, visus izdevumus par šo «garīgo gādību» uzvelot ticīgo pleciem. Apliekot draudzes ar visdažādākajiem nodokļiem baznīcas labā, baznīckungi vēl vairāk pasliktināja Latgales zemnieku smago stāvokli buržuāzijas kundzības gados, bieži vien apdraudot pat pašu zemnieka saimniecību (sk. dok. Nr. 30, 31, 32 un 34). Pret ticīgajiem, kas nespēja

nomaksāt uzliktās nodevas vai kļaušas, «garīgie tēvi» vērsās ar visiem viņu rīcībā esošiem garīgā terora līdzekļiem: nolamāja baznīcā no kanceles, nesniedza garīgos pakalpojumus utt.

Ticīgo attieksmi pret jaundibināmām draudzēm rāda otrajā nodaļā ievietotie dokumenti — gan ticīgo pazeimīgie lūgumi, gan arī sūdzības un protesti, kuros reizēm izskan pat draudi (sk. dok. Nr. 28, 33, 34). Dibinoties jaunām draudzēm, sūdzību un lūgumu rakstīšana parasti kļuva masveidīga. Tā, piemēram, pret Ostrones draudzes izveidošanu protestēja ne tikai Bokonu, Sokolku, Morkotu un Pustinku (sk. dok. Nr. 30, 31, 32), bet arī Zviedriņu, Tumušku, Puncuļu un Aleksandropoles sādžu zemnieki. Runādams par ticīgo vienprātīgo pretestību, baznīckungs B. Valpitrš, kuram bija uzdots jaunās draudzes izveidošana, Ostrones draudzes organizēšanu pielīdzināja misiju darbam pagānu vidū. Nereti ticīgie pret varmācīgu pievienošanu jaunajai draudzei protestēja vairākus gadus (sk. dok. Nr. 26 un 28); nespēdami atrast atsaucību kūrījā, ticīgie to meklēja buržuāziskās Latvijas valsts iestādēs (sk. dok. Nr. 32), tomēr baznīckungi nekad nepieņēma «pūļa» priekšā, bet valdības iestādes parasti atbalstīja garīdzniekus.

Ticīgie garīdznieku acīs bija tikai draudzes prāvesta uztura nodrošinātāji — baznīcas nodokļu maksātāji (sk. dok. Nr. 35), tāpēc ar tiem kūrīja rīkojās pēc sava ieskata, ņemot vērā tikai bīskapa simpātijas vai anti-pātijas pret tās vai citas draudzes prāvestu, bet ne pašu ticīgo prasības vai protestus. Vietējo baznīckungu — nodevu piedzinēju uzdevums bija tā iespaidot nepakļāvīgos ticīgos, «... lai viņi saprastu savu garīgo labumu...», visus savus laicīgos labumus atdodami baznīcas kalpiem (sk. dok. Nr. 27).

Trešajā nodaļā ievietotie dokumenti liecina par atklātu uzstāšanos pret katoļu baznīcu.

Baznīcas metriku grāmatas jau no seniem laikiem bija ienesīgs baznīckungu ienākumu avots. Par izsniegtajām dzimšanas apliecībām viņi saņēma bagātīgu atalgojumu graudā un naudā. Tāpēc pret 1921. gadā izdoto likumu par civilstāvokļa aktu reģistrāciju, ar kuru garīdzniekiem un konfesionālajām iestādēm aizliedza izsniegt metriskās apliecības par dzimšanas, nāves un laulību gadījumiem, visu konfesiju garīdzniecība vienprātīgi protestēja. Garīdznieki nepārtraukti apkaroja dzimtsarakstu nodaļas, līdz beidzot 1928. gadā buržuāziskā saeima pakļāvās klerikāļu spiedienam un baznīckungu izdotās metriskās apliecības pielīdzināja dzimtsarakstu nodaļu izdotajiem dokumentiem. Praksē baznīckungu kļuva gandrīz par vienīgajiem metrisko apliecību izsniedzējiem, jo dati par pilsoņu civilstāvokli — baznīcas metriku grāmatas atradās viņu rokās.

Dzimšanas, miršanas un laulības apliecību izsniegšanu garīdznieki visādi izmantoja. Atsakoties izsniegt apliecības tiem, kas nebija nomaksājuši baznīckunga uzliktās nodevas vai izpildījuši baznīcas klaušas (sk. dok. Nr. 36, 37, 38), garīdznieki centās spaidu kārtā atraisīt ticīgo cilvēku maku baznīcas labā. Neizsniedzot metriskās apliecības «bezdievjiem», baznīckungu centās iespaidot arī neticīgos vai mazticīgos. Personām, kuras bija atklāti sarāvušas sakarus ar baznīcu un pieprasīja apliecības iesniegšanai dzimtsarakstu nodaļās, «garīgie tēvi» ne vien neizsniedza dokumentus, bet arī izturējās pret tām rupji (sk. dok. Nr. 43).

Mēs nezinām, cik bieži baznīckungiem izdevās panākt savu un ar savām huligāniskajām metodēm piespiest apliecību lūdzējus materiāli vai garīgi kalpot

baznīcai. Taču saglabājušies dokumenti liecina, ka daudzi pilsoņi nepakļāvās baznīcas kalpiem. Nedabūjuši vajadzīgās apliecības no baznīckungiem, viņi lūdza tās izgādāt ar Baznīcu un konfesiju departamenta starpniecību. Tiesa, arī šajā departamentā, tāpat kā visās buržuāziskās Latvijas valsts iestādēs, uz tiem, kas atteicās no baznīcas «pakalpojumiem», skatījās greizi, tomēr, neuzdrošinādamies solidarizēties ar baznīckungu garīgā terora metodēm, apliecības galu galā izsniedza arī «bezdievjiem». Jāatzīmē, ka Ulmaņa fašistiskās diktatūras laikā, kad nevēlēšanās sastāvēt kādā baznīcas draudzē jau bija pietiekošs pamats attiecīgā pilsoņa ierakstīšanai politiskās policijas melnajos sarakstos, atteikšanās no baznīcas ceremonijām (sk. dok. Nr. 39, 41, 42, 44) bija drosmīgs solis, kas liecināja par dziļu nemieru ar baznīcas garīgo teroru. Sākot ar 1937. gadu, sūdzības par baznīckungu patvaļu pieņēma tik plašus apmērus, ka Baznīcu un konfesiju departaments bija spiests jau iepriekš sagatavot īpašas veidlapas, kuras izpildīja tie, kam kūrīja atteicās izsniegt metriskās apliecības. Departamenta direktora uzdotais sūdzību skaits — vairāk nekā 100 sūdzību gadā (sk. dok. Nr. 43) nozīmē, ka bieži vien metrisko izrakstu lūdzējiem nācās uzklausiņ sprediķus un apvainojumus, ar kuriem baznīcas kalpi neskopojās. Baznīckungu «svētajām dūsmām» bija pamats: lielākā daļa apliecību lūdzēju (atskaitot tos, kas pārgāja citā ticībā) atteicās no baznīcas.

Buržuāziskās Latvijas valsts aparāts, sevišķi Ulmaņa fašistiskās diktatūras laikā, stāvēja reliģisko aizspriedumu sardzē. Par to liecina obligātās rīta lūgšanas un ticības mācība skolās, jautājumi par ticību pilsoņu aptaujas anketēs utt. Mācītāji savukārt centīgi aizstāvēja un svētīja fašisma jūgu. Šādos apstākļos atsevišķu ie-

rēdņu ierosinājumi piespiest baznīckungus izsniegt metriskās apliecības visiem lūdzējiem (sk. dok. Nr. 38, 43, 45) neatrada dzirdīgas ausis. Lai gan valdošajām aprindām nepatika baznīckungu huligānisms un terors pret personām, kas pieslējās neoficiāli valdošajai — luterāņu reliģijai, tomēr nekas netika darīts baznīckungu patvaļas ierobežošanai.

Tikai padomju iekārta, šķirot baznīcu no valsts un metrisko apliecību izsniegšanu nododot dzimtsarakstu nodaļu ziņā, pasargāja pilsoņus no baznīcas kalpu patvaļas, par kuru tagad stāsta tikai arhīvu dokumenti.

Dokumentus par baznīckungu politisko darbību un viņu savstarpējām attiecībām baznīca slēpj sevišķi rūpīgi, jo tieši tajos visspilgtāk izpaužas garīdzniecības tautai naidīgā politika un viņas jezuītiskā morāle. Ceturtajā nodaļā ievietoti tikai daži dokumenti, kas rāda baznīcas kalpu «svētās» politikas atsevišķas izpausmes.

Baznīckungu politisko divkosību buržuāziskā parlamenta vēlēšanu laikā atmaskoja paši ticīgie katoļi (sk. dok. Nr. 46), taču politiķi sutanās atzina savu kolēģu divkosību par pareizu un atbilstošu baznīcas interesēm, stingri sodot nevis divkošus E. Stukelu un K. Jasenu, bet gan «dumpīgos» Latviešu katoļu savienības¹ biedrus. Nepazīdami baznīckungu politikas jezuītiskos «principus», ierindas katoļi nesaprata, kā baznīckungs E. Stukels var kandidēt vienā vēlēšanu sarakstā ar luterāņu mācītājiem V. Sanderu un T. Grīnbergu, baptistu sludinātāju J. Freiju un pareizticīgo garīdznieku P. Grezenu. Viņi gan zināja, ka šos dieva kalpus šķīra savstarpējā konkurence ticīgo dvēseļu (un naudas) zvejošanā, taču garīdzniecības kopējā reakcionārā politika, viņu savstarpējās politiskās mahinācijas tika rūpīgi slēptas no ticīgajiem, kurus «garīgie tēvi» spieda

balsot par savām kandidatūrām, vēlēšanu aģitācijā ņemot talkā gan dievu un velnu, gan paradīzi un ellī.

Baznīckungu politikas jezuītisko raksturu atmasko arī krājuma 48. un 52. dokuments. Lai apsūdzētu sev nevēlamas personas un izkaulētu pabalstus baznīcai, «svētie tēvi» nekautrējās iekarot valstsvīru uzticību ar denunciācijām par saviem kolēģiem (sk. dok. Nr. 48). Īpaši jāatzīmē 52. dokuments, kurā apkopoti politpārvaldes aģentu — baznīckungu ziņojumi par vienu no ievērojamākajiem katoļu garīdzniekiem buržuāziskajā Latvijā — Rīgas arhidiecēzes kūrijas kancleru un Rīgas dekānu E. Stukelu. Dokuments mūs mazāk interesē kā šī augstu stāvošā garīdznieka amorālās dzīves atmaskojums. Tamlīdzīgu «svētā dzīves aprakstu» varētu sastādīt gandrīz vai par katru baznīckungu, un Stukela augstais amats tikai pavēra viņam plašākas iespējas dažādām mahinācijām un intrigām. Dokumenta galvenā vērtība ir tā, ka tas atspoguļo baznīckungu «svēto» politiku.

Katoļu baznīca Latvijā ieņēma savdabīgu stāvokli. Katoļticīgo vairums dzīvoja Latgalē. Vatikāns to uzskatīja par katoliskās Polijas sastāvdaļu un ar baznīcas palīdzību gadu desmitiem bija centies panākt Latgalē dzīvojošo latviešu pārpoļošanu. Pārpoļotāju darbība radīja pretestību ne vien ierindas katoļu vidū, bet arī nelielā daļā latviešu baznīckungu, kas bija cēlušies no Latgales turīgāko zemnieku ģimenēm. Šī garīdznieku grupa — F. Trasuns, K. Skrinda, P. Smelteris, F. Laižāns, J. Velkme, N. Rancāns u. c. XX gadsimta sākumā nostājās slepenā opozīcijā pret Mogiļevas virsbīskapu*

---

* Līdz Rīgas bīskapijas atjaunošanai Vidzemes un Latgales katoļus pārzināja Mogiļevas virsbīskapi, bet Kurzemes un Zemgales — Viļņas, vēlāk Zemaitijas bīskapi.

ieturēto Latgales pārpoļošanas politiku. Taču šī opozīcija deva pretējo rezultātu — pirmā pasaules kara priekšvakarā pārpoļotāji vēl vairāk pastiprināja savu darbību Latgalē. Tikai pēc tam, kad Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas rezultātā sagruva tautu cietums — Krievijas impērija un tika likvidēta nacionālā apspiestība, arī Vatikānam nācās pāriet uz elastīgāku politiku. 1918. gada septembrī pāvests atjaunoja Rīgas bīskapiju, par tās bīskapu ieceldams ģermanofilu grāfu E. O'Rourki. Neapmierināta ar šādu iznākumu, latviešu baznīckungu grupa ar buržuāziskās Latvijas Pagaidu valdības palīdzību panāca, ka bīskapu nomainīja. Raksturīgi, ka no trim bīskapa amata kandidātiem, kurus Latgales baznīckungi jau 1918. gada sākumā bija ieteikuši pāvestam (F. Trasunu, K. Skrinku un A. Springoviču), par Rīgas bīskapu kļuva pārpoļotais A. Springovičs. Viņa vadībā katoļu baznīca atsāka savu pārpoļošanas darbību, kuru tagad pēc Vatikāna direktīvām veica paši latviešu baznīckungi. Ar reti sastopamu nežēlību baznīca likvidēja opozīciju: K. Skrinka mīklainos apstākļos mira kādā Lietuvas klosterī, F. Trasunu 1925. gadā izslēdza no baznīcas, bet pārējos atstūma tālu no baznīcas politikas veidošanas un ienesīgām draudzēm. Poļu orientācijas garā sagatavoja jaunos garīdzniekus garīgajā seminārā; «garīgo stiprinājumu» baznīckungiem katru gadu rekolēkciju* laikā sniedza no Polijas izsaukts jezuītu ksendzs. Cenšoties iegūt kūrijas labvēlību, pārskatos par lasāmo literatūru baznīckungi uzdeva pēc iespējas vairāk poļu reliģisko laikrakstu un žurnālu. Polijas jezuītu klosteri sagatavoja arī pirmo garīgās žandarmērijas grupu — jezuītus L. Lapkovski, V. Treibšo un J. Pudānu darbībai Latvijā.

* Garīgo konferenču.

Katoļu baznīcas piekoptā pārpoļošana, kuras tālejošais mērķis bija sagatavot Latvijas vai vismaz Latgales pievienošanu katoliskajai Polijai, radija saprotamu satraukumu buržuāziskās Latvijas valdošajās aprindās. Valsts valstī, ko centās radīt Vatikāns Latvijā, lika valdībai ieņemt pret katoļu baznīcu īpašu nostāju. Izrādot vislielāko pretimnākšanu baznīckungu garīgajam teroram pret ticīgajiem, valdība tai pašā laikā vērīgi sekoja katolicisma politiskajai darbībai, cenšoties to iespaidot sev labvēlīgā garā ar pabalstiem katoļu baznīcai, baznīckungu iespaيدا palielināšanu skolās, ordeņiem un citām dāvanām katoļu garīdzniecībai.

Tā kā baznīckungu praktizētā pārpoļošana nevarēja radīt tūlītējus draudus buržuāziskajai Latvijai, bet baznīcas kalpu reakcionārajai darbībai citās nozarēs Ulmaņa fašistiskās diktatūras režīma laikā bija vislabvēlīgākie apstākļi, starp katoļu baznīcu un Latvijas fašistiskajiem valdītājiem nodibinājās cieša sadarbība, kuras sākums meklējams vēl pirms 1934. gada 15. maija fašistiskā apvērsuma. Kā fašistus, tā baznīckungus vienoja naidis pret komunismu un svētā privātīpašuma aizstāvēšana. Pirms fašistiskā apvērsuma daudzi katoļu baznīckungi (A. Ancāns, B. Grišāns, P. Gadzāns, J. Kārkle, A. Kalve, J. Ozoliņš, L. Štagars, A. Tarbunass u. c.) sastāvēja aizsargu organizācijā, vienlaikus pildīdami kā garīgo, tā laicīgo policistu uzdevumus. Ulmaņa diktatūras gados katoļu garīdzniecība ne vienreiz vien deklarēja savu uzticību fašismam un to apliecināja arī darbos.

Latviešu baznīckungus A. Ābeltiņu, P. Apšinieku, A. Broku, J. Čamani, A. Juhņeviču, J. Ozoliņu, A. Piebalgu, P. Smelteri, V. Streleviču, S. Vaikuli, A. Vaivadu, K. Vilni u. c. — šos «nacionālos» garīdzniekus, kas bija

pret pārpoļošanu, katoļu baznīca izmantoja pārpoļošanas politikas maskēšanai, jo arī viņi uzticīgi kalpoja Vatikānam.

Iztopot buržuāziskajiem nacionālistiem, dokumenta (sk. dok. Nr. 52) autori savus ziņojumus pārsātināja ar šovinisma tvanu. Taču raksturīgi, ka tai pašā laikā «nacionālie» baznīckungi palika uzticīgi katoļu baznīcas poliskajai orientācijai (kas bija vienlīdz kaitīga kā latviešu, tā arī lietuviešu un poļu tautas interesēm) un centās to maskēt ar brēku par E. Stukela un viņa kompānijas «leitisko politiku». Par viņu uzticību katoļu baznīcai dokuments neatstāj nekādu šaubu. Ar denunciācijām par «kreisi noskaņotajiem» pilsieņiem un par saviem konkurentiem «tā kunga druvā» iekarojuši politiskās policijas ierēdņu uzticību, viņi centās panākt aktuālo baznīcas politikas jautājumu atrisināšanu katoļlicismam labvēlīgā garā. Par šādu jezuītisku politiku liecina arī publicējamais dokuments. «Nacionālisma» vārdā te prasīti naudas pabalsti katoļu skolai un svētās Magdalēnas baznīcai Rīgā, kā arī katoļu teoloģiskās fakultātes atvēršana Latvijas universitātē. Tā paša «nacionālisma» vārdā te slavināti vācu aģenti — kapuciņu mūki; reliģijas nostiprināšanai ieteikti jezuīti (tieši tai laikā apmācību kursu Polijā beidza pirmā latviešu jezuītu grupa). Atbalstot «nacionālos» baznīckungus pret pārpoļotājiem, buržuāziskās Latvijas valdība tuvākajā laikā arī izpildīja visas dokumentā izvirzītās prasības.

Tā, prasmīgi izmantojot valdošo aprindu kultivēto buržuāziskā nacionālisma tvanu un īsti jezuītiskas mērķa sasniegšanas metodes, baznīckungi veidoja katoļu baznīcas politiku Latvijā.

Viens no centīgākajiem politiskās pārvaldes aģen-

tiem sutanā bija baznīkungs A. Juhņevičs, kas cītīgi denuncēja gan «kreisos», gan arī baznīkungus (metropolītu A. Springoviču, bīskapu J. Rancānu, baznīkungus J. Čamani, A. Novicki, J. Krumpānu u. c.). Par šī baznīcas kalpa (toreiz Kombuļu draudzes prāvesta) amorālo seju liecina viņa 1938. gada 25. janvāra ziņojums par Šaulkalnes pamatskolas 1. klases skolnieku Puzu, kas bija nonievājis baznīkungu slavinātā Latvijas fašistiskā diktatora Ulmaņa ģīmetni. Krājumā ievietots viens no daudzajiem A. Juhņeviča ziņojumiem policijai (sk. dok. Nr. 49). Rūpīga pārbaude, ko izdarīja Politiskās pārvaldes Rēzeknes un Daugavpils rajonu ierēdņi, meklējot «revolucionārus», neapstiprināja Juhņeviča denunciāciju. Taču pārbaude rādīja, uz kādiem motīviem un kādu morāli balstījās šis baznīcas kalps (sk. dok. Nr. 50), kas cīnās par ienesīgāku draudzi centās iesaistīt pat Politisko pārvaldi. Nav jābrīnās, ka pēc Lielā Tēvijas kara baznīkungs A. Juhņevičs gāja vēl tālāk un kļuva par aktīvu pretpadomju bandas dalībnieku.

* * *

Krājumā sakopoti dokumenti, kas glabājas LPSR Centrālajā valsts arhīvā. Tie ņemti galvenokārt no Rīgas arhidiecēzes kūrijas un buržuāziskās Latvijas Iekšlietu ministrijas Baznīcu un konfesiju departamenta fondiem. Departamentā koncentrējās ziņas par garīdzniekiem, kuras bija ienākušas no citām Iekšlietu ministrijas iestādēm — Administratīvā departamenta, Politiskās pārvaldes u. c. Visi krājumā ietvertie dokumenti tiek publicēti pirmo reizi. To vairums — oriģināldokumenti.

Dokumentu arheografiskā apdare veikta saskaņā ar

«Vēsturisko dokumentu izdošanas noteikumiem»*. Krājumā dokumenti tematiski iedalīti četrās nodaļās; nodaļu ietvaros dokumenti sakārtoti hronoloģiskā kārtībā. Dokumenti publicēti daļēji tajos gadījumos, kad to atsevišķām daļām samērā nesvarīga nozīme (dok. Nr. 21, 23, 43, 46, 47, 51, 52).

Visiem dokumentiem doti redakcijas virsraksti, kas vispārīgos vilcienos raksturo dokumentus, un legendas, kuras norāda dokumenta atrašanās vietu, autentiskumu un valodu (tulkotiem dokumentiem). Dokumentu teksts dots mūsdienu rakstībā, saglabājot valodas un stila īpatnības. Izlabotas gramatiskās un acīm redzamās pārakstišanās kļūdas, kā arī nepareizās teikumu konstrukcijas. Vārdi, uzvārdi un vietu nosaukumi publicēti tā, kā tie ir rakstīti dokumentos. Saīsinājumi atšifrēti un doti pilnīgi, izņemot saīsinājumus latīņu valodā, kas atšifrēti zemspītras piezīmēs, un saīsinājumus parakstos. Vārdi, kas iesprausti, lai teksts būtu vieglāk izprotams, doti kvadrātiekvās. Daudzpunkti apzīmē izlaistās daļas tajos dokumentos, kas publicēti daļēji (izņemot 4. dokumentu, kur tie lietoti pašā dokumentā). Zemspītras piezīmēs paskaidroti nesaprotamie vārdi un motivēta dokumenta datēšana, kā arī attiecīgajā dokumentā minētā cita dokumenta atrašanās vieta.

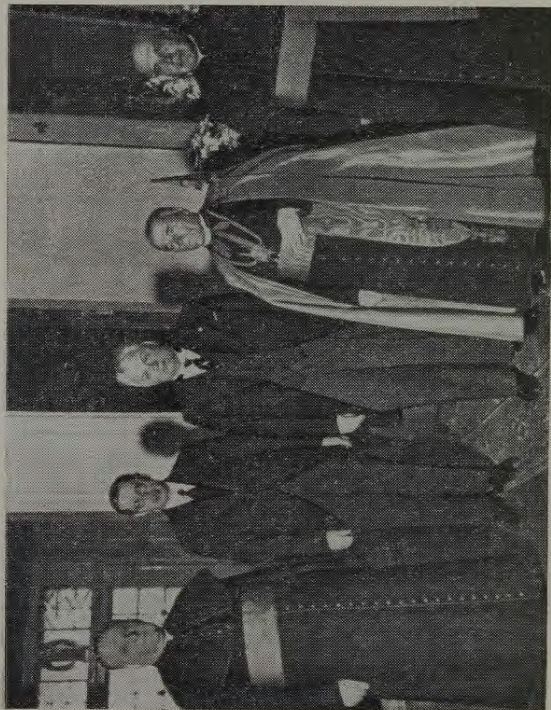
Pasvītrojumi, kādi ir dokumentos, iespiesti retinātiem burtiem. Redakcijas pasvītrojumi doti kursīvā.

Krājuma beigās publicēti pielikumi: piezīmes, vietu nosaukumu un personu rādītājs.

---

* «Правила издания исторических документов», Маскавā 1956.

Pēc kārtējās vienošanās 1938. gadā. No kreisās: katoliu baznīcas pārstāvis īašistiskajā valdībā — ministrs J. Čamanis, iekšlietu ministrs V. Gulbis, īašistiskais diktators K. Ulmanis, Rīgas virs-
bīskaps A. Springovičs un prelāts (vēlāk bīskaps) A. Urbšs

Nr. 1

RĪGAS ARHIDIECEZES KŪRIJAS KANCLERA E. STUKELA APKĀRTRAKSTS DRAUDZU PRĀVESTIEM PAR BAZNĪCAS DOKUMENTU GLABĀSANAS KĀRTĪBU

1927. g. 14. martā

Lai novērstu pārpratumus un nevēlamās sekas, kādas ceļas, nonākot baznīcas dokumentiem jeb viņu saturam svešās rokās, Rīgas arhidiecēzes kūrīja nosaka, ka, baznīcas dokumentus, grāmatas, sarakstišanos un citu uzglabājot, prāvestiem stingri jāvadās no kanona 470. § 1. Cod. iur. can.* un bez sevišķas kūrījas atļaujas nedz dokumenti, nedz grāmatas citām personām nav izdodami.

Kūrījas kanclers E. Stukels

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 8. 1., 66. lapa. Izgatavots ar rotatoru

---

* Kanonisko tiesību kodekss (latīņu).

Rīgas arhidiecezes
Kūrija.

A 4004. 14. III. 1927.

God. Rīgas arhidiecezes
baznīcu prāvestu korm

66
3

Laik novērtu pārprotumus un nevelamās secas, kā-
das ceļas, nonākot baznīcas dokumentiem, jeb viņu satīrām
svētās rotās, Rīgas arhidiecezes kūrija rosāca, ka baz-
nīcas dokumentus, grāmatas, savastīšanos un o. uzglā-
bapt, prāvestiem stingri jāvadās no Can. 470. §1. Cod. im.
Can. un bez sevišķas kūrijas atļaujas nedr. dokumentē,
nedr. grāmatas, citām personām nav izdodami.

E. Stukela
Kūrijas kanclers.

Rīgas arhidiecezes kūrijas kanclera E. Stukela apkartraksts draudžu prāvestiem
par baznīcas dokumentu glabšanas kartību

I

„IKKATRU KOKU PAZĪST NO VIŅA AUGĻIEM“

Lūkasa evaņģēlijs, VI, 44.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

BY
JOHN B. BOSTON

Nr. 2

ANDZEĻMUIZAS DRAUDZES PILNVAROTO LŪGUMS RĪGAS BĪSKAPAM A. SPRINGOVIČAM IECELT DRAUDZEI PASTĀVIGU MĀCĪTĀJU

Ne agrāk par 1920. g. 23. novembri*

Šā gada 23. novembrī baznīkungs Baltejuss aizbrauca apkalpot citu draudzi. Bet mēs, Andzeļmuižas draudzes locekļi, palikām bez gana. Negribot likt kaunā mūsu Romas katoļu ticību, metamies pie Jūsu ekselences kājām kā dievticīgi kristieši, lūdzam iecelt baznīkunga aizbraukušā baznīkunga Baltejusa vietā.

Baznīkunga saimnieciskās dzīves apstākļi mūsu draudzē ir šādi: zeme draudzē sastāv no 50 vienībām, kurās Romas katoļticīgo draudzes locekļu skaits ir 1100 dvēseļu. Draudze dod baznīkungam katru gadu no vienības pa 1,5 pūri dažādas labības, kas kopā ir 75 pūri, tas ir, 225 pudus labības un 500 pudu siena. Adventā² ir savākts līdz 150 pudiem labības un citi produkti. Bez tam baznīkunga lietošanā ir viena desetīna** zemes, ko apstrādā bez maksas draudzes locekļi un kas dod līdz 600 pudu kartupeļu un citu sakņu. Malku dod no muižas, to atved un sagatavo draudzes locekļi bez maksas. Ganības lopiem muižā ir bez maksas, kaut arī

* Datēts pēc satura.

** Desetīna — 1,09 ha.

baznīkungam būtu 5—8 govis, 10—15 cūkas un 2—3 zirgi. Mēs, draudzes locekļi, izturamies pret baznīkungu ne kā pret ielikteni, bet kā pret garīgu personu un izpildām ar cienību visas viņa prasības, un to pierāda sekojošais: baznīkungs Baltejuss ieradās mūsu draudzi apkalpot pirms 5 gadiem, bet galvenais — visgrūtākajā laikā, kā Jūsu ekselencei zināms, tomēr draudzes locekļi vienmēr pasargāja viņu no visām mūsu laika likstām un apgādāja ar visu nepieciešamo.

Tā baznīkungs Baltejuss ieradās mūsu draudzē kā bēglis, kuram nebija itin nekā, bet, nodzīvojis 5 gadus, iegādājās šādu saimniecību: 6 govis, 16 cūkas un visu citu nepieciešamo saimniecību, bet ar labību bija apgādāts pārpilnībā, jo aizdeva to draudzes locekļiem uz procentiem, un labība bija jāatdod divkārtējos apmēros.

Jūsu ekselence! Pazemīgi lūdzam pievērst uzmanību tam, ka draudzes locekļi paši tai laikā ēda zāli, bet baznīkungu apgādāja ar maizi un nekurnēja.

Noslēgumā atrodam par pareizu paziņot Jūsu ekselencei, ka mūsu draudzē ir pietiekoši avotu baznīkunga eksistencei, un tāpēc otrreiz metamies pie Jūsu ekselences kājām un lūdzam Jūs iecelt mums ganu, jo ganāmpulks bez pēdējā izklīdīs.

Parakstīšanai pilnvaroti pilsoņi:

No Kulakovas sādžas P. Udins.

No Klukušku sādžas Staņislavs Oļševskis.

No Bondarišku sādžas Osips Oļševskis.

No Vucānu sādžas Alfons Verdins, Ludvigs Dortonovs.

No Kondrašu sādžas Eduards Kondratovičs.

No Slabadas sādžas Aleksandrs Hmeļņickis.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 72. l., 21. un 22. lapa. Oriģināls. Krievu valodā.

Nr. 3

ŠĶILBĒNU «DRAUDZES KOMITEJAS» SAPULCES PROTOKOLS PAR TICIGO KLAUSĀM UN NODEVĀM BAZNĪCAS LABĀ

1922. g. 10. aprīlī

Šķilbēnu draudzes komitejas sapulce, kas notika 1922. gada 10. aprīlī.

Sapulcē bija: baznīckungs kanoniķis J. Rancāns, dekāns G. Začs, dekāns J. Velkme un komitejas locekļi — baznīckungs P. Apšinieks, J. Ločmels, A. Pundurs, I. Šakins, O. Bondars, P. Supevs.

Pēc sēdes vadītāja ievēlēšanas dienas kārtībā bija pasniegtas sekojošas darīšanas:

1. Zemes dabūšana baznīcai.
2. Baznīckunga uzturēšana.
3. Dzīvokļa nodrošināšana baznīckungam un baznīcas apkalpotājiem.
4. Tekošās darīšanas.

Par sapulces vadītāju vienbalsīgi ievēlēja baznīckungu J. Rancānu un par sekretāru P. Apšinieku.

1. Komitejas locekļi baznīcai zemes dabūšanas lietā nosprieda salasīt ap 300 000 rubļu ln.* ne vēlāk kā līdz 1922. g. 1. jūnijam.

2. Baznīckunga uzturēšanas lietā nosprieda salasīt ikkatru gadu 2 pudus rudzu, 1 pudu miežu, 1 pudu auzu, 2 pudus siena, 1 pudu salmu, 1 pūru kartupeļu no pilna saimnieka, skaitot vismaz 150 saimnieku.

3. Kas attiecas uz baznīcas apkalpošanu, mēs, Šķilbēnu draudzes locekļi, apņemamies, saprototies ar drau-

---

* Tā tekstā. Iespējams — «Latvijas naudā».

dzēs saimnieku*, uzturēt pietiekoši ērgelnieku un baznīcas sargu ikkatru gadu.

4. Draudze apņemas dot attiecīgu dzīvokļa vietu baznīckungam un baznīcas apkalpotājiem un to pietiekoši apgādāt ar malku un citām vajadzībām.

5. Tekošās darīšanās tika ienests projekts par zirga došanu baznīckungam draudzes darīšanās, un nosprieda dot zirgu pēc kārtas, bet nepaklausības gadījumā vainīgais nomaksā 1000 rubļu soda baznīcas labā.

Augstāk minētie punkti pieņemti vienbalsīgi.

Priekšnieks: sēdes vadītājs kan. J. Rancāns.

Sēdes locekļi: A. Pundurs, Pēteris Supe, Osips Bondars, Izidors Šakins, Jāzeps Ločmels, par rakstīt nepratējiem pēc viņu personīgā lūguma parakstījās: Aleksandrs Logins.

Sekretārs: Viļakas draudzes saimnieks pr. P. Apšinieks.

Klāt bijuši: Rēzeknes dekāns J. Velkme, viņpus Ludzas dekāns G. Začs.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 273. l., 13. lapa. Oriģināls. Latgaliešu izloksnē.

Nr. 4

KOMBUĻU DRAUDZES LOCEKĻU SŪDZIBA
BĪSKĀPAM J. RANCĀNAM PAR MANTRAUSĪGĀ
BAZNĪCKUNGA J. ZĪMEĻA ĻAUNPRĀTIGO
RĪCĪBU

1925. g. 18. decembri

Šovasar tika atsūtīts par mūsu draudzes prāvestu baznīckungs Jānis Zīmelis. Nepagāja necik garš laiciņš, kad baznīckungs J. Zīmelis sasauca draudzes locekļu

* Prāvestu.

sapulci un lika priekšā draudzei uzsākt baznīcas remonta darbus. Draudze tam piekrita. Baznīckungs J. Zīmelis aizrādīja, kādi darbi būtu darāmi, cik katram saimniekam jāmaksā naudas, cik jādod dēļu, cik salmu un pie tam remonta darbi jāizved kļaušu kārtā. Draudze uzsāka darbus. Darbi ne visai labi veicās, jo tie bija uzsākti tajā laikā, kad zemniekam bija viskarstākais laiks lauku ražas novākšanā. Bez tam jāpiezīmē, ka darbi baznīcas atjaunošanā labi neveicās arī tādēļ, ka tos darīja kļaušu kārtā. Pilnīgi ir saprotams, ka ne katrs draudzes loceklis, kurš piedalījās remonta darbos, bija spējīgs kuru katru darbu strādāt. Baznīckungs J. Zīmelis stipri sadusmojās uz draudzi, it kā viņa negribētu klausīt, sāka draudzi katru svētdienu bārt baznīcā. Nesen atkal bija sasaukta draudzes locekļu sapulce, kur baznīckungs J. Zīmelis lika priekšā draudzei nekavējoši atjaunot baznīcas remonta darbus. Pēc baznīckunga J. Zīmeļa domām, baznīcas galīgai atjaunošanai ir vēl jāņem pa 2 lati no katra hektāra zemes, jādod materiāls, kā baļķi, dēļi, un jāiet tāpat visiem kļaušu kārtā strādāt. Draudze no savas puses lika priekšā sekojošo: ievēlēt baznīcas padomi, kura lai iepazīstas ar to, kādi darbi ir vajadzīgi, cik tie izmaksātu, ja tādi tiktu izdoti torgos*, un lai arī draudzei būtu zināms, no kā prasīt norēķinus. Tāda draudzes prasība ir pamatota, jo mūsu draudzes neilgajā pastāvēšanas laikā ir pārmainījušies vairāki baznīckungi; katrs no viņiem ir iekasējis naudu, bet baznīca stāv kā stāvējusi neizlabota. Kurš baznīckungs brauc, tas aizbrauc, draudzei nekādu rēķinu nenododot. Tā baznīckungs Jānis Putāns aizbraucot paskaidroja draudzei, ka visas grāmatas ar norēķiniem par

---

* Izsolēs.

izlietoto naudu nodotas baznīckungam J. Zīmelim, bet, kad draudze jautā no baznīckunga J. Zīmeļa, lai viņš paskaidro, cik ir salasījis baznīckungs J. Putāns naudas, cik ir vēl parādnieku, kas nav atdevuši, un kas par salasīto naudu padarīts, tad baznīckungs J. Zīmelis atbild, ka viņš nekādu grāmatu un nekādu naudu nezinot. Tālāk draudze aizrādīja, ka tā nevar rīkoties un svaidīties ar draudzes mantu, jo draudze nav tik bagāta, lai katru gadu celtu jaunas ēkas, taisītu remontus pēc katra baznīckunga prāta. Tā, piemēram, baznīckunga J. Putāna laikā tika uzcelta pirts, klēts, tika piebūvētas citas ēkas, tika ielikta baznīcā jauna grīda, bet tagad baznīckungs J. Zīmelis jauc ārā ēkas, ceļ no jauna, vārdu sakot, ārda visu to, kas ir padarīts baznīckunga J. Putāna laikā. Draudze vispārīgi aizrādīja, ka baznīckungam jābūt taupīgākam un jārēķinās ar draudzes līdzekļiem, jāuzklausā draudzes domas, jānoskaidro tas, kas draudzei nav skaidrs, jo citādi var celties daudz ļaunumu draudzei, baznīckungam un baznīcai.

Tādas sapulces ir jau notikušas vairākas. Kura katra tāda sapulce nobeidzās ar lamāšanos, jo draudze prasa vienu, bet baznīckungs J. Zīmelis runā un dara citu. Pateicoties tādai baznīckunga J. Zīmeļa rīcībai, vēl baznīcas remonta darbi nav atjaunoti. Sakarā ar visu notikušo baznīckungs J. Zīmelis ir uzsācis vēl nedzirdētu draudzes vajāšanu. No sākuma baznīckungs J. Zīmelis uzbruka atsevišķām personām, nosaukdam par suņiem, pagāniem, komunistiem, bet tagad jau sāk vajāt veselās ģimenes, sādžas. Tā vienā svētdienā no ambonas* nolādēja un atšķīra no baznīcas Vagaļu sādžas pilsoni Aloizu Vagali ar visu ģimeni par to, ka viņš dzīvo-

---

* Kanceles.

jot nelaulāts ar «ielas meitu». Lietas apstākļi šādi: A. Vagalim pirmā laulātā sieva pēc salaulāšanās aizbēga. Uz kuriem, — nav zināms. Pēc tam A. Vagalis nodzīvoja 13 gadus viens pats, tad lūdza vietējos baznīcņikus izdabūt atļauju no augstākās priekšniecības, lai viņu salaulātu otro reizi. Bet baznīcņiki to lietu vilcināja, atrunādāties, ka to nevar izdarīt; dažs baznīcņiks pieprasīja no A. Vagaļa desmit tūkstošu rubļu un tā tālāk. 1924. gadā A. Vagalis, neatrazdams citas izejas, reģistrējās Krāslavas pagasta dzimtsarakstu nodaļā. Uzzinājis to, baznīcņiks J. Zīmelis aizbrauc (pilsonis A. V. bija reģistrējies dzimtsarakstu nodaļā pirms baznīcņunga J. Z. atnākšanas uz Kombuļu draudzi) uz Vagaļu sādžu un vairāku sādžinieku klātbūtnē liek priekšā A. Vagalim atstāt tagadējo sievu, nolamādams pēdējo par «ielas meitu, kuci». Kad A. Vagalis jautā baznīcņungam J. Zīmelim: «Ko lai es daru un kur lai eju, jo esmu vecu gadu?», tad baznīcņiks atbild: «Manis dēļ uzkar kulīti un ej ubagot.» Galu galā baznīcņiks J. Zīmelis lika Vagalim triju dienu laikā atstāt «meitu», bet, kad Vagalis nevarēja izpildīt, ko baznīcņiks lika, tad baznīcņiks J. Zīmelis nedzirdētā kārtā viņu nolādēja un lika* visiem kaimiņiem, radiem «pārtraukt sakarus» ar A. Vagali un viņa ģimeni. Tad vēl tāds gadījums. Nomirst Vagaļu sādžā pilsonis Izidors Ekss, cilvēks ļoti nabadzīgs. Kad atnāk viņa sieva pie baznīcņunga J. Zīmeļa izrakstīt nomirušo un samaksā vienu latu, un lūdz aizbraukt uz kapiem (kapi no Kombuļu muižas atrodas 2 kilometru attālumā), baznīcņiks to latu paņem, bet uz kapiem nebrauc, aizbildinādāties, ka neesot laika, jo esot jābrauc uz Višķu baznīcas iesvēti-

---

* Tekstā «aizliedza».

šanas svētkiem, — lai uzgaidot. Pēc tam kad baznīckungs atbrauca no Višķiem, salasās bērinieki un aizbrauc pēc baznīckunga, bet baznīckungs ne tikai nebrauc uz kapiem, bet pat aizliedz nomirušo apbedīt Vagaļu kapos, jo tos vajagot pārsvētīt. Baznīckungs bija licis nomirušo vest uz draudzes kapiem, bet, tā kā mironis vēl nebija apbedīts piekto dienu un jau bija sācis trūdēt un tā kā savos kapos bija izrakta bedre un nebija ar ko baznīckungam samaksāt par braukšanu, tad tomēr I. Ekša mirstīgās atliekas tika apbedītas Vagaļu kapos. Par to baznīckungs no ambonas visus sāka lamāt un bārt, teikdams, ka šim tā grāmatas un papīra smērēšana dārgāk izmaksājos par vienu latu, kādēļ arī šis nebraucis uz kapiem, ka kapos tagad esot apbedīts «pagāns». Bet, kad Trūpu sādžas pilsonis Ļaksa, labi iedzēris, Krāslavas upē noslika un, lai baznīckungs par to nebārtu, atbrauca Ļaksas piederīgie un labi samaksāja baznīckungam, tad baznīckungs aizbrauca uz kapiem un noturēja attiecīgos dievkalpojumus, un par šo gadījumu baznīckungs ne vārda no ambonas nav teicis...*

Baznīckungs J. Zimelis Ķebzeru un Plūču sādžas nosauc par «čortu perēkli», uz kurām pat pie slimnieka nebrauc. Par ko tā mūsu «prāvests» nolamā veselās sādžas, — nav zināms. Tālāk, *baznīckungs J. Zimelis noliedz draudzes locekļiem ņemt dalību kulturālā darba laukā, kā: apmeklēt kultūrveicinošus kursus, priekšlasījumus, teātra izrādes, ņemt dalību dziedāšanas koros un tā tālāk. Nosauc visus tos, kuri tomēr ņem dalību kultūras veicināšanas darbos, par «pagāniem», piedraud tādus «pagānus» izslēgt no baznīcas, nebraukt pie slimā pat tai sādžā, kur tādi «pagāni» dzīvo...***

* Daudzpunkti dokumenta tekstā.

** Daudzpunkti dokumenta tekstā.

Ērgelnieks, kurš bija agrāk pie baznīcas, jau sen ir atstādināts no amata izpildīšanas. Svētku «aplatkas» [oblātes]³, kā pats baznīckungs runā, izvadā pa sādžām pats baznīckungs. Apbraukājot sādžas, baznīckungs J. Zīmelis terorizē iedzīvotājus. Iebrauc viņš pie saimnieka un jautā: «Vai tu esi katoļticīgs?» Saprotams, ka katrs atbild ar «jā». — «Tad dod parakstu.» No paraksta došanas neviens neatteiktos, ja tas būtu saistīts tikai ar vārdu «katoļticīgs», bet pēc paraksta viņš tūlīt pieprasa naudu baznīcas remontam. Tā kā mūsu draudzes locekļi ir mazzemnieki un arī nabadzīgi, tad viens otrs, nevarēdams izpildīt to, ko pieprasa baznīckungs, parakstu nedod. Baznīckungs negrib saprast to, ka mēs nevaram daudz maksāt, un sāk tādus saimniekus, kuri nedod parakstu, lamāt visādiem vārdiem. Baznīckunga lamāšanās noiet tik tālu, ka dažs saimnieks palūdz baznīckungu atstāt istabu.

Tādi īsumā būtu baznīckunga J. Zīmeļa darbi mūsu draudzē. Ievērojot mūsu tagadējos grūtos saimnieciskos apstākļus, kad gandrīz lielākā daļa vecsaimnieku pārceļas uz viensētām, jaunsaimnieki tāpat ceļ ēkas, kad meža materiāls dārgs, par zemes piegriezumiem un zemes koroborāciju jāmaksā, [ir] lieli nodokļi, linu cenas galīgi nokritušas, caur ko mēs paši esam iekrituši parādos, mēs baznīckunga rīcību atzīstam par nepareizu un ļaunprātīgu.

Tādēļ pagodināties lūgt Jūsu ekselenci kā garīgās priekšniecības priekšstāvi un Latgales kristīgo zemnieku partijas⁴ vadītāju baznīckunga J. Zīmeļa vietā sūtīt uz Kombuļu Romas katoļu draudzi citu baznīckungu, kurš saprastu mūsu grūtos apstākļus, saprastu arī mūs pašus, kurš lamāšanās vietā sludinātu dieva vārdus.

18. decembrī 1925. g.

Kombuļu Romas katoļu draudzē.

Paraksti: Jānis Ekša, Vincents Kozinda, Jāzeps Pizāns, Osips Romuļs, Jānis Mickēvičs, J. Zdanovskis, E. Lukjanska, V. Lukaševics, M. Voronecka, D. Kurcišs, A. Stols, M. Auzāns, V. Vagalis, S. Leons, Z. Gribuls, A. Meņģis, O. Stašāns, A. Škutāns.*

LPSR CVA, 633. ģ., 1. apr., 154. l., 35.—38. lapa. Oriģināls. Latgaliešu izloksnē.

Nr. 5

BRIGU DRAUDZES LOCEKĻU SUDZIBA RIGAS
VIRSBISKAPAM A. SPRINGOVIČAM PAR
BAZNICKUNGA-IZSPIEDEJA V. CERCIŅA
NELIKUMIGO RĪCIBU

Ne agrāk par 1934. g. novembri**

1. Es, lūdzējs, šī 1934. gada novembra mēnesī, tas ir, Domeniks Buls, biju atsūtījis pie Briģu Romas katoļu draudzes baznīckunga Voiceha Cerciņa pārkristīt savu piedzimušo meitiņu ar krusttēvu Eduardu Atmanu, dzīvojošu Rancānu ciemā Briģu pagastā, un ar krustmāti Aleksandru Atmans, dzīvojošu Rancānu ciemā Briģu pagastā, kuri atbrauca pārkristīt bērnu pie baznīckunga Cerciņa. Atsēdēja krusttēvs ar krustmāti visu dienu. Kad atbrauca baznīckungs Cerciņš mājās, pajautāja no viņiem, vai viņš ir nomaksājis par zemi. Viņi atbildēja, ka ir atsūtījis 90 santīmus, bet baznīckungs atbildēja, ka no viņa pieder 3 lati 80 santīmi, un bērnu nekristīja, par

---

* Seko vēl 60 paraksti.

** Datēts pēc satura.

ko vajadzēja braukt atpakaļ. Toreiz es otrā dienā paņēmu viensētas plānu un uzrādīju, ka no manis tikai pienākas 1 lats 80 santīmu, kādu naudu samaksāju, un bērnu vēl nekristīja, kamēr es samaksāju par krusttēvu Atmanu — viņa zemi; toreiz tikai nokristīja. Pie Atmana arī savas zemes nav. Viņš dzīvo uz vectēva zemes, tādu baznīckunga Cerciņa rīcību skaitu par nepareizu.

2. Mēs, apakšā parakstījušies pilsoņi [no] Briģu Romas katoļu draudzes, vēl ziņojam to, ka mūsu draudzē ir 4223 hektāri zemes, bet mūsu baznīckungs Cerciņš saņēma no hektāra zemes pa 20 santīmiem priekš mājas nopirkšanas priekš špitāles*, par ko samaksāja apmēram 300 latu. Pēc tam kad nopirka šo māju, vēl saņēma pa 20 santīmiem no 4223 hektāriem zemes, tas ir, no katra hektāra pa 20 santīmiem priekš šīs mājas remonta, kura nav tagad vērtīgāka par 600 latu; pēc tam vēl saņēma no katra hektāra, [pavisam] no 4223 hektāriem, pa 10 santīmiem priekš baznīcas zemes ceļa izlabošanas, par šī ceļa izlabošanu arī tikai samaksāja 60 latu. Tādu baznīckunga Cerciņa rīcību skaitām par nepareizu.

Griežamies ar laipnu lūgumu pie Jums, augsti godātā arhibīskapa Springoviča, šo lietu izmeklēt un vainīgos saukt pie likumīgas atbildes.

Par ko parakstāmies:

1. [Par] šā lūguma 1. punktā minēto: D. Buls.

[Par] otrā punktā minēto pilsoņi: D. Buls, E. Atmans, A. Bolševics, G. Soida, A. Grišāns, J. Jerčonoks, E. Krupenko, S. Mutuls, A. Berdniks, A. Atmans, S. Fomins.**

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 134. l., 5. lapa. Oriģināls.

* Nabagmājas.

** Seko vēl 15 paraksti.

Nr. 6

PILSONA J. ANIŅA SŪDZIBA IEKSLIETU
MINISTRAM V. GULBIM PAR PREIĻU
DRAUDZES BAZNĪCKUNGA P. APSĪNIEKA
PATVAĻU

1935. g. 1. janvārī

Pagodinos, ministra kungs, ziņot, ka Preiļu draudzes prāvests Apšinieks aiz atreibības tādēļ, ka viņu biju iesūdzējis prokurora kungam par mirušā apliecības man neizdošanu.* Kad 1934. g. 18. decembrī piedalījos savas mirušās kaimiņienes pavadīšanā uz kapiem, pieejot pie kapu vārtiem, prāvests Apšinieks visu bēriniņu klātbūtnē, uz mani norādīdams, teica: «Es tev, Aniņš, kā pagānam noliedzu ieiet kapos, tāpat visai bēriniņu publikai paziņoju: ja Aniņš ar spēku ieies kapos, es mironi neapbedīšu.» Paklausījis viņa pavēlei, aizkaunots tūlīt aizgāju mājās. Vai prāvestam Apšiniņkam tiešām ir tiesības neļaut piedalīties mirušo man pavadīt, kā arī citās svinībās man ierasties, kur būs prāvests Apšinieks, vienīgi tādēļ, ka nespēju nomaksāt baznīcas remontēšanas nodevas. Tagad esmu vienīgi spiests uzturēties mājās, jo zinu, ka viņš ikkatrā vietā mani vajās. Tādēļ laipni lūdzu, ministra kungs, ja šāda prāvesta rīcība būtu nepareiza, lūgtu Jūsu augstību dot rīkojumu prāvestam Apšiniņkam, lai viņš to turpmāk nedarītu.

1. janvārī 1935. g.

Lūdzejš Jānis Aniņš

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2353. l., 58. lapa. Oriģināls.

---

* Tā tekstā.

Nr. 7

BĒRZGALES DRAUDZES LOCEKĻU SŪDZIBA RĪGAS VIRSBĪSKAPAM A. SPRINGOVIČAM PAR BAZNĪCKUNGA A. DUNSKA RIDĪŠANAS UN NAIDA SĒŠANAS POLITIKU DRAUDZĒ

1935. g. 29. decembrī

Ar šo pagodināmieš griezties pie Jūsu ekselences ar pazemīgu lūgumu remdināt naidu, kurš radies mūsu draudzē kā starp draudzes garīgo ganu un draudzi, tā arī starp atsevišķiem draudzes locekļiem.

Mūsu draudzes prāvests baznīckungs Dunsķis necenšas nodibināt draudzē miera un satiecības garu, necenšas izlīdzināt partiju laikā radītās nesaskaņas un naidu un tā vietā nodibināt satiecību, kristīgu draudzību un tuvākā mīlestību, ko iespējams panākt ar labu gribu, iecietību un laba piemēra parādīšanu. Satiecības veicināšanas vietā mūsu draudzes garīgais gans turpina naida sēšanu joprojām, kas izpaužas gan sprediķos, gan kūdīšanā uz sūdzību rakstīšanu par vietējiem sabiedriskiem darbiniekiem utt.

Visa minētā sekas ir naidis un vajāšanas, kas jāpie dzīvo mūsu iecienītiem inteligēntiem darbiniekiem — katoļiem. Kā piemēru par teikto varam minēt Bērzgales sešklasīgās pamatskolas skolotāju — katoļu Oduma Vorkaļa un Magdalēnas Seikstuļš pārceļšanu uz citām skolām, kas tika panākts ar nepamatotu sūdzību rakstīšanu zem baznīckunga iespaida.

Bez tam mūsu draudzes garīgais gans bieži atrodas 2—3 dienas ilgstošā prombūtnē, caur ko draudzes garīgā apkalpošanā rodas grūtības un pēc garīgiem pakalpojumiem bieži bez panākumiem jāgriežas vairākas reizes. Kā piemēru no nesenās pagātnes varam minēt gadī-

jumu ar pilsoni Klimanu Skarbinieku, kura apgādāšanai ar pēdējo svētību nācās piederīgiem griezties vairākas reizes pie baznīckunga Dunska, un, kad tas nebija mājās atrodams, bija jāgriežas pie kaimiņu — Sarkaņu draudzes prāvesta.

Miera, satiecības un vienprātības nodibināšanas labā, ko prasa kā garīgās, tā arī valsts intereses, pagodināties lūgt Jūsu ekselenci pateikt šinī lietā Jūs s v ē t ī g o v ā r d u.

29. decembrī 1935. g.

A. Uljans, S. Ādijans, V. Rimašs, V. Rupains, A. Uzulniks, H. Melnis, M. Jonikāns, I. Pinkuls, A. Strods, V. Močans, S. Žabo, J. Dekters, V. Krauklis, B. Bojars, Z. Zarembo, A. Urtans, S. Vonogs, E. Čudars, N. Stranga, V. Dričs, V. Francuzevičs, A. Laizans, P. Apeinans, B. Babris, J. Lazarevs, O. Vilcāns.*

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 90. 1., 23. un 24. lapa. Oriģināls.

Nr. 8

VENTSPILS DRAUDZES LOCEKĻU SŪDZĪBA GARĪGO LIETU PĀRVALDEI PAR BAZNĪCKUNGA D. TAUJEŅA MANTKĀRI UN PATVAĻĪGO RĪCĪBU

1936. g. 8. februārī**

Mēs, zemāk parakstījušies Ventspils Romas katoļu draudzes locekļi, būdami lielā neapmierināšanā ar mūsu draudzes tagadējā mācītāja Dominika Taujeņa rīcību, nākuši pie slēdziena, ka mūsu draudze viņa rīcības dēļ sāk garīgi panīkt un draudzes locekļu, kā arī baznīcas

* Seko vēl 69 paraksti.

** Saņemts Garīgo lietu pārvaldē.

apmeklētāju skaits dienu no dienas samazinās, pagodinānīes griezties pie Garīgo lietu pārvaldes ar sekojošo: Ventspils Romas katoļu draudze pašreiz atrodas bez patstāvīga mācītāja, un mācītāja vietu tagad izpilda pensijā aizgājušais mācītājs Dominiks Taujenis. Tas tā turpinās jau ilgāku laiku, un ir nenoteikti, cik ilgi tas tā vēl turpināsies. Mācītājs Dominiks Taujenis apspiež draudzi ar lieliem nodokļiem, iekasē baznīcas nodokļus un saņem ienākumus par draudzes nekustamiem īpašumiem, bet mēs, draudzes locekļi, nezinām un neredzam, kur iekasētie nodokļi un ienākumi paliek. Divus gadus mācītājs lietoja baznīcai piederošo zemi, bet pēdīgi zeme nezin kur pazuda, un, kad mēs viņam tagad prasām, kur zeme palika, tad viņš mums atbild, ka valdība zemi esot paņēmusi atpakaļ tamdēļ, ka nav laikā tikuši samaksāti nodokļi. Mums nav pastāvīga ērgelnieka, un ērģeles netiek spēlētas jau ilgāku laiku. Tanīs gadījumos, kad rodas nepieciešama vajadzība ērģeļu spēlēšanai, izrādīties, ka ērģeļu atslēga nemaz neatrodas Ventspilī, bet atrodas Rīgā pie kādas Annas Ulmkalns, kura skaitās kā pagaidu ērgeliece un dažas reizes gadā spēlē ērģeles. Mācītājs Taujenis tagad skaitās kā mācītāja vietas izpildītājs jeb izpalīgs, bet visās vietās un lietās rīkojas kā patstāvīgs mūsu draudzes mācītājs. Savus pienākumus viņš izpilda ne kā garīgs draudzes vadonis, bet kā algots kalps. Skolās mums nav kas bērniem pasniedz mūsu ticības mācību, un ticības mācības stundas tagad tiek pasniegtas svētdienās, bet svētdienās bērnus uz ticības mācības stundām neviens negrib sūtīt, jo bērni nedabū atpūtu. Ar vārdu sakot, mēs, draudzes locekļi, ar mācītāja Dominika Taujenis rīcību esam ļoti neapmierināti un nevēlamies, lai šāds stāvoklis tālāk turpinātos.

Pamātojoties uz visu augšā izsacīto, mēs pagodinā-

mies lūgt Garīgo lietu pārvaldi iepazīties tuvāk uz vietas ar mūsu draudzes apstākļiem un rūpēties par to, lai mācītājs Dominiks Taujenis tiktu atcelts no savu līdzšinējo pienākumu izpildīšanas un Ventspils Romas katoļu draudzei tiktu iecelts jauns patstāvīgs mācītājs, kas atsvaidzinātu mūsu draudzes līdzšinējo garīgi panīkušo dzīvi.

Piezīmējam, ka *mēs savā laikā jau šinī lietā griezāmies ar lūgumu pie bīskapa Rancāna kunga, bet mūsu lūgums tika atstāts bez ievēribas, kādēļ mēs tagad laipni lūdzam mūsu lūgumu ievērot un mums uz to atbildēt.*

Ventspilī 1936. g.

Sekojošie draudzes locekļu paraksti: Antons Buņķis, Pēteris Deveikis, Andrejs Apenis, Katrīne Ronis, Marija Rudzīts, Jānis Zvaguls, Jēkabs Čima, Marija Samovičs, Aleksandra Adomaitis, Annele Jakovickis, Helena Baginskis, Anna Upners.*

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2765. l., 165. un 166. lapa. Oriģināls.

Nr. 9

ADMINISTRATĪVĀ DEPARTAMENTĀ
DIREKTORA J. ANSMITA UN POLITISKĀS
PĀRVALDES PRIEKŠNIEKA J. FRIDRIHSONA
RAKSTS IZGLĪTĪBAS MINISTRIJAS SKOLU
DEPARTAMENTĀ DIREKTORAM K. OZOLIŅAM
PAR LUDVIKOVAS DRAUDZES BAZNĪCKUNGA
J. RAZMUSA POĻU ŠOVINISMU UN
HULIGĀNISMU

1936. g. 11. maijā

Paziņoju Jums, direktora kungs, attiecīgai rīcībai sekojošas man pakļautā departamentā ienākušas ziņas.

---

* Seko vēl 55 paraksti.

Vairāku Skaistas pagasta skolu ticības mācības skolotājs, Skaistas pagasta Romas katoļu draudzes prāvests Razmuss, kas esot liels polonofils, izrādot lielu neiecietību pret latviešiem. Tā, piemēram, nesen noticis šāds gadījums: Ludviķu pamatskolā (skolas telpas atrodas blakus Razmusa dzīvoklim), kad skolnieces rokdarbu stundā uzsākušas dziedāt kādu tautas dziesmu, klasē ieskrējis Razmuss, noliedzis dziedāt un piedraudējis, ka, ja dziedāšana atkārtotos, tad viņš viņas aizdīšot projām. Ludviķu draudzes locekļu lielākā daļa un skolotāji esot stipri neapmierināti ar Razmusa izturēšanos.

Marta mēneša pirmā svētdienā *Razmuss Ludviķu baznīcā no kanceles paziņojis, ka tie, kas par viņu esot sūdzējušies, esot komunisti un blēži, bet nākošajā svētdienā no kanceles teicis, ka viņš no šīs svētās vietas nolādot sūdzētāju mantu, lopus un bērnus līdz trešai paaudzei.*

Šī gada 9. martā prāvests Razmuss nakts laikā šaudījis un traucējis sabiedrisku mieru un kārtību, par ko ievadīta izziņa. Ieroci viņš turējis bez atļaujas. Razmuss šī gada marta mēneša vidū sācis izrādīt nenormālības pazīmes un sakarā ar to ievietots kādā Rīgas nervu slimnīcā.

Administratīvā departamenta direktors.
Politiskās pārvaldes priekšnieks.

LPSR CVA, 3235. f., 1/1. apr., 298. l., 104. lapa. Apstiprināts noraksts.

LUDZAS APRINĀ PRIEKŠNIEKA E. MAURIŅA
ZIŅOJUMS ADMINISTRATIVĀ DEPARTAMENTA
DIREKTORAM J. ANŠMITAM PAR BAZNĪC-
KUNGU G. ZIRŅA UN V. CERCIŅA FANĀTISMU
UN ALKATĪBU

1936. g. 13. maijā

Slepeni. Personīgi.

Par katoļu garīdznieku rīcību ziņojū:

1. Ciblas pagasta «Bārtuļos» baznīckungs Zirnis aiz-
liedzis ganiem iet uz citurieni, teikdams, ka labāk ir ciest
trūkumu savā zemē nekā meklēt palīdzību pie čiuļiem*
Latvijā.

2. Briģu baznīcas koris neprot valsts himnu. Drau-
dzes prāvests ir baznīckungs Cerciņš, kas vispār pazīs-
tams kā krass fanātiķis.

Tā apmēram 2 nedēļas atpakaļ Zilupē nomiris kāds
vecs, trūcīgs amatnieks.

Kad atraitne griezusies pie baznīckunga Cerciņa ap-
bedīšanas lietā, viņš pieprasījis par to 40 latu. Trūcī-
gajai sieviņai nav bijuši pat ne daži lati. Taču zārks un
citi bērū izdevumi arī darījuši raizes, un viņa lūgusi
baznīckungu atlaist lētāk. Nav līdzējušas ne asaras, ne
citas pazemošanās, un baznīckungs neatlaidis ne latu.

Sieviņai neatlicies nekas cits kā griezties pie vietējā
pareizticīgo priestera, kas apņēmies apbedīt par 3 la-
tiem. (Vispār jāapliecina pareizticīgo garīdznieku samē-
rojami lielāks godīgums un lojalitāte mūsu valstij.)

---

* Čiuļi — tā nievājoši Latgales iedzīvotāji katoļi bija iesau-
kuši tos latviešus, kas nepiederēja pie katoļticības.

To uzzinājis, Cerciņš piedāvāties sieviņai apbedīt par 20 latiem un vēlāk pat par brīvu, lai tikai neaprokot krievu kapos. Sieviņa vairs nav piekāpusies, un liķis aprakts pareizticīgo kapsētā. Baznīckungs Cerciņš pa bērū laiku staigājis tuymā un vēlāk pārmetis pareizticīgo priesterim iemaisīšanos viņa (Cerciņa) draudzes lietās.

Vispār katoļu garīdznieku rīcība paliek arvien nekautrīgāka, un tās rīcības sekās sagaidāms iedzīvotāju neuzticības pieaugums tagadējai iekārtai un valdībai.

Apriņķa priekšnieks Mauriņš.

LPSR CVA, 3235. f., 1/22. apr., 690. l., 377. lapa. Oriģināls.

Nr. 11

BRIĢU DRAUDZES LOCEKĻU ANONIMA
SŪDZĪBA RĪGAS VIRSBĪSKAPAM
A. SPRINGOVIČAM PAR BAZNĪCKUNGA
V. CERCIŅA ALKATIBU UN LUDZAS DEKĀNA
A. URBŠA TENDENCIOZO IZMEKLĒŠANU

Ne agrāk par 1937. g. 28. martu*

Sakarā ar šī gada 25. janvāri Jūsu ekselencei Briģu draudzes locekļu iesniegto lūgumu** svētdien, šī gada 21. februārī, mūsu baznīcā bija ieradies Ludzas dekāns A. Urbšs, lai izdarītu baznīcas apskati un revīziju. Pēc tam, minētajā dienā, dekāns baznīcā visu sapulcējušos katoļu priekšā nolasīja draudzes locekļu iesniegto lūgumu un visu izlasīto bargi nosodīja un nosauca par meliem, pie kam tika lasītas tikai tās lūguma daļas, uz kurām bija iespējams kaut kādu atbildi dot.

* Datēts pēc satura.

** Nav atrasts.

Jau pašā sākumā dekāns nosauca par meliem to, ka pareizticīgie mums baznīcu nodeva pilnīgā kārtībā, un aizrādīja, ka baznīcas atjaunošanas darbi ir izvesti tagadējā prāvesta vadībā. Bet mēs, kā draudzes locekļi visu labi atcerēdamies, varam skaidri liecināt, ka pēc pareizticīgo iziešanas no baznīcas nekārtība bija tikai baznīcas iekšpusē, jo tā bija piemērota viņu ceremonijām. Tiklīdz pareizticīgie visu savu no baznīcas bija izvākuši, mēs, draudzes locekļi, ar savu materiālu un bez kādas atliedzības izbūvējām altārus, atjaunojām dažās vietās grīdu stabus, sienu un izlabojām citus baznīcas piederumus. Tātad visa baznīcas iekšpuse tika savesta pilnīgā kārtībā un sagatavota iesvētīšanai no mums pašiem, katoļiem, jau tad, kad tagadējais prāvests nemaz nebija pie mums ieradies, un baznīcas ārpusē, kā jau tika minēts, tai laikā atradās diezgan labā stāvoklī. Visas nekārtības baznīcā, kuras bija iespējams novērst, līdz dekāna iebraukšanai tika izlabotas. Malkas blūķi, kuri bija visu laiku baznīcā, pēdējā dienā tika izsviesti ārā un to vietā «uz ātru roku» tika sataisīti daži soli un ievietoti baznīcā. Tāpēc dekāns visus lūguma parakstītājus nosauca par meliem, jo tai dienā blūķu vietā bija ievietoti jau soli. Bet, ko nebija iespējams savest kārtībā, par to dekāns minēja, ka «tas nav no svara». Tā, piemēram, ādensvadu izlabošana, koru griestu, pašu koru un zvanu torņa nostiprināšana un cits «nekrīt svarā». Tātad, pēc dekāna vārdiem, baznīca ir jālabo tikai tad, kad tā jau sāks krist kopā un sapūs. Tā bija šī gada Lielajā ceturtdienā šāds atgadījums: zvana mēle, kas sver apmēram 10 kilogramu, notrūka un caur vaļējām durvīm ar lielu sparu novēlās taisni uz korjiem. Laime bija tikai tā, ka netrāpīja nevienam no klātesošiem dziedātājiem, bet tikai dažus centimetrus no tiem atsitās pret koru

grīdu; pretējā gadījumā tas maksātu viena cilvēka dzīvību un tad arī «nekristu svarā». Ar lielu nepatiku dekāns minēja Istalsnas baznīckunga centību baznīcas celšanas darbā, jo tur baznīcu ceļot nevis draudze, bet visa Latgale, jo turienes prāvests visur braukā un «ubago». Arī mūsu prāvests jau 16 gadu kā «ubago», bet tomēr nav vēl savu baznīcu savedis kārtībā, lai gan kaimiņu draudžu prāvesti ar šādu «ubagošanu» dažu gadu laikā uzceļ jaunas baznīcas. Dekāns arī paskaidroja, ka izdarījis revīziju un atradis attaisnojošus dokumentus un naudas izmaksas pilnīgā kārtībā. Varam minēt to, ka pilnīgu revīziju dekāns gan nevarēja izvest, jo pareizo revīziju var izvest tikai tur, kur naudas ieņēmumi un izdevumi ir izdarīti uz attaisnojošu dokumentu (kvīšu) pamata. Mūsu prāvests A. Cerciņš turpretī, naudu saņemot, maksātājam kvītis neizsniedz, bet tikai «ieraksta grāmatā». Un sakarā ar tādu «ierakstīšanu grāmatā» ir bijuši daudzi tādi gadījumi, kad no hektāriem uzlikto maksu prāvests piedzen otro reizi, paskaidrodams, ka iemaksa nav «ierakstīta grāmatā». Un, tā kā maksātājiem uz rokām nav izsniegtas nekādas kvītis, tad aizbildināties arī nav ar ko, un ir vairāki tādi draudzes locekļi, zemnieki, kuriem gribot negribot bija dubultīgi jāmaksā no hektāriem uzliktā maksa. Tāda ir mūsu prāvesta «taisnīgā rīcība». Arī naudas izmaksas dokumenti ir diezgan apšaubāmi. Dekāns baznīcā visiem draudzes locekļiem paskaidroja, ka zilā* kapa** — ap 100 latu vērtībā — ir pirka par hektāriem savākto

---

* Tā tekstā. Domāta violetā krāsa, jo katoļu liturģiskās krāsas ir balta, sarkana, zaļa, melna, violeta.

** Kapa (Pluviale) — apmetnim līdzīgs liturģisks tērps. Lietojams vesperēs (vakara dievkalpojuma veids), procesijās un dažos citos dievkalpojumu veidos.

naudu. Patiesībā minētās kapas iegādāšanai tika savākta nauda ziedojumu ceļā ap 100 latu, un par saziemoto naudu tā arī iegādāta. Bet, ja tā summa ievesta grāmatās kā izdevums no hektāru naudas, tad šeit redzams, ka saziemoto naudu kapas iegādāšanai — ap 100 latu — prāvests slēpj un dokumentos to neieved. Tad vēl viens melošanas piemērs. Sarīkojot Latvijas katoļu jaunatnes biedrības Briģu nodaļas izrikojumus, mūsu prāvests bija izsludinājis, ka skaidrs atlikums no šiem izrikojumiem nāks par labu baznīcai. Dekāns turpretī mums baznīcā paskaidroja, ka minēto izrikojumu skaidrs atlikums palicis nevis baznīcas, bet pašas biedrības labā, jo baznīcas ienākumos tas nav ievests. Tātad prāvesta un dekāna runas stipri nesaskan; tas nozīmē, ka viens no viņiem mūs, draudzes locekļus, ir maldinājis. Visās vietās, kur tik varēja, dekāns aizstāvējis tikai prāvestu un visu draudzes lūgumā minēto taisnību atzina par meliem. Viņš arī minēja to, ka par visiem darbiem, kā naudas, tā arī materiālu lietām katrs draudzes loceklis par to var pāinteresēties, aiziet pie prāvesta un pārliecināties. Bet tā nu gan nav. Dažs draudzes loceklis, kas gribēja dabūt skaidrību, tika no prāvesta izraidīts ārā ar norādījumu, lai kontrolēnot savus bērņus. Arī dekāns augšminētā dienā, kad izdarīja revīziju, padarīto darbu un būvmateriālu apskati, nevienu no draudzes locekļiem klāt pie apskates nepielaida un vispār izvairījās no satikšanās ar tiem. Mūsu prāvests netaisnīgi rikojas arī tai ziņā, ka visus remonta darbus viņš nodod aizklāti un vienai personai, tā ka pārējie neviens noteikti nezina, par kādu summu meistars darbu uzņēmies, lai gan kā sabiedrisku darbu [to] vajadzētu nodot atklātos torgos un mazāksolīšanā. Tā, piemēram, šopavasār tika nodots baznīcas skārda jumta segšanas darbs. Šo darbu arī

prāvests nodeva nevis atklātos torgos, bet slepeni un vienai personai, tā ka par salīgšanas summu pārējie neviens skaidri nezina. Izzinājuši par šo darbu, nākošā dienā pie prāvesta ieradās arī citi skārda juntu sedzēji — meistari un uzņēmās šo darbu pastrādāt stipri lētāk par iepriekšējo. Prāvests tomēr palika pie sava ieskata un visus pārējos meistarus nezināmu iemeslu dēļ noraidīja, lai gan ar pirmo līgums vēl nebija noslēgts. Tāda rīcība kā meistariem, tā arī draudzes locekļiem izliekas šaubīga, jo, kā redzams, slepeni un starp divām personām var viegli iztaisīt kādu «šefti». Dekāns arī norādīja, ka visi iepirktie būvkoki ir izlietoti lietderīgi, bet, kur un kādā daudzumā, to neminēja. Te arī dekāns prāvestu nepareizi aizstāvēja, jo pēc visiem aprēķiniem zināms, ka būvkoku iztrūkums ir ap 55 kubikmetri. Tāda būvkoku daudzuma nozūšana nav maza lieta, un sevišķi, kad to vēl izdara draudzes prāvests, Jūsu ekselence! Ar kādiem ieskatiem tad mēs, vienkāršie cilvēki, lai skatāmies uz septīto dieva bauslību un vispār uz grēku? Ja tas, kas mūs māca izsargāties no grēka un tā ļaunuma sekām, pats no tā nebaidās, tad vienam otram vienaldzīgam katolim var ienākt prātā doma: vai vispār ir grēks kādu ļaunu darbu darīt? Dekāns aizrādīja arī to, ka viltota akta par baznīcas remontiem nemaz neesot. Tas pilnīgi nesaskan ar patiesību, jo visu draudzes locekļu priekšā to skaidri apliecina pats minētā akta rakstītājs, kurš labi zina visu akta tekstu un kas to ir parakstījis. Tātad mums, draudzes locekļiem, ar savu patiesību tomēr jāpaliek par meļiem, jo visus draudzes prāvesta nedarbus dekāns aizstāv un baznīcā no kanceles visu netaisnību pārgriež par taisnību. Mēs taču baznīcā pretī nekā nevaram runāt, bet citur vispārējās pārrunās ar draudzes locekļiem mūsu prāvests, kā

arī dekāns nekad neielaižas. Zināms, ka šāda parādība nav par labu katoļu baznīcai un garīgās dzīves labai attīstībai. Tāpēc arī nav nekāds brīnums, ka mūsu baznīca, sevišķi pēdējā laikā, svētdienās ir pustukša, jo mūsu stūrī krievu iespaids jau tā ir liels, kas padara katoļus vienaldzīgus pret savu ticību, bet prāvests ar savu savādo rīcību šo vienaldzību vēl pastiprina. Sakarā ar prāvesta nepareizībām dažas katoļu ģimenes, kuras dzīvo tuvāk krievu cerkvai*, piemēram, Jerčova ciemā, ir palikušas tik vienaldzīgas, ka ir ar mieru pat pāriet pareizticībā. Dekāns, starp citu, minēja, ka draudzes locekļu iesniegto lūgumu Jūsu ekselencei ir parakstījuši 130 bērni. Tas ir pilnīgi aplam izdomāts skaitlis. Minēto lūgumu ir parakstījuši tikai 20 bērni un ir parakstījuši rakstīt nepratēju tēvu un mātes vietā un klātbūtnē.

Jūsu ekselence! Sakarā ar to, ka draudzes iesniegto lūgumu Jūs piesūtījāt dekānam un pēdējais to iesniedza mūsu draudzes prāvestam A. Cerciņam, attiecības tagad starp draudzi un prāvestu vēl lielākā mērā pasliktinājās. Ar tagadējo draudzes prāvestu mums vairs nav iedomājama kārtīga un saderīga sadzīve kā baznīcā, tā arī ārpus tās. Lielākā daļa katoļu, kas bija parakstījuši lūgumu un piekrituši tam, tagad vairs nevar baznīcā pienācīgi dievu lūgt, jo katrreiz prāvests ar dusmām un nicināšanu uz viņiem skatās. *Arī mācība, ko tagad mūsu prāvests A. Cerciņš notur, nav nekas cits kā tikai savu draudzes locekļu, tas ir, «ienaidnieku» aprunāšana, smādēšana un nicināšana.* Tādu mācību klausoties, ir tāds iespaids, ka atrodies ne baznīcā, bet kaut kur kādā sapulcē. Tāpēc tagad parasti liela daļa katoļu mācību pa-

---

* Baznīcai.

visam neklausās, bet tūlīt pēc evaņģēlija iziet ārā no baznīcas, jo ir jau apnicis vienu un to pašu aprunāšanu klausīties. *Prāvests izlaiž arī dažādas maldu runas, ka visiem lūguma parakstītājiem smagi atriebšoties, ievie-tošot uz vienu gadu cietumā, un citādi iebiedē.*

Lai sevi attaisnotu, prāvests uzrakstīja tādu lūgumu, ar kuru Jūsu ekselencei iesniegto lūgumu parakstītāji it kā atsauc savus parakstus atpakaļ. Dekāns arī paskaidroja, ka grēku atlaišanu dabūs tikai tie, kas savu parakstu atsauc atpakaļ. Tāpēc pirms Lieldienām, kād visiem vajadzēja iet pie grēku sūdžēšanas un izņemt zīmītes vai arī kādam bija jāprasa no prāvesta kādi pakalpojumi, tad prāvests A. Cerciņš lika priekšā to lūgumu un lika savu parakstu atsaukt, pretējā gadījumā atteicās izdot zīmītes un izdarīt pakalpojumus. Tādā spaidu kārtā daudziem katoļiem gribot negribot bija savs paraksts jāatsauc un prāvests jāattaisno, tas ir, netaisnība jāatzīst par taisnību. No teiktā izriet, ka tagad mūsu draudzē nav vairs pienācīgas dieva lūgšanas baznīcā un kārtīgas katoļu dzīves, bet ir tikai «savstarpējā rīvēšanās». Daži katoļi, visu šo redzot, vienaldzīgi atmet ar roku un saka: «Lai baznīca sakrīt, man neva-jag ne baznīcas, ne baznīckunga.» Pirms 16 gadiem tie paši katoļi ar prieku un sajūsmu sirdī teica dievu, kas deva iespēju draudzei atgriezt atpakaļ savu veco dievnamu. Kāpēc ir tāda starpība? Šo katoļu vienaldzības iemesls ir tagadējā draudzes prāvesta nepareizā rīcība. Jūsu ekselence! Tikai ar taisnību, draudzību un saderību panākams kārtīgs darbs un sadzīve, bet netaisnības un naida iznākums ir tikai labu attiecību iziršana un savstarpējā šķelšanās. Un sevišķi mums, lielākai daļai draudzes katoļu, ar tagadējo prāvestu saderīga dzīve nevar būt, jo prāvests uz mums vienmēr skatīsies ar

naida pilnu skatienu, kaut arī mēs visus baznīcas pienākumus kārtīgi pildītu.

Sakarā ar to atļaujames griezties pie Jūsu ekselences ar otrreizēju lūgumu un laipni Jūs lūdzam mūsu iepriekšējo lūgumu ņemt vērā un uzklaustīt, tas ir, iecelt mūsu draudzei jaunu prāvestu.

Parakstīties uz šī lūguma mēs gan nevaram, *jo visi lūguma parakstītāji mūsu prāvestam tiek zināmi un pēdējais tad visus tos izsauc baznīcā no kanceles un arī nepieņem pie grēku sūdzēšanas.*

Ceram, ka mūsu prasība no Jūsu ekselences tiks ievērota, un, uz Jūsu palīdzību gaidīdami, paliekam dziļā pazemībā.

Brīgu Romas katoļu draudzes locekļi

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 100. l., 9.—11. lapa. Oriģināls. Latgaliešu izloksne.

Nr. 12

LIKSNAS DRAUDZES LOCEKĻA A. JANKOVSKA
SŪDZĪBA RĪGAS VIRSBĪSKAPAM
A. SPRINGOVIČAM PAR BAZNĪCKUNGA
P. APŠINIEKA MANTKĀRĪBU UN KUNDZĪSKO
IZTURĒŠANOS

1937. g. 23. aprīli

Augsti godātā Jūsu ekselencel!

Mūsu augstais gans, visu katoļu valdnieks! Mēs griezīties, visi Liksnas draudzes iedzīvotāji, ar lūgumiem pie Jūsu ekselences, sava dvēseļu gana: *ka mums, nabadzīgās kārtas ģimenēm, ir ļoti grūta sadzīve ar savas draudzes prāvestu, kurš mūs apspiež kā kungu laikos,*

kurš mūs apspiež ar savu brutalitāti un rupju apiešanos un mūs kārtīgi neapkalpo, kuri mēs [esam] nespējīgi ar naudū. Varbūt mums, visiem nabagiem, jāmirst bez grēku sūdzēšanas un jātiek pazudinātiem.

Bagātākās ģimenes cilvēki — viņa tuvākie; [tie] ir [viņam] pie sirds, ar kuriem viņš var sarunāties un kopā dzert. No 18. aprīļa katru dienu braukāja pie bagātākiem draudzes iedzīvotājiem, aģitēdams, lai kādā sapulcē par viņu aizstāv, un tādu draugu viņam ir pietiekoši.

Kur mums, nabadzīgiem, — nedrīkst vienu vārdiņu izteikt! Ja mēs kaut vienu taisnīgu vārdiņu izteiktu kā pret pašu dievu, nemelojot, tad mums jau dzīves nav: mēs visi tiktu atšķirti no baznīcas un kapiem, un no katoļu ticības. Mēs caur piespiešanu nevaram teikt nevienu viņa negantīgo darbu.

Pie mums, Liksnā, bieži svētdienās ierodas svešas ticības ierēdņi un mūs izsmej, ka jūsu garīdznieki visi tādi — nevelk pie ticības, bet šķir nost no ticības, dzirdēdami, ko viņš dara. Mums paliek kauns, un nedrīkstam teikt ne vārda. Par vienu visiem godu laupa. Ak dieviņ! Nevar visu galvā saņemt, ne mute izteikt, ko viņš darījis. Cik mēs bijām apmierināti ar savu prāvestu Kalnišu, cik mēs bijām varonīgi pret svešas ticības personām, cik mēs bijām stipri un izturīgi pret visiem! Jūsu ekselence, mūsu augstais gans, mēs visi lūdzam ar dedzīgām lūgšanām, ka mums varētu atdot mūsu veco prāvestu Kalnišu. Mēs esam pie viņa pieraduši, viņš mūs zina, ka mēs esam tik ļaunīgi liksnieši, un mēs viņu zinām. Lai pajautā Jūsu ekselence no prāvesta Kalniša, vai viņš nebūtu ar mieru braukt atpakaļ uz Liksnu. Ja mums tik Jūsu ekselence atdotu Kalnišu, tad mēs aizbrauktu ar zirgiem pakaļ, atvestu visu, kas viņam pieder, un pašu uz rokām atnestu. Mēs visi ceram, ka Jūsu

ekselence, garīgais gans, samīkstinās savu sirdi un izpildīs mūsu lūgumu.

Kā kungs Jēzus teica: Grēcinieki, sauciet mani, es uzklausīšu, klauvējiet, es attaisīšu. Tā mēs visi pie sava augstā gana sirds klauvējam, lai attaisa un lai iepriecina mūs visus, aizmirstos līksniešus.

Es atklāti Jūsu ekselencei varu dot savu parakstu, ka es, būdams vecs cilvēks, nevienu vārdu nemeloju. Es biju labi pats Jums kalpojis, uzticīgi un neviena garīgā gana neesmu smādējis un negribu smādēt, bet vairāk nevaru ciest. Es pats esmu baznīcai izpalīdzējis, kā Jūsu ekselence zina.

Patmaliešu sādžas iedzīvotājs Augusts Jankovskis
Rīgas virsbīskapa atzīme: N. B. Viņš patiesi bija baznīcas vīrs, kam var pilnīgi ticēt — tāpēc viņš arī jāpratina. Antonijs Springovičs.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 26. l., 3. lapa. Oriģināls. Latgaliešu izlokšnē.

Nr. 13

RĪGAS VIRSBĪSKAPA A. SPRINGOVIČA
NORĀDIJUMI KŪRIJAS NOTĀRAM
V. STRELEVIČAM PAR LĪKSNAS BAZNĪC-
KUNGA P. APSĪNIEKA VARDARBĪBAS
IZMEKLĒŠANU

1937. g. 26. aprīlī

Jauko monsinjor!

Apšinieks gatavojas uz izmeklēšanu, mielodams Līksnas «inteliģenci» — skolotājus un pagasta vīrus ar priekšsēdētāju Jāzepu Kūrsīti priekšgalā. Labi iedzēruši,

tie vīri izteicās, ka Apšinieks prot «labāk saņemt inteliģenci nekā Kalnišs». Viņiem, bez šaubām, atsalušiem, kā uzzināju, ticības lietās, draudzes reliģiozā dzīve nemaz neinteresē. Tāpēc ar pagasta vecāko nemaz nav jāielaižas šinī lietā. Izmeklēšanu paziņoju 2. maijā — svētdienā. Ieinteresētā tauta gaidīs «divus kanoniķus no Rīgas» pie baznīcas, lai gan viņi vēlētos to darīt tālāk no Apšinieka, jo baidās viņa lāstus no kanceles. Tie kanoniķi būs — Tava persona un Dukaļskis, kuram šodien sūtu savu rīkojumu ierasties nākošo svētdien Liksnā.

Zem zvēresta jānopratina nopietnāki liecinieki. Cik es zinu — pirmā kārtā: 1. Matučs (vārdu neatceros), kas dzīvo pie stacijas netālu — goda cilvēks kā reti. 2. Antons Verdens — mans bijušais ķesteris. Viņam zaķa sirds, bet zem zvēresta teiks taisnību. 3. Vercia — špitālniece*, kas bija pie manis par istabmeitu. Viņa arī bistas Apšinieka kā velna. Tāpēc to darīt neuzkrītoši, lai viņš nezinātu. 4. Staņislavs Susejs — kalvis. Par citiem redzēsi uz vietas. Vienā dienā varbūt nepaspēsiet — var palikt līdz pirmsdienai, bet izmeklēšanai jābūt pamatīgai. Sevišķi no svara pārmetums par *sigillum confessionis*** , par ko, domājams vislabāk zina kā ķesteris Antons Verdens un viņa dēls (nezinu, kuram Apšinieks sasmērējis pa šmauli un pēc tam izlīdzis?), un par «мордобитие». No svara arī ziņotais man fakts par Veliku no Aužgalīšu sādžas, kas, braucot pie krista***, dāvināja prāvestam alu, kas viņam paticis. Dariet izmeklēšanu *coram deo*****. *Es priecātos, ja pār-*

* Nabagmājas iemītiece.

** Grēksūdzes noslēpums (latīņu).

*** Kristīt bērnu.

**** Kā dieva priekšā (latīņu).

metumi būtu pārspilēti, bet pēc manām domām, — tie cilvēki, kas sūdz Apšinieku, melot nevar. Un, ja tā, tad reiz Apšinieks būs spiests saprast savas kļūdas un varbūt arī laboties, jo līdz šim viņš bija visas mūsu kūrijas, kas ir «pārčiuļota» kopā ar arhibīskapu, «infalibilis iudex*».

Tuus Antonius Archiepiscopus**

P. S. Izmeklēšana jāizved katrā ziņā 2. maijā, lai kaut cik Tev tas būtu neērti.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 26. l., 4. lapa. Oriģināls.

Nr. 14

BAZNICKUNGA P. APSINIEKA VĒSTULE
BISKAPAM J. RANCANAM PAR RĪGAS
ARHDIECĒZES KŪRIJAS ATTIEKSMI PRET
ZEMĀKO GARĪDZNIECIBU

Ne vēlāk par 1937. g. 28. aprīli***

Jūsu ekselence!

«Vita nostra brevis est.»**** — tā Jūsu ekselence iesāka savu vēstuli, kurā man ieteicāt prasīties uz Stiglavu. Es tiešām nesaprotu jūs, visus tos kūrijas augstos vīrus, kāpēc pie jums tāda zema politika. Un kāpēc tā piemērota man vienam. Liksnā mani vēl neviens nav brīdinājis, un, ja kūrija vai ordinaria loci***** mani apsūdz, tad tas ir baznīckunga Kalniša darbs. Labi zinu,

* Nemaldīgs tiesnesis (latīņu).

** Tavs Antonijs, virsbīskaps (latīņu).

*** Datēts pēc dokumenta Nr. 15.

**** Mūsu dzīve ir īsa (latīņu).

***** Ordinarius loci (latīņu) — amatpersona ar baznīcas pārvaldes tiesībām kādā katoļu baznīcas teritoriālā vienībā. Šai gadījumā — virsbīskaps.

ka uz Preiļiem braukā ik mēnesi Kalniša «dočeņkas», kā viņš viņas sauc, un tur varbūt fabricē tās sūdzības. Dažas personas ir tur sadzīvojušas veseliem mēnešiem. Vai es gribēju braukt uz Liksnu? Taču negribēju! Un nu, nav pagājis pusgads, jau atkal brauc. Kāpēc man vienam jābrauc? Tāpēc, ka stingri līdz šim esmu pieturējies pie baznīcas likumiem. Taču pārbraukšana nav joka lieta. Kas tad man maksās par lietu pārvešanu? Man jau nauda pati nekrīt no debesīm! Ja Jūs mani vajājat un gribat, lai es pēc iespējas ātrāk nomirtu, tad pasakiet atklāti, ka esmu Latvijā [nede]rīgs. Cik esmu strādājis, cik cietis, [tik ne]viens baznīkungs to izcietis nav. Lū[dzu do]diet man tādu vietu, kur vairāk baz[nīkun]gu dzīvo, tad arī es mācēšu klus[ēt tur]. *Leišiem, poļiem ir labāk Latvi[jā nekā] tam baznīkungam, kas te dzimis u[n aud]zis.**

Es, kā novēroju, tad esmu jums visiem itin kā skarbarga acī. Tiešām, garīgā priekšniecība, mani novedīsiet vai pie ārprāta, vai pie sutanas nomešanas. Ja jūs visi mani skaitāt par bargu un rupju, bet vai [tad] esat padomājuši, kas pie tā mani ved. Vai ne tas, ka garīgā priekšniecība vienmēr mani vajā, pazemina un nievā!? Es arī biju pie Čamaņa šodien, un man viceministrs** skaidrā valodā teica: «Prezidents teica: «Nekā tur tiesa nenospriedīs, bet, ja valdība prasa, tad labāk lai izbrauc!»» Vai zināt, ekselence, es labāk simt reizes ciestu no pasaules un ticības pretiniekiem, kaut pienāktos sēdēt, nekā no savas garīgās priekšniecības.

Es tiešām nesaprotu par to Liksnu, jo nekā ļauna

---

* Kvadrātiekvās ietvertais — atjaunots teksts oriģinālā izrautās strēmeles vietā.

** Baznīkungs J. Čamanis 1934.—1940. gadā bija buržuāziskās Latvijas izglītības viceministrs.

neesmu padarījis, kāpēc jūs mani visi spiežat izbraukt. Vai Vanagos es neteicu Jums, ka negribu braukt uz Līksnu? *Bet atminieties Viļaku pie Franckeviča. Cik viļakieši lūdza, cik braukāja uz Rīgu pie Romas tēva* sūtņa, pat uz Romu bija rakstījuši, lai Francke[viču] izceļ, bet vai ordinarius loci taisīja [izmekl]ēšanu? Nē! Ko grib, to žēlo, ko [grib, t]o vajā!* Man arī dēļ izbraušanas [nav n]audas, jo tāds muļķis esmu bijis un [to i]zdevis pie grāmatiņu drukāšanas, arvien [gribē]dams ko labu izdarīt savai baznīcai** Latgalē. Jā, tiešām esmu bijis muļķis.

Tāda pastāvīga pazemināšana atņēma man vislabāko gribu uz darbu, un, lai gan līdz šim nesalauza manu dzīvo ticību daudzās dzīves aukās un komunisti, bet tagad jau redzu, ka tikšu salauzts un būs jāieraujas kur kaktā un jānodod garīgai priekšniecībai sutana. Ir tas man ļoti sāpīgi, bet redzu, ka tālāk nevaru karot ar pasaules viltību. Ak, cik ir grūti paciest netaisnību! Jaunāki priesteri, kam itin nekādu nopelnu nav, ir godā un cieņā, bet es vienmēr esmu mīdīts kājām. Kāpēc tā liekulība? «Redzat, draudziņ!» Nē, ekselence, ja Jūs mani turētu tā sirsnīgi par draugu, tad gan arī mani nevajātu. Ja tiešām gribat man mieru, tad dodiet man tādu draudzi, kur dzīvo divi baznīckungi, jo esmu jau nodzīvojis 50 gadus un vienmēr daudz strādājis vientulībā, tad esmu taču pelnījis vieglāku dzīvi. Dodiet man, piemēram, Rēzekni. Tur ir vairāki priesteri un ar to pašu vieglāka dzīve. Arī drukātava turpat klāt. Vai Jūs mani tiešām turat par tādu idiotu, kā mani ir apvainojuši Preiļu čiuļi un trīs komunisti? Tad maldāties.

---

* Pāvesta.

** Kvadrātikavās ietvertais — atjaunots teksts oriģinālā izrautās strēmeles vietā.

Arī liksnieši nevar nekur atrast nekādu konkrētu faktu, ka es esmu darijis viņiem ļauni. Izmelot jau var viegli, bet kā gan ir melus paciest? Izmeklēšanu arī es nebaidos, ja tā būtu taisnīga un vispusīga. Tāpēc, ja Liksnā taisīs izmeklēšanu, tad lūdzu uzņemt arī manus ļaudis kā taisnības aizstāvjus. Cik es nopratu, tad man pārmeta ordinarius loci par «confessio publica»*, — tas ir meli, ka bērnus esmu sasitis, arī meli. Tas notika Preiļos ar Jūsu svēto Kalnišu. Viņš sasita vienu skolas bērnu, bet liksnieši to piešuj man. Tāpēc es arī lūgšu, ja tiešām tā izmeklēšana būs, noprotināt vismaz kādus 500 cilvēkus. Kā arī tos manus apsūdzētājus noprotināt manā klātbūtnē. Ja man [nāksies] braukt kaut kur, tad es labāk atteikšos pavisam no sava amata. Esmu līdz šim brīdim, cik spējis, strādājis baznīcas un dvēseļu labā, bet, ja to atzīst par ļaunu, tad visam gals. Ķa mani visi draudzes locekļi teiktu, mīlētu, to no manis neviens nevar pieprasīt. Neviens visiem neizdabās. Bet, ja liksnieši mani apvaino, tad iepriekš visstingrāk piesakiet Kalnišam, lai nepieņem Preiļos «dočeņkas», tad arī Liksnā būs svēts miers. Nekur citas vietas nelūgšu, izņemot tādu, kur ir prāvests un vikārs!

Ar dziļu cieņu uz Jums, ekselence.

Bk. P. Apšinieks

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 26. l., 6. un 7. lapa. Oriģināls. Latgaliešu izlokšnē.

---

* Publisku grēksūdzes izpaušanu (latīņu).

Nr. 15

RIGAS VIRSBĪSKAPA A. SPRINGOVIČA
VESTULE KŪRIJAS NOTĀRAM V. STRELEVICAM
SAKARĀ AR SŪDZĪBU IZMEKLĒŠANU PAR
LĪKSNAS BAZNICKUNGA P. APSĪNIEKA MANT-
KĀRI UN HULIGANISKO RĪCĪBU

1937. g. 28. aprīli

Jauko monsinjor!

Pielikdams mana vecā Jankovska vēstuli, gribu Tevi pasargāt no eventuālas kļūdas izmeklēšanā. Apšinieks gatavo sev aizstāvjus, to es jau rakstīju; to pašu pastiprina arī Jankovskis, ka «no 18. aprīļa katru dienu braukā pie bagātniekiem un dzer ar viņiem». Par to dzeršanu ar Līksnas «inteliģentiem» jau rakstīju. Bez šaubām, ar dzeršanu, pret ko es savā laikā esmu visus spēkus Līksnā licis un ar panākumiem, viņš jau dabūs sev aizstāvjus — tikai no tiem slāņiem, kam reliģiozā dzīve draudzē un dieva gods ir sveši. Bet no tādām lietām būs vienīgi velnam prieks! Es tad ar šīm rindiņām gribu Tevi brīdināt no viena: nepielaist kādas balsošanas par prāvestu vai pret. Apšinieks uz to jau iziet un cer par uzvaru. Es jau Tev teicu, ka par Apšinieka darbību var ņemt vērā tikai pašus Līksnas novada ticīgos. Vaboliešiem viņš ir vienaldzīgs, jo viņi iet uz Kalupi. Ķirupiešu daļa — uz Nīcgali, un ap Pogulanku — uz Daugavpili. Tiem tad Apšinieks ne silts, ne vēss — vienaldzīgs. Ieinteresēti vienīgi paši līksnieši.

Tā tad par kādu balsošanu nevar būt [ne] runa. Šeit vienīgi (un Apšīniekam pastrīposi to) ir izmeklēšana par dažiem faktiem, izteiktiem sūdzībā,

konkrēti: 1. «Мордобитие.» 2. Skolas bērnu brutāla vajāšana. 3. Dzeršanas veicināšana ar alus saņemšanu occasione sacramenti* un «попойки» plebanijā** ar tā saukto inteliģenci (Veliks no aužgaliešiem), un galvenais — 4. Indirecta fructio sigilli confessionis***, par ko arī Jankovskis raksta, kā arī citi visi — «nabagiem jāmirst bez grēku sūdzēšanas un [jā]iet zudumā».

Jātur prātā aksioma: «Malus ex uno crimine, bonus ex toto.»**** Jums — izmeklētājiem darīšana ar tiem, kas rakstīja sūdzības. Ja Apšinieks bļautu «audiatur altera pars»***** — tad augšminētos konkrētos faktos, par kuriem runās sūdzētāji, var gan pielaist aculieciniekus, ja tādi būtu, arī no Apšinieka puses, bet tādu droši vien nav, kā, piemēram, ar to šķūtnieku pie slimā, kas dabūjis [pa] purnu otra šķūtnieka (uz skolu) klātbūtnē. Estote prudentes!*****

Visā sirsnībā Antonius Archiepiscopus *****

P. S. Ar pūli tad nerunājiet, bet pa vienam zēmu vērestā atsevišķā istabā, lai citi nedzirdētu. Ja vairāk darba, palieciēt līdz pirmdienai.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 26. l., 5. lapa. Oriģināls.

* Sakramenta gadījumā (latīņu).

** Baznīckunga mājā.

*** Netieša peļņa no grēksūdzes noslēpuma (latīņu).

**** Ļauns par vienu pārkāpumu, labs par visu [darbību] (latīņu).

***** Jāuzklausā otrā puse (latīņu).

***** Esiet gudri! (latīņu).

***** Antonijs, virsbīskaps (latīņu).

Nr. 16

PILDAS DRAUDZES LOCEKĻU SŪDZĪBA GARĪGO LIETU PĀRVALDEI PAR BAZNĪC- KUNGA A. PEKŠA PATVAĻU UN HULIGĀNISKO RICIBU

1937. g. 7. oktobrī*

Pildas draudzē tika uzcelta jauna baznīca. Tagad viena pēc otras tiek celtas citas baznīcas ēkas. Ar lielu prieku mēs izpildām visus uzliktos pienākumus, lai mūsu draudze ar katru dienu atjaunotos ne tikai ārēji, bet arī iekšēji. Iegādājām arī baznīcas inventāru, lai tas viss dotu draudzes dievnamam — draudzes sirdij košumu, svētumu, kur katrs loceklis atrastu patīkamu vietu, kurā saistīt savu sirdi ar dievu. Jaunajā dievnamā arī pulcējas tauta nesamērojami vairāk kā agrāk. Tikai draudzes prāvesta A. Pekša kunga katras svētdienas apmelojošie lamu sprediķi liek lielai daļai palikt mājās, savā vientulībā pacelt sirdis uz augšu. Draudus, nomelnošanu, pierunāšanu nespēj apslēpt baznīcas svētums. Tādā kārtā prāvests nesaaug ar baznīcu, draudzes locekļiem, bet gan plaisa ar katru svētdienu, ar katru dienu paliek platāka, dziļāka. Rētas cilvēku sirdīs netop dziedētas, bet gan padziļinātas. Mēs pievedīsim nedaudzus faktus no simtiem, kas rādītu mūsu draudzes gana īsto seju.

1. *Vairākās svētdienās uzsvēra, ka vecākiem savus bērnus vairāk vajag sist, tikai nedrīkst lauzīt rokas, kājas.*

2. No kanceles draudēja daudz reizes draudzes lo-

---

* Saņemts Garīgo lietu pārvaldē.

cekļiem ar nošaušanu, kuri ies gar viņa [draudzes] ēkām pa pagalmu.

3. Šī gada 10. janvārī dievkalpojumu noturēja pulksten 9, lai gan ļaudis sanāca pulksten 11, un aizbrauca ar kādu grupu medībās.

4. Ļoti daudz reizes iet pirms mesas medībās, ar to nokavēdams dievkalpojuma laiku.

5. Gaiļu viensēta atveda kristīt bērnu, bet prāvests aizgāja medībās un nenokristīja, tas brauca uz citu draudzi.

6. Dergaču viensēta atveda kristīt bērnu. Nekristīja, jo nebija kārtīgi samaksāti nodokļi. Brauca mājās un vēl otrreiz ar tēvu, tad tikai ar mokām izdevās, lai gan bērns bija pavisam slims.

7. Lācīšu viensēta atveda kristīt bērnu, medību dēļ to nekristīja, un bērns nomira bez krusta zīmes.

8. Kāds pāris sliktā laika un ceļa dēļ nokavēja mazliet dievkalpojumu, un mācītājs to nelaulāja. Citur braukt nebija iespējams; bija spiesti braukt atpakaļ 20 kilometrus un dzīvot kāzas* nelaulājušies.

9. Gaveiku viensētas atraitnei nedeva vīra miršanas zīmes, jo atradās lauka darbā. Sieviete apmēram pēc 3 stundu gaidīšanas aizgāja, lai gan tai mājās atradās 2 nedēļu bērns un vectēvs.

10. Kāds cits meklēja miršanas zīmi 4 dienas un 5. dienā tikko izdevās dabūt.

11. Gaveiku sādžā cilvēks bija nāves gultā, bet mācītājs nebrauca uz grēku piedošanu, bet gāja medībās. Cilvēks nomira, un to neļāva glabāt kapsetā.

12. Darbdienās nepieņem pie grēku sūdzēšanas baz-

---

* Tā tekstā.

nīcā, bet vecākus cilvēkus lamā un dzen laukā arī svētdienās.

13. Kādu veci atveda divas reizes, nepieņēma pie grēku sūdzēšanas, un tas nomira.

14. Vairākus bērnus nosaucis par «Trocki, komunistu», kā arī tos sauc plašā apkārtnē pēc mācītāja parauga.

15. *1936. gada pavasarī kādam neapdāvinātam zēnam uzzīmēja uz pieres lielu «2», par ko visi smējās, bet bērns raudāja. Aizgājis mājās, tas vairākas dienas slimoja, un vecāki bija ļoti sarūgtināti.*

Tādu un tamlīdzīgu gadījumu ir neskaitāmi daudz, kuri atbalsojas arī ārpus Pildas draudzes robežām. Gandrīz katram — vai bērnam, lielam, vecam — prāvests ir izrādījis savu cietsirdību un augstprātību, to izsmejot, nomelnojot, neievērodams viņa prasības.

Tagad vēl klāt nāca zināms par kaunu visai draudzei, ka draudzes gans jo sevišķi parādījis spilgti sadista tieksmes «cilvēku medībās». Pēc ilgākas apšaudīšanas, pēc iepriekšējas apstrādāšanas vārdiem tika sašauts viens vietējais zemnieks, un lieta, pateicoties policijas iejaukšanai, nonākusi līdz tiesai. Kristus kungs ir pavēlējis, ka neliet cilvēku asinis, bet mums pats prāvests rāda priekšzīmi. Tagad mums no viņa rokām jāņem vissvētais sakraments.

Kauns un vēlreiz kauns, ka mums ir tāds prāvests — draudzes gans. Blakus mūsu draudzei ir Istalsnas draudze, kurā prāvests ir pretstats mūsu prāvestam. Tur nemirst mazie bez krusta zīmes, jaunie, vecie bez grēku sūdzēšanas, tur pilnīgi saaudzis draudzes gans ar draudzi.

Mēs, apakšā parakstījušies, aizkustināti no draudzes locekļu bēdām un asarām, no sirds lūdzam prā-

vesta A. Pekšs vietā nozīmēt citu cilvēku, apgarotu ar mīlestības jūtām, sirds skaidrību un līdzjūtību, lai mūsu ticība nemazinātos, bet arvien vairāk kā saules stari apspīdētu un sasildītu draudzes locekļu tumšās un atdzisušās sirdis.

V. Meikšāns, J. Seipuls, J. Valeinis, V. Rimšs,
B. Mekšs, I. Babris, A. Savickis, A. Lotāns,
F. Jenikova, M. Savickis, M. Vidzups, A. Jankovskis, I. Nukša, B. Grišāns.*

LPSR CVA, 1370. j., 1. apr., 2765. l., 8.—10. lapa. Oriģināls.

Nr. 17

PILSONA J. RIMŠA NOPRATINĀŠANAS PROTOKOLS PILDAS DRAUDZES BAZNĪC- KUNGA A. PEKŠA LIETĀ**

1937. g. 21. oktobrī

1937. gada 21. oktobrī Kaunatas pagasta Sinija folvarkā*** izjautāju zemāk minēto, kas izteica:

Esmu Jezups Augusta dēls Rimšs, dzimis 1903. gada 22. novembrī Pildas pagastā, dzīvoju Kaunatas pagasta Sinija folvarkā, nesodīts.

Es piederu pie Pildas draudzes. Pagājušā gada oktobrī saslīma mana sieva. Es aizbraucu uz Pildu lūgt baznīckungu Pekšu atbraukt sniegt sakramentus. Pekšs bija izgājis vārnas šaut. To sameklēju pēc kādas stundas, un tad atbraucām uz mūsu mājām. Kad sieva nomira, Pekšs man lika atbraukt pēc viņa pulksten 6 rītā. Tā kā ceļš bija dubļains, no rīta novembra

* Seko vēl 58 paraksti.

** Sk. dokumentu Nr. 16.

*** Pūsmuiža.

mēnesī vēl tumšs, es pie viņa atbraucu pulksten 7. Pekšš par to ļoti sadusmojās. Pie manis atbrauca gan, bet taisni pūlējās pierādīt, ka ir dusmīgs. Dažus vārdus pateicis, Pekšš lika liķi vest uz kapiem. Par apbedīšanu mēs bijām sarunājuši, ka to izdarīs pēc iespējas labāk, jo mums ir iespēja apbedīšanu izdarīt par dažādu cenu. Tā kā baznīckungs bija sadusmojies, aizdedzināja tikai trīs svecītes un apbedīja manu sievu kā kādu nabadzi. Ar to Pekšš man bija atdarījis par atbraukšanas novēlošanu. *Visai nepatīkams ir šāds Pekša paradums: ja pie viņa griežas kāds lūdzējs, tad Pekšš iet projām un sarunājas pār plecu, bet lūdzējam visā pazemībā jāiet tam pakaļ. Sarunāties ar Pekšu, kā tas vispār parasts ne tikai ar garīdznieku, bet arī ar kaut savu cilvēku, nav iespējams.* Zinu gadījumu, ka Kaunatas pagasta Gaveiku ciemā Jānim Senkānam bija saslimis dēls. Piederīgie bija atbraukuši pie Pekša, lai tas aizbrauktu ar sakramentiem. Tā kā Senkāns neesot bijis nomaksājis visus baznīcas nodokļus, Pekšš atteicies braukt, un slimnieks nomiris bez svētības. Par pārējiem lūgumā uzskaitītajiem gadījumiem esmu dzirdējis runas, bet runu par Pekšu ir tik daudz, ka visas atcerēties nav iespējams. Izteicu visu.

Protokols nolasīts un ir pareizs.

Sodu likuma 183. pants paskaidrots. J. Rimšs

Krimināluzraugs J. Vārpiņš

Dienesta atzīme: Mutvārdiem izjautāju Izabellu Rimšs, dzimušu Blaževičs, 26 gadu vecu, kas izteica, ka uz Kaunatas pagastu dzīvot esot pārnākusi 1937. gada vasarā. Tiešas darīšanas ar Pekšu viņai neesot bijušas, bet ļaudis runājam par Pekša izturēšanos esot daudz dzirdējusi. Jezups Rimšs mutvārdiem atstāstīja dzirdētu gadījumu ar Prasketu Nukšu. Šī gada Lieldie-

nās viņa esot gājusi pie grēku sūdzēšanas. Lai iegūtu tiesības grēkus sūdzēt, vajagot nomaksāt kādu nodevu, un par to saņemot sevišķu zīmīti. Pārpratuma dēļ viņa saņēmusi divas zīmītes un vienu no tām esot atdevusi kādai citai sievietei, kas nodevu nebijusi nomaksājusi. Kad par to pie grēku sūdzēšanas pateikusi Pekšam, tas pārtraucis uzklaušīšanu un veco Nukšu izraidījis.

Krimināluzraugs J. Vārpiņš

LPSR CVA, 1370, f., 1. apr., 2765. l., 14. un 15. lapa. Oriģināls.

Nr. 18

PILSONA J. SAVICKA NOPRATINĀŠANAS PROTOKOLS PILDAS DRAUDZES BAZNĪC- KUNGA A. PEKŠA LIETĀ*

1937. g. 21. oktobrī

1937. gada 21. oktobrī izjautāju zemāk minēto, kas izteica: Esmu Jānis Nikolaja dēls Savickis, dzimis 1896. gadā Pildas pagastā, dzīvoju Pildas pagasta Dergaču ciemā, nesodīts.

1934. gadā īsi pirms Ziemassvētkiem manai sievai piedzima meitiņa. Otrus Ziemassvētkos ar kūmām to atsūtīju nokristīt. Pēc kāda laika kūmas atgriezās ar nekristītu bērnu un paskaidroja, ka baznīckungs Pekšs esot atteicies to kristīt tāpēc, ka es neesot izvedis savu grants daļu viņa kūts būvei. Aizbraucu pie baznīckunga es pats. Arī man viņš atteicās bērnu kristīt. Lai tūlīn izvedot granti, tad kristīšot. Viņam aprādīju, ka tagad ir Ziemassvētki, zeme sasalusi un es viens neko nevaru padarīt, un ka grants viņam vajadzīga tikai pavasarī,

* Sk. dokumentu Nr. 16.

kad sāksies darbs. Pēc ilgas lūgšanās Pekšs beidzot piekāpās un manu meitiņu nokristīja. Nākošā gada maijā meitiņa mira. Ierados atkal pie baznīckunga, lai pieteiktu miršanu. Baznīcas mājā kāds vecāks vīrietis man teica, ka baznīckungs neesot mājās. Pēc dažām dienām atnācu otru reizi un tad Pekšu atradu mājās. Viņš atteicās pieteikumu pieņemt, jo viņam neesot vaļas. Trešo reizi atnācu, un tad Pekšs mani sūtīja uz pagasta valdi, jo papīrus jau viņš esot nosūtījis turp. Pagasta valdē man paskaidroja, ka nekādi papīri neesot saņemti. Atgriezos atpakaļ pie Pekša, bet viņš vairs neatradās mājās. Nevarēdams vairāk kavēt lauku darbus, nākošu reizi sūtīju pie Pekša sievu. Tā atveda viņam granti, mālus, 4 vezumi žagaru un tad tikai lūgusi izrakstīt meitiņu no grāmatām. Pekšs to atteicies darīt, teikdams, ka laiks jau esot nokavēts un tagad izrakstīšanu varot izdarīt tikai caur tiesu. Redzēdams, ka man ne manas vainas dēļ draud nepatikšanas, gāju pie Pekša atkal pats. Arī man Pekšs atteicās miršanu izrakstīt, bet, kad viņu pārliecināju, ka meitiņa manā pasē nemaz nav ierakstīta un ka es tiesā teikšu, cik reizes baznīckungu lūdzu izrakstu izdarīt, tad beidzot Pekšs teica, ka viņš visu nokārtošot, bet, vai tas ir izdarīts, es nezinu. Es labi nedzirdu, tā kā par gadījumiem, kas citiem būtu bijuši ar baznīckungu Pekšu, man tuvāk nekā nav zināms. Lūgumu par Pekšu parakstīju kopā ar citiem draudzes locekļiem. Izteicu visu. Protokols nolasīts un ir pareizs. Soda likuma 183. pants paskaidrots.

J. Savickis
Krimināluzraugs J. Vārpiņš

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2765. l., 17. un 18. lapa. Oriģināls.

ADMINISTRATĪVĀ DEPARTAMENTĀ
 DIREKTORA J. ANŠMITA UN POLITISKĀS
 PĀRVALDES PRIEKŠNIEKA J. FRIDRIHSONA
 RAKSTS BAZNICU UN KONFESIJU
 DEPARTAMENTĀ DIREKTORAM E. DIMIŅAM
 PAR JEZUPOVAS DRAUDZES BAZNICKUNGA
 A. TURKA ALKATĪBU UN NELĪKUMĪGO
 RĪCĪBU

1937. g. 21. decembrī

Slepens

Pēc man pakļautajā departamentā ienākušām ziņām neapmierinātību Naujenes pagasta iedzīvotājos izsaukusi Jezupovas Romas katoļu draudzes prāvesta Aleksandra Turka rīcība. Prāvesta Turka priekšgājēja baznīckunga Broka laikā, 1936. gadā, iesākti Jezupovas Romas katoļu draudzes jaunās baznīcas būvdarbi, kurus tagad prāvests Turks neturpinot, lai gan naudas līdzekļi jaunbūvējamai baznīcai esot savākti. Prāvestam Turkam pagasta iedzīvotāji pārmetot, ka tas no draudzes locekļiem savāko naudu it kā izlietojis savām personīgām vajadzībām. Izteiktas arī sūdzības, *ka prāvests Turks neizdodot draudzes locekļiem dzimšanas apliecības, pieprasīdams iepriekš samaksāt viņiem uzlikto jaunbūvējamās baznīcas nodokli.* Šāda prāvesta rīcība daudziem draudzes locekļiem atņemot iespēju apstiprināties mantošanas tiesībās un kavējot savlaicīgu pasu izņemšanu. Vispār prāvests Turks jaucot un ārdot kā pašvaldības darbību, tā arī sabiedrisko dzīvi Naujenes pagastā. Vietējā sabiedrība vēloties visdrīzākā laikā atbrīvoties no šāda draudzes gana.

Teikto paziņoju Jums, direktora kungs, zināšanai un varbūtējai rīcībai.

Direktors Anšmits
Politiskās pārvaldes priekšnieks J. Fridrihsons

*LPSR CVA, 3235. f., 1/1. apr., 298. l., 277. lapa. Apstiprināts no-
raksts.*

Nr. 20

ADMINISTRATIVĀ DEPARTAMENTĀ
DIREKTORA J. ANŠMITA UN POLITISKĀS
PĀRVALDES PRIEKŠNIEKA J. FRIDRIHSONA
RAKSTS BAZNICU UN KONFESIJU
DEPARTAMENTĀ DIREKTORAM E. DIMIŅAM
PAR PREIĻU DEKĀNA J. KĀLNĪŠA- PRAKTIZĒTO
DRAUDZES LOCEKĻU PĒRSĀNU

1938. g. 24. martā

Slepens

Pēc man pakļautajā departamentā ienākušām ziņām nesaticības un naida gars, kuru kultivējis agrākais Preiļu Romas katoļu baznīcas prāvests Apšinieks, pēc tā pārcelšanas uz laiku Preiļos izzudis, un sabiedrība nomierinājusies. Viņa pēcnācējs Kalnišs ar savu ne-taktisko uzvešanos atkal esot sācis šķelt vietējo sabiedrību. Kalnišs nepamatoti uzbrūkot un piekopjot intrigas pret vietējā aizsardžu pulciņa rosīgo priekšnieci — lauksaimniecības skolas skolotāju Kaleksoni, kas esot luterticīga un *daudz strādājot vietējās luterāņu baznīcas labā. Beidzamais apstākļi arī esot Kalniša neiecietības pamatā.* Kalnišs esot naidīgi noskaņots arī pret aizsardzēm, tās saukājot par «tējas vārītājām» un slepeni aģitējot, lai aizsardzes no pulciņa izstātos, tādā kārtā radot nesaskaņas aizsargu organizācijā. *Kalnišs esot iegādājies speciālu pātagu, ar kuru noperot par*

iedomātiem pārkāpumiem savas draudzes locekļus. Iespējams, ka no dažu katoļu garīdznieku viedokļa draudzes locekļu pēršana tiek atzīta kā laba lieta, tomēr no valsts viedokļa draudzes locekļu pēršana nebūtu pieļaujama, jo šāda katoļu garīdznieka rīcība sacel īgnumu pret valsts varu, kas pieļauj garīdzniekiem pielietot verdzības laika soda paņēmienus.

Ņemot vērā teikto, būtu vēlams prāvestu Kaļnišu pārcelt uz kādu lauku draudzi. Preiļu pilsētā būtu iecerams garīdznieks ar labu taktu, lai sabiedriskajā dzīvē rastos normāli apstākļi.

Teikto paziņoju Jums, direktora kungs, zināšanai un varbūtējai rīcībai.

Direktors Anšmits

Politiskās pārvaldes priekšnieks J. Fridrihsons

LPSR CVA, 3235. f., 1/1. apr., 298. l., 318. lapa. Apstiprināts noraksts.

Nr. 21

VARAĶĻĀNU DEKĀNA K. KAĻINKAS AIZRĀDIJUMI DEKANĀTA GARĪDZNIEKIEM PAR BAZNICKUNGU MANTĶĀRĪBU UN PATVAĻU DRAUDZĒS*

1939. g. 24. martā

... «Lai man piedod godātie prāvestu kungi, ka pirms visa sniegšu savus aizrādījumus un novērojumus,»

* Izvilkums no dekanāta garīdznieku konferences protokola. Konferencē apsprieda: par baznīckungu līdzdalību lauksaimniecības biedrībās, par dokumentu uzglabāšanas kārtību draudžu kancelejās, par nodevu sūtīšanu kūrījai un dažādus liturģiskus jautājumus. Konferencē piedalījās baznīckungi P. Bružas, M. Dukaļskis, A. Juhņevičs, K. Kaļinka, J. Kārkle, J. Seimanis, P. Stričko, D. Trimalnieks, J. Ušerovskis un P. Virketis.

teica, iesākot savu uzrunu, konferences vadītājs dekāns Kaļinka. «Ir novēroti gadījumi, varbūt kā izņēmumi, ka prāvesti uzticētā draudzē ar baznīcas īpašumiem — kustamiem un nekustamiem — rikojas kā ar savu personīgu mantu. Nojauc ēkas, tās pārdod un vēlāk attaisnojas, ka tas bija vajadzīgs, lai segtu citus izdevumus, vai arī dod citus attaisnojumus, kuri neiztur nekādu kritiku. Par baznīcas mantu prāvesti nav īpašnieki, bet tikai pārvaldnieki, un par bojātām lietām un ēkām jānes atbildība, un bojāti vai iznīcināti īpašumi jāiegādā jauni.

Grūtu dzīves apstākļu dēļ daži no prāvestu kungiem apliek draudzi vai draudzes locekļus ar jauniem nodokļiem. Tā, piemēram, kāds prāvests pieprasa, lai tie, kas grib sēdēt baznīcas solos, maksā nodokli par to. Tas nav labi, jo draudzē ir veci cilvēki, vecīši 60—70 gadu, sievietes ar bērnu uz rokas un slimī, kuri nevar ilgi izturēt, kājās stāvēt, un, ja nav kur sēdēt, tad tie baznīcu apmeklēt nevar. Tādiem ir domāti baznīcas soli. Varētu jau prasīt samaksu par solu tādā gadījumā, ja kāds to speciāli sev meklē un grib sev taisīt baznīcā solu, zināms, tā, lai tas saskanētu ar iekārtu, kāda pastāv baznīcā, un tiktu ievērota simetrija, un ja to atļauj brīva vieta baznīcā, — personīga sola ierīkošanai. Arī šādā gadījumā maksu var ņemt tikai par mēnešiem un nevis par visu laiku, jo prāvesta maiņas gadījumā nākošais prāvests neko nemanto un var tādu solu izsviest laukā no baznīcas, jo viņam nav jāzina, kāda bija saruna un darīšana ar agrāko prāvestu un kur tas lika par visu laiku saņemto naudu.

Gadās arī tādās lietas, ka prāvests baznīcas vajadzībām vāc nodokļus un tos ļoti stingri iekasē. Atved bērnu kristīt vai jābrauc pie slimā, bet, ja nav samak-

sāts nodoklis, tad šos pienākumus nepilda un dzen projām vai arī dusmojas uz tiem kaimiņu draudzes prāvestiem, kas nokrista tādu bērnu vai aizbrauc pie tāda slimā.

Bet jāņem vērā, ka cilvēkam nav visai viegli sameklēt krusttēvu un krustmāti. Tiem velti jābraukā, nogurums, izdevumi, un galā mājās pārved nenokristītu bērnu. Cik te lamāšanās uz baznīckungu, visu jādara no jauna, tie paši vairs nebrauc, citu dabūt nevar, valkā bērnu vairākas reizes, un pie visa tā bērns nav vainīgs, ka viņa vecāki nepilda pienākumus pret baznīcu. Tādā kārtā gadās, ka jābrauc uz citu draudzi kristīt vai meklēt baznīckungu slimajiem. Visbiežāk tā dara tie prāvesti, kuri pie baznīcas izved kādu remontu vai kaut ko būvē. Tāds prāvests ne reizi iedomājas, ka viņš ir liels varonis, kas brīnumus dara, un kā tādām viņam rādās, ka ir atļauts darīt visu ar draudzes locekļiem, lai tik izceltu kādu klāvu* vai izbalsinātu baznīcu...»

Varakļānu dekāns K. Kaļinka
Sekretārs Jānis Ušerojskis

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 37. l., 24. un 25. lapa. Oriģināls.

Nr. 22

BARKAVAS DRAUDZES LOCEKĻU SŪDZĪBA
RĪGAS VIRSBĪSKAPAM A. SPRINGOVICAM
PAR BAZNĪCKUNGA M. DUKAĻŠKA RĪCĪBU
UN VIRSBĪSKAPA TENDENCIOZO NOSTĀJU

1939. g. 25. martā

Lūdzam Jūsu eminenci vēlreiz ņemt vērā mūsu Jūsu augstībai rakstītos lūgumus, kuru skaits ir vienpadsmit un kuriem pēc pasta kvītēm ir sekoša numerācija: 9.,

* Kūti.

38., 130., 138., 641., 672., 680., 729., 741., 754. un 840.* Izsakām savu neapmierinātību par Jūsu eminences nevērību prāvesta Miķeļa Dukaļska lietā, kura augšminētos lūgumos darīta Jums zināma, un esam spiesti atgādināt, ka gaidām Jūsu eminences rīcību prāvesta Dukaļska nekārtību un kļiedzošo netaisnību novēršanā. Pretējā gadījumā būsīm spiesti savas reliģiskās pārliecības dēļ, uzticībā mūsu konfesijas nemaldīgiem likumiem, meklēt gandarijumu ārzemju presē un pie ārpus Latvijas dzīvojošiem mūsu konfesijas garīdzniekiem.

Paliekam cerībā un pēdējo reizi lūdzam Jūsu eminenci upurēt mūsu Barkavas draudzes labā savu personīgo draudzību ar prāvestu Dukaļski (ko Dukaļska kungs draudzei vairākkārt ir apliecinājis), revidēt prāvesta Dukaļska rīcību pret mūsu Barkavas draudzi.

Pazemīgi lūdzam Jūsu eminenci ievērot šo pēdējo mūsu lūgumu un dot mūsu draudzei to ētiski morālo atbalstu, ko mēs tik ilgi jau veltīgi esam lūguši.

Barkavā 1939. gada 25. martā

Draudzes locekļu paraksti:

1. Konstantīns Radžels Barkavas pag. Platkalniņos.
2. Jāzeps Vaļka Barkavas Mālniekos.
3. Jānis Ikaunieks Barkavas Zaļmežniekos.
4. Jānis Zeps Barkavas Grantskalnā.
5. Staņislavs Stalidzāns Opsiniekos.
6. Ignats Radžels Vairogos.
7. Pēters Tomiņš Opseniekos.
8. Pēteris Ikaunieks Barkavas Sominiekos.
9. Staņislavs Zeps Barkavas ciemā.
10. Augusts Bārbals Žagarnīcā.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 98. l., 2. lapa. Oriģināls.

* Nav atrasti.

VARAĻĀNU DEKĀNA K. KAĻINKAS
 AIZRĀDĪJUMI DEKANĀTA GARĪDZNIKĒM
 PAR BAZNĪCKUNGU ALKATĪBU UN PATVAĻU
 DRAUDZĒS*

1939. g. 28. septembrī

... Beigās vēl dekāns konferences dalībniekiem norādīja uz nemiera pilnajiem laikiem un deva norādījumus prāvestiem neradīt draudzē nieka dēļ sev ienaidniekus. Dekāns teica, ka pie viņa griežas cilvēki ar sūdzībām, kā, piemēram, *vienā draudzē prāvests, apbedot mirušo, redz uz kapiem, ka ir kāda cita kapu kopiņa, kur ir apbedīts citas draudzes loceklis, pats izrauj krustu un met to malā, kaut gan par šī mirušā apbedīšanu viņa draudzes kapsētā pats prāvests ir saņēmis dažus latus par apbedīšanas atļauju. Kāds cits prāvests atkal no kanceles taisa norēķinus ar sev nepatīkamiem draudzes locekļiem, izsaucot tos pa vārdam.* «Man liekas,» teica dekāns, «ne cilvēka izlabošanas dēļ to dara, bet te ir pašmīlība, kas meklē atreibības. Mēs,» tālāk teica dekāns, «skaidri mācām citus par piedošanu, bet aizmirstam, ka «*exempla trahunt*»**. Piedodiet man, cienījamie prāvesti, ka es jums daru aizrādījumus, bet es ar šīm sīkajām lietām un rīkojumiem nekad negribu apgrūtināt un darīt nepatīkšanas mūsu augstajam ganītājam, pie-

* Izvilcums no dekanāta garīdznieku konferences protokola. Konferencē apsprieda baznīckungu neveiksmju cēloņus lauksaimniecības biedrību darbā un dažādus liturģiskus jautājumus. Konferencē piedalījās baznīckungi P. Bružas, J. Dirgelo, M. Dukaļskis, J. Grauds, A. Juhņevičs, K. Kaļinka, P. Liepnieks, J. Mendriks, B. Skrinda, P. Stričko, D. Trimalnieks un P. Upenieks.

** Piemēri aizrauj (latīņu).

tiek arhidiecēzē daudz svarīgāku lietu, kas viņam dara daudz sāpju. Un tamdēļ pie izdevīga gadījuma labāk atļauju sev izteikt šeit savas domas. Laiki ir tādi, ka nemiera vētras var atnākt arī pie mums, un var būt, ka tas cilvēks, kuru bez vajadzības darām sev par ienaidnieku, būs ļoti derīgs. Pagājušie pasaules kari to pierādīja... Tamdēļ *nav ieteicams tā bargi izturēties pret draudzes locekļiem, ka tas pat nedrīkst spert kāju baznīckunga dzīvoklī.* Nav labi kārtot darīšanas ar draudzes locekļiem ķēķī vai koridorā, kā daži prāvesti to dara. Varbūt tas ir labi pilsētās, bet pie mums uz laukiem jābūt tuvāk pie saviem draudzes locekļiem; ne viņi ir priekš mums, bet gan mēs priekš viņiem.»

Pēc šī norādījuma dekāns lūdza prāvestu Dukaļski nolasīt lekciju spiritualis*, un ar lūgšanu «Maria mater gratiae»** konference tika slēgta.

Konferences vadītājs Kaļinka
Sekretārs P. Liepnieks

LPSR CVA, 633. j., 1. apr., 37. l., 15. lapa. Origināls.

Nr. 24

PILSONA J. GRINDĀNA SŪDZIBA RIGAS
ARHIDIECĒZES KŪRIJAI PAR JEZUPOVAS
DRAUDZES BĀZNICKUNGA A. TURKA
NEGODIGO RĪCĪBU

1940. g. 22. februārī

Es biju nolēmis doties laulībā ar pilsoni Virginiju Cimotišu un tādēļ griezos pie prāvesta Aleksandra Turka kunga. Pie Jezupovas Romas katoļu baznīcas

* Garigo (latīņu).

** «Marija, žēlastības māte» (latīņu).

draudzes sarakstija [uz]saukšanas. Prāvests A. Turka kungs uzsauca divas reizes, pēc tam apturēja [uz]saukšanu. Tad es griezpos pie prāvesta A. Turka kunga, kas par vainu. Prāvests A. Turka kungs pieprasīja no manis 85 lati naudas priekš jauncelāmās baznīcas un paskaidroja, ka «es tevi trešo reizi neuzsaukšu un nelaulāšu». Tad es aizgāju mājās, saņēmu kvītis, cik es esmu maksājis priekš jauncelāmās baznīcas, atnācu otro reizi pie prāvesta A. Turka kunga. Uzrādu viņam kvītis, bet prāvests A. Turka kungs parāda man pigu un pats aiziet pa durvīm, pa ceļu pateicis: «Lūk, cik tu maksāji un strādāji!»

Vērā ņemot šo visu norādīto, augstā garīdzniecība, ka prāvests A. Turka kungs neatzīst manu pūļu priekš jauncelāmās baznīcas, — es esmu samaksājis kopā 100 latus ar dažiem santīmiem, arī pats gāju lauzt akmeņus priekš pamatiem jauncelamai baznīcai un esmu vedis baļķus; esmu vedis no meža; granti arī vedis — tā kā apzinīgs katolis, un gribu tālākā ceļā būt ticīgs un apzinīgs katolis.

Bet no prāvesta A. Turka kunga biju spiests laulāties ārpus katoļu baznīcas. Es esmu katoļticīgs un nevaru apmierināties ar tā saukto dzimtsarakstu nodaļu reģistrāciju. Es laipni lūdzu augsto garīdzniecību, lai mani laulātu katoļu baznīcā pēc jūsu tālākā rīkojuma, tikai ne pie prāvesta A. Turka kunga. Tā kā viņš ir mani ieskaitījis kā cūku ganu, es nevaru nākošā dzīves ceļā pret viņu nodot zvērestu. Es laipni lūdzu augsto garīdzniecību, lai es varētu slēgt laulību Daugavpilī pie citiem prāvestu kungiem katoļu baznīcā.

1940. g. 22. februārī

Jāzeps Grindāns

*LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 452. l., 162. un 163. lapa. Oriģināls.
Latgaliešu izloksne.*

Rīgas metropolija,
Nautrēnu dekānāta
DEKĀNS

40. g. 29. aprīlī.

N° 449
Nautrēnos.

Bekers
dekanāts

Rīgas Arhidiocēzes Kuriņai.

Parodinos tīgot Kuriņai sēkšo: Pirms dažām nedēļām
Mālnavas un Ruskulavas baznīcās tika pieteikta pils-
laipības uzsaucēšanas Mālnavas draudzes locatāļa Einara
Viadislava un Ruskulavas draudzes locatāļa Einara
Brodslava, Ruskulavas baznīcā priesteris E. Bekers vie-
nu reizi uzsaucis un tad pārtraucis. Kad līgavas māte
ieradusies noskaidrot, kāpēc uzsaucēšana pārtraukta,
Bekers atbildējis, ka iekams līgavas brālis pasaukšās
visus baznīcas mokaļumus, saukšanas nenotika nedz arī
laulās. Uz manu ieteikumu maksāt cik ir iespējams, li-
gavas māte ieradās otrreiz pie priestera Bekers, li-
beļusi iemaksāt la. 6.-- bet pr. Bekers, so no kāpēc tiešā
izraidaļis itka pieļietojot pat maļu un piezīmējot, lai
dekāna savus ieteikumus paturot pat sav.

Augšminētā lietā es telefoniski griezos pie V. E.
Generālvikāra un V. E. Generālvikārg tālva augstīng-
tar personas salaulāt Mālnavas baznīcā, nepieprasot
splācības no Ruskulavas, jo Mālnavas baznīcā uzsaucumi
ir kārtīgi izdarīti un Bērsli nav pieteikti."

H. Dekans
Nautrēnu dekānāta
Dekāns.

Nautrēnu dekāna I. Dekšņa ziņojums Rīgas arhidiocēzes kūrījai par Ruskulavas draudzes baznīckunga-izspiedēja E. Bekera amorālo rīcību

NAUTRENU DEKĀNA I. DEKŠŅA ZIŅOJUMS
RĪGAS ARHIDIECĒZES KŪRIJAI PAR
RUSKULAVAS DRAUDZES BAZNĪCKUNGA-
IZSPIEDEJA E. BEKERA AMORĀLO RĪCIBU

1940. g. 29. aprīli

Pagodinot ziņot kūrījai sekošo: pirms dažām nedēļām Malnavas un Ruskulavas baznīcās tika pieteiktas Malnavas draudzes locekļa Binana Vladislava un Ruskulavas draudzes locekles Naglis Broņislavas pirmslaulības uzsaukšanas. Ruskulavas baznīcā priesteris E. Bekers vienu reizi uzsaucis un tad pārtraucis. Kad līgavas māte ieradusies noskaidrot, kāpēc uzsaukšana pārtraukta, Bekers atbildējis, ka, *iekams līgavas brālis nesamaksās visus baznīcas maksājumus, saukšanas ne-notiks, nedz arī laulās*. Uz manu ieteikumu — maksāt, cik ir iespējams, līgavas māte ieradās otrreiz pie priesterā Bekera un gribējusi iemaksāt 6 latus, bet priesteris Bekers to no kancelejas izraidījis, it kā pielietojot pat nūju un piezīmējot, lai dekāns savus ieteikumus paturot pats sev.

Augšminētā lietā es telefoniski griezpos pie Viņa ekscelences ģenerālvikāra, un Viņa ekscelence ģenerālvikārs atļāva augšminētās personas salaulāt Malnavas baznīcā, nepieprasot apliecības no Ruskulavas, jo Malnavas baznīcā uzsaukumi ir kārtīgi izdarīti un šķēršļi nav pieteikti.

Nautrēnu dekanāta dekāns I. Deksnis

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 452. l., 111. lapa. Oriģināls.

II

PRET JAUNDIBINĀMĀM DRAUDZĒM

Mēs, Pasaules Cilvēku Savienības biedri, varam
mums par Jūsu augsti godātais "Kopējais" raksts, kas
nietieks G. Zēns kungs, ar jūsu izpaudumu
mums.

Ka Jūs ļoti labi zināt, ka mēs draudam, ka
Jūs zināt, ka mēs draudam, ka mēs zinām, ka
Jūs zināt, ka mēs draudam, ka mēs zinām, ka
Jūs zināt, ka mēs draudam, ka mēs zinām, ka
Jūs zināt, ka mēs draudam, ka mēs zinām, ka

Tagad ar jaunas Stāvēšanas draudzes, nodibināšanai
mums ir jābūt ar Stāvēšanas draudzes un piešķirti ar
Stāvēšanas draudzes, bet ar šīs draudzes mums
mums ir jābūt ar Stāvēšanas draudzes, bet ar šīs
draudzes, bet ar šīs draudzes, bet ar šīs draudzes,
bet ar šīs draudzes, bet ar šīs draudzes, bet ar šīs
draudzes, bet ar šīs draudzes, bet ar šīs draudzes,

Mēs izmantojam, par šīs Stāvēšanas draudzes komi
leja izmantojam, par šīs draudzes komi, lai
leja izmantojam, par šīs draudzes komi, lai
leja izmantojam, par šīs draudzes komi, lai

—

II

DRABUŃ
MAMĄDZINAMAM

Nr. 26

PUŽELOVAS SĀDZAS KATOĻU LŪGUMS
NAUTRĒNU DEKĀNAM G. ZAČAM NEPIE-
VIENOT SĀDŽU JAUNDIBINĀTAJAI ŠĶILBĒNU
DRAUDZEI

1925. g. 21. decembrī

Mēs, Puželovas ciema zemnieki-saimnieki, griežamies pie Jums, augsti godātais Rogovkas* dekāns, baznīckunga G. Zača kungs, ar lūgumu izpalīdzēt mūsu lietā.

Kā Jums labi zināms, Baltinovas draudzē tiek būvēta jaunā akmens baznīca, pie kuras būves mēs likām un liekam visas pūles, kā arī maksājām pienākošos no mums naudu un sūtījām savus strādniekus.

Tagad ar jaunās Šķilbēnu draudzes nodibināšanu mūs grib atšķirt no Baltinovas draudzes un piešķirt pie Šķilbēnu draudzes, bet ar tādu piešķiršanu neesam apmierināti un lūdzam Jūsu palīdzību, lai mēs tiktu atstāti pa vecam, kā bija līdz šim, pie Baltinovas draudzes, un ar visu sirdi gribam pabeigt iesākto mūsu baznīcu.

Mēs taisni nezinām, par ko Šķilbēnu draudzes komiteja taisni mūs grib piešķirt zem savas draudzes, tai laikā kad, piemēram, ciemi: Bilga, Belini un dažas fer-

---

* Nautrēnu

mas, kuras ir kādas 3—4 verstis tuvāk par mūsu ciemu, nav piešķirtas pie Šķilbēnu draudzes, bet mūsu ciemam ir attālums 10 verstis un šie norādītie ciemi ir mums priekšā, tā tad mēs nekādā ziņā nevaram piekrist pie Šķilbēnu draudzes un tikai varam palikt pie Baltinovas draudzes, kur likām savus spēkus, pūles un sirdi, tāpēc vēlreiz lūdzam neatstāt mūsu lūgumu bez ievēribas un mūs atstāt pie Baltinovas draudzes. Bet uz Baltinovu mums tikai 7 verstis tālums — pareizi.

21. decembrī 1925. g.

Baltinova

Lūdzēji:

Staņislavs Antona d. Pužuls, Pēteris Pužuls, Jānis Pužuls, Vincs Pužuls, Ādams Jāzeps d. Ločmels, A. Pužuls, Izidors Pužuls.

Par Meikulu un Ladušu kā neprotošiem rakstīt parakstījās Vincs Antona d. Pužuls.

Par šī lūguma pareizību mēs apliecinām:

Ferma Zvirbuļi — par rakstīt nepratēju, par Staņislavu Ločmelu parakstījās dēls Pēteris Ločmels.

Miķelis Antona d. Zelčs — [no] Gruslovas.

Staņislavs Ločmels — [no] Luteņu ciema.

No Cerpina ciema — Jānis Jāzeps d. Ločmels.

No Žeikaru ciema — Aleksejs Bogdans.

No Belini ciema — Donats Cercins.

Baltinovas komitejas baznīcas locekļi pirmējā mūsu lūgumā ir parakstījuši apliecinājumu.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 85. l., 76. lapa. Oriģināls. Latgaliešu izloksnē.

RĪGAS VIRSBISKAPA A. SPRINGOVIČA
 REZOLŪCIJA PAR PUŽELOVAS SĀDŽAS
 KATOĻU LŪGUMU*

1926. g. 10. jūlijā

Jāuzdod Viļakas dekānam V. Franckeviĉam iesaukt kā Šķilbānu, tā arī Baltinovas draudžu prāvestus un: 1. Ievērojot 4 verstis starpību pēc viena un otra prāvesta raportiem, Puželovas ciema lietā galīgi noskaidrot, kam ir tiesība, lai gan, pēc manām domām, tā ir baznīckungam Šikur-Kalvani. 2. Ja būtu noskaidrots, ka baznīckungs Gadzans tīšu prātu gribētu kūriju maldināt, likt viņam nekavējoši ierasties kūrījā un stāties manā priekšā. 3. Ja ļaunas vaļas nebūtu, tad no mana vārda dot minētam baznīckungam Gadzanam stingru rājienu, kāpēc Puželovas attāluma noskaidrošanai no Baltinovas baznīcas iesauca tās pašas sādžas ieinteresētos pilsoņus. Ja prāvests pēc 8 gadiem, nodzīvotiem Baltinovā, nezina pateikt kūrījai Puželovas ciema attāluma no savas pat baznīcas, — viņš nevar būt tādā draudzē par prāvestu. *Kāpēc viņš iejauc pūli savā un kūrījas starpā?* 4. Puželovas ciemu atstāt pa vecam pie Šķilbānu draudzes ar to noteikumu, lai Šķilbānu draudzes prāvestam būtu brīv viņus aplikt ar nodokļiem Šķilbānu būvējamai baznīcai par labu vienīgi ar tādu summu naudas, kāda viņiem būtu maksājama priekš Baltinovas baznīcas būves nobeigšanas. Un šis nosacījums jāpasludina no kanceles kā Šķilbānu, tā arī Baltinovas baznīcā. 5. Sub

* Sk. dokumentu Nr. 26.

fide sacerdotali* jānoskaidro ceļi Bilgas, Belinu, Ignatovas, Brīzusolas un varbūt arī Pušļevas un Šķilbānu starpā un, ja bonum animarum** to meklētu, viņas arī jāpiešķir pie Šķilbānu draudzes uz to pat augšminēto nosacījumu par baznīcas nodokļiem. 6. Ziņot baznīkungam Gadzanam: ja viņš nebūs spējīgs iespaidot augšminēto sādžu iedzīvotājus, lai viņi saprastu savu garīgo labumu, bez kāda materiāla zaudējuma, kāds viņiem nāk no tās piešķiršanas, — tad būs man skaidrs pierādījums, ka viņš nav spējīgs strādāt sekmīgi tādā lielā draudzē kā Baltinova, — it sevišķi, ja ievēro to brīdinājumu, kādu viņam izteicu pērnā gada manas pastorālās vizitācijas laikā.

Antonius archiepiscopus

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 85. l., 71. un 72. lapa. Oriģināls.

Nr. 28

PUZELOVAS SĀDŽAS KATOĻU IESNIEGTAIS
PROTESTS BISKAPAM J. RANCĀNAM PRET
SĀDŽAS PIEVIENOSANU JAUNDIBINĀTAJAI
ŠĶILBĒNU DRAUDZEI

Ne agrāk par 1931. g. 5. septembri un
ne vēlāk par 1931. g. 8. septembri***

No Baltinovas Romas katoļu draudzes baznīcas pastāvēšanas laika mēs, minētās apdzīvotās vietas iedzīvotāji, skaitījāmie pie minētās draudzes un izpildijām

* Pēc garīdznieka sirdsapziņas (latīņu).

** Dvēseļu labums (latīņu).

*** Iesniegts J. Rancānam, kad tas vizitēja Šķilbēnu (5. un 6. septembrī) vai Baltinavas (6.—8. septembrī) draudzi.

visas mums uzliktās klaufas: kā maksājumus, tā arī fiziskos darbus. Nodibinoties Šķilbēnu Romas katoļu draudzes baznīcai, mēs tikām piešķirti pēdējai draudzei.

Ar Baltinovas draudzē atrodošos baznīcu mūs savieno 3. šķiras ceļš, un attālums ir tikai 7 kilometri, bet ar Šķilbēnu draudzē atrodošos baznīcu mūs savieno mazie lauku celiņi, un attālums ir 9 kilometri, kā arī ar Baltinovas draudzes baznīcu mūs saista daudz dažādas citas ērtības.

Nemot vērā teikto un lai mūs nenovestu no pareizā kristīgo katoļu ceļa, bet lai stiprinātu mūs uz minētā ceļa par Kristus ticības nesējiem visām tām personām, kuras iet pa maldīgiem ceļiem, tādēļ pazemīgi lūdzam Jūsu gādību, lai mēs, augstāk norādītās apdzīvotās vietas iedzīvotāji, tiktu atstāti pie Baltinovas Romas katoļu draudzes baznīcas, jo mūsu piešķiršanai pie Šķilbēnu draudzes mēs nepiekrītam.

Nepiekrišanas gadījumā tiešām būsīm spiesti atteikties no mums uzliktām baznīcas klaufām, kā darba, tā arī citām.

1. Izidors Pužuls. 2. Jānis Pužuls. 3. Francis Pužuls.
4. Aloizs Pužulis. 5. Pēteris Pužuls. 6. Vincs Pužulis. 7. Meikuls Pužuls rakstīt neprot, uz personīgu viņa lūgumu parakstos: St. Pužulis.
8. Rozālija Pužuls rakstīt neprot, uz personīgu lūgumu parakstos: St. Pužulis.

LPSR CVA, 633. j., 1. apr., 22. l., 56. lapa. Oriģināls. Latgāliešu izloksnē.

Nr. 29

RUNCAVNIĒKU SĀDŽAS KATOĻU IESNIEGTAIS PROTESTS RĪGAS ARHIDIECĒZES KŪRIJAI PRET SĀDŽAS PIEVIENOŠANU JAUN- DIBINĀTAJAI PIENĒŅU DRAUDZEI

1933. g. 8. maijā

Pagodināmies lūgt atstāt mūs pie līdzšinējās draudzes, pie Preiļu baznīcas, jo pēdējo ir mūsu tēvi būvējuši, kā arī uzturējuši līdz šai dienai baznīcu un viņas kalpus. Sakarā ar krīzi⁵ mēs neesam spējīgi celt jaunu baznīcu. Ceram, ka būsiet tik laipni un mūsu lūgumu nenoraidīsiet.

Piezīme: Pagodināmies teikt, tā kā starp Preiļiem un Pienēņiem attālums mums ir vienāds, ka pavasaros un rudenos ceļš mums ir izdevīgāks uz Preiļiem. Tamdēļ nevaram iedomāties, kādā ziņā mūs šķir nost no Preiļu draudzes. Jo mēs neesam pieprasījuši Pienēņu baznīcai garīdznieku. *Pašreizējais stāvoklis mums atgādina vergu laikus, kad spaidu kārtā mūs piespiež pie mums nevēlamas draudzes. Tādā gadījumā var atšķirt mūs no ticības arī un atstāt par pagāniem.* Tamdēļ domājam, ka Latvijas republikāniskā valstī katrai pilntiesīgai personai savās robežās ir arī savas tiesības aizstāvēt sev piederošo mantu un pieturēties pie savas mantas. Šinī gadījumā mēs arī negribam atdot citiem savu baznīcu un būvēt sev jaunu. Tam mēs nekādā ziņā nepiekrītam un nepiekrītīsim.

1933. g. 8. maijā

Lūdžēju paraksti: B. Bindars, S. Mauriņš, I. Gilučs, J. Bindars, M. Pauniņš, J. Pastors.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 200. l., 11. lapa. Oriģināls.

Nr. 30

BOKĀNU SĀDŽAS UN SOKOLKU SĀDŽAS KATOĻU IESNIEGTAIS PROTESTS RĪGAS ARHIDIECĒZES KŪRIJAI PRET ŠO SĀDŽU PIEVIENOŠANU JAUNDIBINĀMAJAI OSTRONES DRAUDZEI

1935. g. 28. decembrī

Mēs, lūguma iesniedzēji, Bokānu un Sokolku sādžu pilsoņi, skaitījāmieš pie Tiskādu draudzes. Tagad tiek nodibināta jauna draudze, baznīca tiek celta Ustrones muižā, Viļānu pagastā.

Mūsu sādžas atrodas no Tiskādu baznīcas apmēram 5 līdz 6 kilometru attālumā, bet līdz Ustronei 7 līdz 8 kilometri attālums. Līdz Tiskādu baznīcai iet lielceļš, bet līdz Ustronei mazie zemes, sādžu ceļi, [kuri], sevišķi rudenos un pavasaros, nav pārbraucami. Pie jaunās baznīcas celšanas būs nepieciešami jāiegulda liels kapitāls, kura daļa, bez šaubām, gulsies arī uz mums. Vēl būs jānes citas kļaušas.

Tiskādu baznīca ir jauna, pie kuras celšanas mēs jau esam piedalījušies gan ar līdzekļiem, gan pielikdami savas pūles. Un tā, kad jau esam tā apgrūtināti ar lieliem parādiem, kurus līdz šim neesam galīgi nokārtojuši, *tādēļ mēs atsakāmies piekrist pie Ustrones baznīcas un lūdzam mūsu divas sādžas atstāt pa vecam pie Tiskādu baznīcas draudzes.* 28. decembrī 1935. g.

Lūdžēji: Jāzeps Vosilāns, Antons Bokāns, Jāzeps Korsaks, Jāzeps Putričs, Vladislavs Bondars, Veneranda Lazovskis, Adolfs Zvidriņš, Adolfina Latkovska, Felicijans Kovaļevskis, Vladislavs Ančukovs.*

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 193. l., 25. un 26. lapa. Oriģināls.

* Seko vēl 22 paraksti.

MORKOTU SĀDZAS KATOĻU IESNIEGTAIS
 PROTESTS RĪGAS ARHIDIECĒZES KŪRIJAI
 PRET SĀDZAS PIEVIENOŠANU JAUN-
 DIBINĀMAJAI OSTRONES DRAUDZEI

1936. g. 2. janvārī

Ustronē, Viļēnu pagasta robežās, tiek dibināta jauna draudze, kur arī tiks celta baznīca.

Garīgās vajadzībās mums pašlaik jāgriežas Viļēnu draudzē, jo Vidsmuižas draudzes prāvests vairs mūs nepieņem. Ustronē arī vēl nav pastāvīga draudzes prāvesta un baznīcas. No mūsu sādžas līdz Vidsmuižai ir apmēram 5* kilometri, bet līdz Ustronei iznāks vairāk**.

Vidsmuižā nesen atpakaļ tika uzcelta jauna, ļoti skaista baznīca, pie kuras celšanas mēs piedalījāmies gan ar naudas līdzekļiem, gan nesām lielas kļaušas, vezdami akmeņus, ķieģeļus un citu nepieciešamo materiālu, un tad mēs labi zinām, ko nozīmē jaunas baznīcas celšana. Bija gadījumi, kad pilsoņi, kuri nebija spējīgi piedalīties kļaušās jeb piedalīties ar līdzekļiem, tika no baznīcas gana (prāvesta) nosaukti par pagāniem, un pat negribēja braukt pavadīt uz kapiem nomirušo.

Bez tam vēl mēs esam apgrūtināti ar pagājušo gadu parādiem: ir nemaksāti parādi bankās un nodokļi pagastos. Tādēļ mēs kategoriski atsakāmies pievienoties pie jaundibinātās Ustrones draudzes un lūdzam kūriju atstāt mūs pie Vidsmuižas draudzes, kur esam cēlušī

* Labots ar zīmuli «6».

** Vārds «vairāk» svītrots ar zīmuli un ierakstīts «mazāk».

jaunu baznīcu un kuru ir mūsu vecie senči apmeklējuši.
2. janvārī 1936. g.

Lūdzēji: Alfons Priževoits, Donats Borkovīts, Veronika Brižinckis, Salimons Ludženiks, Antons Keišs, Ādams Borkovīts rakstīt neprot, uz viņa personīgo lūgumu parakstās Aloizs Priževoits.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 193. l., 30. lapa. *Origināls.*

Nr. 32

PUSTINKU SĀDZAS SIKZEMNIEKA A. GAIGALA
SŪDZIBA GARĪGO LIETU PĀRVALDEI PAR
VIŅA ĢIMENES VARMĀCIGU PIEVIENOŠANU
JAUNDIBINĀTAJAI OSTRONES DRAUDZEI

1937. g. 6. aprīlī

Līdz šim ar savu ģimeni piederēju pie Romas katoļu Tiskādu draudzes baznīcas, bet tagad, *nodibinoties jaunai — Ostrones draudzei, mani spaidu kārtā piespiež tai pievienoties. Izsakot protestu pievienošanai pie jaunas draudzes, man ir jācieš no materiālām un garīgām sankcijām, kuras pret mani sāk pielietot ik pie katra gadījuma.* Tā kā Tiskādu baznīca tika celta nesen atpakaļ, kuras celšanā esmu piedalījies un ieguldījis prāvus līdzekļus [un], būdams sikzemnieks, es neesmu spējīgs nest jaunus materiālus upurus, piedalīties pie jauncelāmās baznīcas būvdarbiem, tādēļ laipni lūdzu Garīgo lietu pārvaldi atstāt mani pie Tiskādu draudzes.

Lūdzējs: Par rakstīt nepratēju Ādamu Gaigalu parakstījās: V. Gaigals.

Pielikumā: 2 latī zīmogmarkās.

1937. g. 6. aprīlī

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2355. l., 299. lapa. *Origināls.*

BIJUSO NAUTRĒNU DRAUDZES SĀDŽU*
KATOĻU IESNIEGTAIS PROTESTS METROPO-
LITAM A. SPRINGOVIČAM PRET SĀDŽU
PIEVIEŅOŠANU JAUNDIBINĀMAJAI MEŽVIDU
DRAUDZEI

Ne agrāk par 1937. g. 21. augustu**

Sirsnīgi lūdzam Jūsu ekselenci nepiedalīt mūs jaundibināmajai Mežvidu draudzei. Kā jau Jūs zināt, cik grūti un sāpīgi ir atstāt savu mīļāko baznīcu, pie kuras līdz šim esam piederējuši. Būvējot Nautrēnu baznīcu, mēs bijām tādā pārliecībā, ka mēs dzīvodami nekad viņas neatstāsim. Bet tagad izrādās, ka daudzas sādžas spaidu kārtā mēģina atšķirt no savas un pievienot tās svešai baznīcai. Baznīcai, kurai, kā redzams, nav nekādas piekrišanas no apkārtējiem iedzīvotājiem. Visi apgalvojam, ka nekādi palīgspēki netiks doti Mežvidu jaundibināmās baznīcas labā.

Ar cerību uz Jūsu ekselences labsirdību Jūsu ganāmpulka padevīgie Nautrēnu draudzes atšķirto sādžu locēkļi:

S. Strods, A. Babris, A. Ludboržs, G. Pašāns, A. Pilniks, J. Plešs, K. Bambals, A. Cibuļskis, J. Strangats, P. Vonogs, A. Migliniks, P. Krišāns, P. Mazurs, A. Rancāns, J. Loganovskis, J. Melns, H. Puksts, K. Greiškāns, J. Platpirs, B. Jurdžs,

---

* No Nautrēnu draudzes Mežvidu draudzei pievienoja Buzdu, Goldaderviešu, Grivdiniešu, Ķeiseļu, Klonešnieku, Kopču, Lielās Briežu salas, Mazās Briežu salas, Mazuru, Meikulānu, Plēšu, Pukstu, Rogukalna, Strodu, Suneviešu sādžas un Kubulavas viensētu.

** Datēts pēc satura.

J. Močs, D. Dekters, V. Mortuks, S. Kolčs,
Vl. Starans.*

*LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 185. l., 19. un 20. lapa. Oriģināls.
Latgaliešu izloksne.*

Nr. 34

KLONESNIEKU SĀDŽAS UN SUNEVIESU
SĀDŽAS KATOĻU IESNIEGTAIS PROTESTS
METROPOLITAM A. SPRINGOVICĀM PRET
SĀDŽU PIEVIENOSANU JAUNDIBINĀMAJAI
MEŽVIDU DRAUDZEI

1937. g. 2. novembrī

Mežvidu draudzes prāvests Dunsķis šā gada 24. oktobrī pasludināja no kanceles, ka Klonešnieku un Suneviešu sādžu iedzīvotāji tiek atņēmti no Nautrēnu draudzes un pievienoti Mežvidu draudzei. Ar šādu pievienošanu Mežvidu draudzei mēs neesam apmierināti. Nautrēnu draudzes baznīcā mēs varam daudz vieglāk nokļūt: pirmkārt, uz Nautrēnu draudzes baznīcu ir labi satiksmes ceļi. Bet uz Mežvidu draudzes baznīcu ir ļoti slikti ceļi, un šī Mežvidu draudzes baznīca nemaz nav tuvāk kā Nautrēnu draudzes baznīca. Otrkārt, Nautrēnu draudzes baznīcu mēs tikko uzcēlām lielu un skaistu. Visas nosacītās kļaušas esam izpildījuši un vēl pēdējā laikā nomaksājām nosacīto naudu dēļ ērģeļu iegādāšanas, kuras vēl nav iegādātas. Turpat pie Nautrēnu draudzes baznīcas atrodas Nautrēnu pagasta valde un ir ērti nokārtot visas esošās vajadzības starp baznīcu un pagastvaldi. Šogad arī Nautrēnu pagasts ceļ jaunu, lielu skolu baznīcas tuvumā kļaušu kārtā, kuras arī esam kārtīgi izpildījuši. Treškārt, Mežvidu draudzes

---

* Seko vēl 65 paraksti.

baznīca vēl nav iesākta būvēt un prasa no jaundibinātās mazās draudzes lielu kapitālu, kuru mēs nespējam dot.

Ņemot vērā, ka mēs pie Nautrēnu draudzes baznīcas visus šos gadus esam daudz strādājuši un tagad jaunu baznīcu mēs nespējam uzcelt. Mēs, Klonešnieku un Suneviešu sādžu iedzīvotāji, ļoti vēlamies, ka mūs nepievienotu pie Mežvidu draudzes baznīcas, bet atstātu pie līdzšinējās Nautrēnu draudzes baznīcas, par kuras locekļiem bijām līdz šim. *Ja Jūs nepievienosiet mūs pie bijušās Nautrēnu draudzes baznīcas, tad mēs arī no Mežvidu draudzes kategoriski atteicamies.*

Paliekam dziļā pazemībā un liecībā, ka Jūs mūsu prasību ievērosiet.

2. novembrī 1937. gadā

Lūdzēji: B. Strods, M. Strods, P. Cibulskis, S. Bambals, D. Rudzītis, A. Platpirs, G. Laizāns, I. Močs, P. Gutāns, J. Babris, A. Ludboržs, V. Ludboržs, L. Ugārs, I. Gutāns.*

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 185. l., 26. lapa. Oriģināls.

Nr. 35

LIPUŠĶU UN LUTIŠĶU SĀDŽU KATOĻU
LŪGUMS RĪGAS VIRSBĪSKAPAM
A. SPRINGOVIČAM NEPIEVIENTOT SĀDŽAS
JAUNDIBINĀTAJAI ZOSNAS DRAUDZEI

1939. g. 15. martā

Laipni lūdzam augsti godāto arhibīskapa kungu neatdalīt mūs no Kaunatas draudzes, kas atrodas Kau-

* Seko vēl 37 paraksti.

natas pagastā, jo mēs tikai 1938. gada rudenī beidzām galīgi būvēt Kaunatas draudzes baznīcu un arī citādi visu laiku esam dažādā veidā izdevuši lielus līdzekļus savas, tas ir, Kaunatas draudzes labklājības celšanai. Tagad mūsu sādžas, tas ir, Lipušķu un Lutišķu sādžas, atdalīja no Kaunatas draudzes un pievienoja Zosnas draudzei.

15 gadus atpakaļ mēs piederējām pie Pušas draudzes, kur mēs, mūsu vectēvi un vecmātes uzcēlām baznīcu. Vēlāk mūsu sādžas atdalīja un pievienoja tagadējai, tas ir, Kaunatas draudzei. Tagad atkal mūs grib atdalīt no Kaunatas draudzes un pievienot Zosnas draudzei.

Cerēdami uz Jūsu laipno pretimnākšanu, mēs apakšā parakstāties: J. Drozds, F. Stepiņš, A. Gribusts, I. Zunda, [J.] Pilans, K. Rinkevičs, D. Gaidulis, A. Trūlis, A. Konošenoks, I. Stikuts, J. Kaniševskis, I. Kaiņiņš.*

Adrese: Andrupenes pagasta Lutišķu sādža.

Ignats Zunda.

Pasta palīgnodaļa Lipušķi.

LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 293. l., 10. un 11. lapa. Oriģināls.

---

* Seko vēl 16 paraksti.

III

BAZNĪCA VAI DZIMTSARAKSTU NODAĻA

SŪDZĪBAS UN ZIŅOJUMI PAR BAZNICKUNGU
NELIKUMĪGO UN PATVAĻĪGO RĪCĪBU
METRISKO APLIECĪBU IZSNIEGŠANAS LIETĀS.

1935. g. 1. janvāris — 1940. g. 4. aprīlis

III

BAHICIA VAL

DEPARTMENT OF AGRICULTURE

BUENOS AIRES

1900

1900

1900

1900

Nr. 36

PILSOŅA J. ANIŅA SŪDZĪBA IEKŠLIETU
MINISTRAM V. GULBIM PAR PREIĻU
DRAUDZES BAZNĪCKUNGU P. APŠINIEKU

1935. g. 1. janvārī

Pagodinot lūgt, ministra kungs, ievērot šai lūgumā pievestos paskaidrojumus.

Preiļu draudzes prāvests Apšinieks man neizdod mirušā Onufrija Aniņa miršanas apliecību tādēļ, ka neesmu spējīgs nomaksāt baznīcas remontēšanas nodevas, neskatoties uz to, ka par apliecības zīmognodevām apņēmos samaksāt. Šāda apliecība man steidzoši ir vajadzīga, lai stādītu tiesā mantošanas tiesību iegūšanai, lai pēc tam es varētu savus privātos parādus pārvest zemes bankā, par kuriem man ir izsludināta zemes izpārdošana 1935. g. 11. maijā.

Lai prāvests Apšinieks izdotu minēto apliecību, ierados pie viņa ar lieciniekiem, bet, tā kā viņš kabinetā pieņēma pa vienai personai, lieciniekiem aiz aizvērtām durvīm nebija iespējams sadzirdēt visai labi sarunāšanos par apliecības neizdošanu. Tādēļ [par] manu iesniegto sūdzību prokuratūrā prokurora kungs pierādījumu trūkuma dēļ lietu izbeidza. Vēlāk ierados policijā, bet priekšnieks atteica, ka viņam arī nav tiesību no Apšinieka pieprasīt šādas apliecības izsniegšanu. Tālāk

apjautājos vairākās iestādēs šīnī lietā, kur paskaidroja vienīgi ar lūgumu griezties pie Jums, ministra kungs. Tamdēļ arī griežos pie Jums, ministra kungs, ar šo lūgumu un laipni lūdzu ievērot sacīto, lai prāvests Apšinieks izsniegtu caur Jūsu gādību mirušā Onufrija Aniņa miršanas apliecību, jo citādi man glābiņa vairāk nav, un *manu saimniecību par mazu parādu izpārdos vienīgi šo apstākļu dēļ.*

1. janvārī 1935. g.

Lūdzējs Jānis Aniņš

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2353. l., 57. lapa. Oriģināls.

Nr. 37

DAUGAVPILS APGABALTIESAS PROKURORA RAKSTS GARĪGO LIETU PĀRVALDEI PAR PILDAS DRAUDZES BAZNICKUNGU A. PEKSU

1936. g. 18. martā

1936. gada janvārī Benedikta Veženkovs un Veronika Kuzņecovs, dzīvojošas Pildas pagasta Borovajas ciemā, griezās pie Pildas Romas katoļu draudzes prāvesta Aleksandra Pekša, pie kam lūdza izdot Vladislava Veženkova dzimšanas apliecību, kuru pieprasījusi Pildas pagasta tiesa. *Prāvests Pekšs apliecību nav izdevis, paskaidrodams, ka lūdzējas kategoriski atteikušās kalpot katoļu baznīcai un nest baznīcas kļaušas. Ar izvesto izziņu noskaidrojies, ka Benedikta Veženkovs un Veronika Kuzņecovs nav varējušas baznīcas kļaušas un parādus nokārtot trūcīgo materiālo apstākļu dēļ. Ņemot vērā, ka saskaņā ar noteikumu par civilstāvokļa aktu reģistrāciju 37. pantu garīdzniekiem ir jāizdod aplie-*

cināti izraksti no reģistriem vai ierakstu norakstiem, kādēļ par šādu prāvesta Pekša rīcību ziņoju Garīgo lietu pārvaldes ieskatam un attiecīgai tālākai rīcībai.

Prokurora v. E. Rūvalds
Sekretārs Steinmanis

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2765. l., 156. lapa. *Origināls.*

Nr. 38

LUDZAS APRIŅĀ PRIEKSNIEKA E. MAURIŅA
IEROSINĀJUMS ADMINISTRATIVAJAM
DEPARTAMENTAM SAUKT BAZNICKUNGUS
PIE KRIMINĀLATBILDĪBAS PAR METRISKO
IZRAKSTU NEIZSNIEGSANU

1936. g. 23. martā

Saskaņā ar noteikumu par civilstāvokļa aktu reģistrāciju 37. pantu uz ieinteresēto privātu personu lūgumu, kā arī uz valsts vai pašvaldības iestāžu un amata personu pieprasījumu dzimtsarakstu nodaļas vai garīdznieki (Laulības likuma 23. pants) izdod apliecinātus izrakstus no reģistriem vai ierakstu norakstus, kuriem vienīgi ir metrisku apliecību nozīme.

Nāk priekšā gadījumi, ka *garīdznieki pilsoņiem prasītos izrakstus neizdod, atrunādamies, ka tie nekalpojt baznīcai vai arī neesot samaksājuši baznīcas nodevas.* Pilsoņi par garīdzniekiem iesniedz sūdzības, bet izdarītās izziņas nākas izbeigt, jo minētā likumā nav paredzēts, ka vainīgiem šī panta neizpildīšanā draudētu kriminālatbildība (Daugavpils apgabaltiesas prokurora šā gada 18. marta raksts Nr. 4052).*

* Sk. dokumentu Nr. 37.

Vajadzība pēc dzimšanas un citiem izrakstiem pilsoņiem ir ļoti daudzos gadījumos, kā: bērnu skolas lietās, iekšzemes pasu lietās, mantojumu kārtošanas un citās lietās; garīdznieku atteikšanās izdot metriskas apliecības iedzīvotājiem sagādā rūpes un nepatīkšanas.

Izrakstu izsniegšanu saistīt ar kalpošanu baznīcai vai nodevu nesamaksu, pēc manām domām, nav nekāda pamata. Lai atvieglotu iedzīvotājiem un tāpat arī valsts un pašvaldību iestādēm un amata personām vajadzīgo izrakstu saņemšanu, lūdzu departamenta gādību, lai noteikumu par civilstāvokļa aktu reģistrāciju 37. pants tiktu papildināts, paredzot vainīgiem, šī panta neizpildītājiem, kriminālatbildību.

Aprinča priekšnieks Mauriņš
Sekretārs Brauners

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2331. l., 82. lapa. Oriģināls.

Nr. 39

PILSONES E. SPILO SŪDZIBA GARĪGO LIETU
PĀRVALDES PRIEKŠNIEKAM E. DIMIŅAM
PAR RĪGAS ARHIDIECĒZES KŪRIJU

1936. g. 29. oktobrī

Es vēlētos dabūt dzimšanas apliecību no katoļu ticības arhīva priekš laulībām iesniegšanai dzimtsarakstu nodaļai Rīgā.

Dzimšanas apliecību man minētais arhīvs neizsniedz, gribēdams piespiest laulāties baznīcā.

Griežos pie Jums ar pazemīgu lūgumu — sniegt man

atbalstu un lūdzu Jūsu gādību minētā lietā, lai es dabūtu dzimšanas apliecību.

Par sevi sniedzu sekojošas ziņas: dzimusi 1908. gada 28. martā Asūnes pagastā, sādžā Plesņevā, kristīta Asūnes katoļu draudzes baznīcā.

Tēvs Savelijs, māte Mihalina, dzimusi Neikšans.

Vēlreiz laipni lūdzu manu lūgumu ievērot.

Rīgā 29. oktobrī 1936. g.

Lūdzu: E. Spilo

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2354. l., 45. lapa. Oriģināls.

Nr. 40

PILSONA A. JASINEVIČA SŪDZĪBA BAZNĪCU
UN KONFESIJU DEPARTAMENTAM PAR RĪGAS
ARHDIECĒZES KŪRIJU

1940. g. 17. februārī

Šodien biju kūrījā un lūdzu izsniegt man dzimšanas apliecību uzvārda latviskošanas lietā.

Kūrīja atteicās man izsniegt minēto apliecību tādēļ, ka esmu laulājies luterāņu baznīcā. *Kūrīja ar mieru izsniegt lūgto apliecību tādā gadījumā, ja es otrreiz laulājos katoļu baznīcā, sieva pāriet katoļticībā un bērnu audzinu katoļticībā.*

Lūdzu departamentu izgādāt minēto apliecību un to nodot pasu nodaļā.

1940. g. 17. februārī

A. Jasinevičs

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2154. l., 18. lapa. Oriģināls.

Nr. 41

PILSONA J. ALKSŅA SŪDZĪBA BAZNICU UN KONFESIJU DEPARTAMENTAM PAR RĪGAS ARHDIECĒZES KŪRIJU

1940. g. 20. februārī

Šī gada 20. februārī ierados Rīgas arhidiecēzes kūrījā — lūdzu izsniegt man dzimšanas apliecību. Esmu dzimis 1914. gada 7. jūlijā, kristīts Līvānu Romas katoļu baznīcā.

Minētā dzimšanas apliecība man vajadzīga laulībām dzimtsarakstu nodaļā. Sakarā ar to lūdzu departamentu izgādāt man minēto apliecību, jo kūrījā viens baznīckungs mācītāja tērpā *atteicās izsniegt lūgto apliecību tādēļ, ka es ejot laulāties dzimtsarakstu nodaļā.*

Minētais garīdznieks bija ar mieru man izsniegt minēto apliecību tikai tādā gadījumā, ja es eju laulāties katoļu baznīcā, bet es gribu laulāties dzimtsarakstu nodaļā.

Pielikumā: 4 lati zīmogmarkās.

Rīgā 1940. g. 20. februārī

Alksnis

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2154. l., 27. lapa. Oriģināls.

Nr. 42

PILSONES B. KOKĪNAS SŪDZĪBA BAZNICU UN KONFESIJU DEPARTAMENTAM PAR RĪGAS SĀPJU DIEVMĀTES DRAUDZES BAZNĪCKUNGU*

1940. g. 29. februārī

Likuma par civilstāvokļa aktu reģistrāciju 37. pants nosaka, ka garīdzniekiem ieinteresētām personām uz

* Tai laikā draudzi apkalpoja prāvests E. Stukels un vikāri J. Buturovičs un J. Pudāns.

viņu lūgumiem jāizdod vajadzīgās apliecības. Rīgas Romas katoļu Sāpju Dievmātes baznīcas ksendzs uz manu personīgu lūgumu izsniegt dzimšanas apliecību pretēji minētā likuma 37. pantam neizdod man dzimšanas apliecību tikai tamdēļ vien, ka es nelaulājos katoļu baznīcā, bet gribu laulāties galvaspilsētas Rīgas dzimtsarakstu nodaļā. Reizē ar teikto minētais garīdznieks pārkāpj krimināllikuma 154. pantu.

Laipni lūdzu Konfesiju departamentu izsniegt man dzimšanas apliecību iesniegšanai Rīgas dzimtsarakstu nodaļā.

Esmu dzimusi Rīgā 1908. g. 21. oktobrī jaunā stilā; kristīta Romas katoļu Sāpju Dievmātes baznīcā Rīgā, Pils ielā. Mans tēvs ir Pēteris Franča dēls Kokins, māte — Helena Kokins, dzimusi Stankevičs.

Klāt: vajadzīgās zīmogmarkas zīmognodevai 4 latu apmērā.

Rīgā 1940. g. 29. februārī

B. Kokins

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2154. l., 14. lapa. Oriģināls.

Nr. 43

BAZNICU UN KONFESIJU DEPARTAMENTA
DIREKTORA E. DIMIŅA ZIŅOJUMS IEKSLIETU
MINISTRAM K. VEIDNIEKAM PAR RĪGAS
ARHDIECĒZES KŪRIJU

1940. g. februārī

...* Vispār par kūrijas rīcību departamentam ir katru gadu ienākušas vairāk kā 100 sūdzības dzimšanas

* Izlaista ziņojuma daļa par apliecības izsniegšanu pilsonim A. Oļehnovičam.

apliecību neizsniegšanā. Vienīgi ar departamenta starpniecību lūdzējiem bijis iespējams saņemt minētās apliecības. Arī departamentam šo apliecību izgādāšana ir savienota ar grūtībām, jo kūrija *necenšas departamenta rakstus izpildīt nedēļas laikā, bet tos notur neizpildītus līdz pat mēnesim*. Turpretim lūdzējiem, kas izstaigājušies gan pie prāvesta, gan kūrija un nokavējuši veltīgi laiku, ir šīs apliecības steidzīgāk vajadzīgas vai nu laulības gadījumos, vai mantošanas lietu kārtošanai, bet kūrija vilcinās šīs apliecības piesūtīt. *Daudzkārt lūdzēji saka, ka kūrijas darbinieki apliecību ir izgatavojuši, bet, kad dabūjuši zināt, ka laulāsies citas konfesijas baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā, tad to iznīcina lūdzēja acu priekšā un pašu izdzen no kūrijas*. Kad vairākas reizes lūdzējs ir nācis departamentā un apliecību nepiesūta, tad departaments lūdz pa tālruni kūriju paātrināt apliecības izsūtīšanu, bet uz to saņem lakonisku atbildi: «Pasteidzināšu!» Paiet nedēļa un arī vairāk, kad pienāk apliecība. *Tā cilvēki dabū vismaz trīs reizes nākt uz departamentu pēc apliecības, bet vairums — četras līdz septiņas reizes*. Tādi apstākļi un tāds stāvoklis nav nevienas citas konfesijas centrālajai pārvaldei. Ja agrākos pirmskara laikos varēja tā rīkoties ar cilvēkiem, tad tagad Latvijas valstī būtu novēršamas šādas nevēlamas parādības.

Bez tam jāpiebilst, ka departaments ir vērsis izziņu arī pret evaņģēliski luterisko draudžu mācītājiem pāris gadījumos, kuri uzvārda latviskošanas lietās nav rīkojušies likumīgi.

Departamenta direktors E. Dimiņš

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2154. l., 41. un 42. lapa. Oriģināls.

Nr. 44

PILSONA A. BLUMBERGA SŪDZĪBA BAZNĪCU UN KONFESIJU DEPARTAMENTAM PAR RĪGAS ARHDIECĒZES KŪRIJU

1940. g. 11. martā

Pagodinos ziņot, ka šā gada 11. martā uzvārda latviskošanas nolūkā griezpos katoļu baznīcas kūrījā Rīgā, Kloстера ielā Nr. 2 ar lūgumu: izsniegt manai sievai Pulherijai Amelijai Blumbergs, dzimušai Geislers, dzimšanas apliecību.

Augšminētā iestāde atsacījās man dzimšanas apliecību izsniegt, jo mana sieva ar laulībām Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļā no katoļu baznīcas aizgājusi un šādām personām katoļu baznīca nekādas apliecības neizsniedzot.

Lūdzu Jūsu gādību, lai es varētu šādu apliecību dabūt, jo citādi nevaru vajadzīgās formalitātes nokārtot. Dzimusi Rīgā 1913. g. 13. decembrī (jaunais stils), kristīta Rīgā romiešu Sāpju Dievmātes baznīcā. Tēvs — Valerians. Māte — Sofija.

Rīgā 11. martā 1940. g.

A. Blumbergs

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2154. l., 6. lapa. Oriģināls.

G A R Ī G O L I E T U P Ā R V A L D E I.

80361	Kvite par pakalpojuma saņemšanu 1937. Uz kopā <u>1000</u> Rīga 21.10.37 Kam <u>1000</u> Rēzekne 21.10.37
-------	--

K. L. L. L. L.
Strāvas pag. Straumnieku

Zīgoju, ka līgumu arhivācijā esmu iekļāvis un dzimšanas apliecību, tamdēļ lūdzu Garīgo lietu pārvaldes starpniecību, lai minētās apliecības tiktu iesniegta.

Esmu dzim... 1919... gadā...
Krievit...
Tēva vārds - ...
ELEKTRIKAI. la 4.- zīmogu markās, un la 0.25 pastmarkās.
1937-g. "16." oktobrī.

Garīgo lietu pārvalde 21. OKT. 1937 № 6620/37

K. L. L. L. L.

Izpildīta sūdzības veidlapa Garīgo lietu pārvaldei par garīdznieku
paņvāju metrisko izrakstu izsniegšana

Nr. 45

BAZNICU UN KONFESIJU DEPARTAMENTA
DIREKTORA E. DIMIŅA ZIŅOJUMS IEKSLIETU
VICEMINISTRAM J. LEGZDIŅAM PAR RĪGAS
ARHIDIECĒZES KŪRIJU

1940. g. 4. aprīlī

Departamenta administratīvā nodaļa ar saviem šā gada 5., 9., 11. un 12. marta rakstiem ir lūgusi Rīgas arhidiecēzes kūrīju piesūtīt departamentam dzimšanas izrakstus. Pirmajā rakstā norādīts, ka izraksts ir vajadzīgs pases lietā, bet pārējos rakstos ir minēts, ka izraksti vajadzīgi uzvārda latviskošanai, tomēr līdz šim laikam kūrīja vēl nav piesūtījusi departamentam pieprasītos izrakstus. Pie tam jāpiebilst, ka minētos izrakstus uzvārda maiņas lietās nodaļa pieprasījusi kūrījai sakarā ar ieinteresēto personu sūdzībām.

Blakus šīm sūdzībām departamentā turpina ienākt gandrīz katru dienu jaunas sūdzības vai nu tieši par pašas kūrījas amatpersonām, vai arī par attiecīgās baznīcas prāvestiem, kuri atsakās izsniegt ieinteresētām personām lūgtos dzimšanas izrakstus. Bez tam *gadās, ka iepriekš iemaksāto naudu par lūgto izrakstu kūrīja neizsniedz atpakaļ, ja arī lūdzējs pieprasa kūrīju atmaksāt iemaksāto naudu.* Parasti sūdzētāji savās sūdzībās paskaidro, ka šos izrakstus neizsniedz kūrīja vai viņas prāvesti lūdzējiem divu iemeslu pēc. Pirmkārt, ja lūdzējs grib precēties ar luterticīgo un laulāties luterāņu baznīcā vai arī dzimtsarakstu nodaļā, un, otrkārt, ja lūdzējs ir apprecējies ar luterticīgo vai pareizticīgo un laulājies minēto konfesiju baznīcā vai dzimtsarakstu nodaļā.

Šāda kūrījas nostāja sagādā ieinteresētām personām

un valsts iestādēm liekus pienākumus un darbu. *Sevišķi ieinteresētas personas staigā uz kūriju vairāk dienas pēc minētiem izrakstiem un tomēr nevar dabūt. Pēc tam šīm personām jānāk uz departamentu; arī šeit sakarā ar to, ka kūrija nepiesūta pieprasītos izrakstus savlaicīgi, iznāk vairāk reizes veltīgi staigāt.*

Protams, kūrijas tādai rīcībai trūkst juridiska pamata. Saskaņā ar Likuma par civilstāvokļa aktu reģistrāciju 37. pantu (Likumu krājums*, 1928. g., 51.) garīdzniekiem ir jāizdod uz ieinteresēto personu lūgumiem apliecināti izraksti no reģistriem vai ierakstu noraksti respektīvi dzimšanas apliecības. Par šī likuma neievērošanu un nepildīšanu vainīgam jāatbild par savu rīcību pēc sodu likuma (Likumu krājums, 1929. g., 215.).

Vispār šāda kūrijas izturēšanās rada pilsoņos sašutumu un sarūgtinājumu. Tas grauj arī Baznīcu un konfesiju departamenta kā valsts iestādes prestižu, jo, no malas skatoties, arī departaments, kā uzraudzības iestāde, nespēj novērst kūrijas nelikumīgo rīcību.

Sakarā ar teikto pagodinos lūgt, kungs ministr, Jūsu norādījumus šīnī lietā.

Departamenta direktors E. Dimiņš

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2154. l., 1. lapa. Noraksts.

---

* Likumu un ministru kabineta noteikumu krājums.

IV

MĒRĶIS ATTAISNO
LĪDZEKĻUS

Nr. 46

LATVIEŠU KATOĻU SAVIENĪBAS VALDES PROTESTA REZOLŪCIJA PRET KURZEMES DEKĀNA E. STUKELA UN JELGAVAS BAZNIC- KUNGA K. JASENA POLITISKO DIVKOSIBU*

1922. g. 8. septembrī

Latviešu katoļu savienības valdei ir zināms, ka Liepājas un Jelgavas prāvesti Eduards Stukela un Kazimirs Jasena kungi ir uzstādījušies par kandidātiem uz saeimas vēlēšanām katoļu listēs (no Latviešu katoļu savienības uzstādīti nav) un arī kristīgo nacionālistu⁶ listēs. Pret šādu Stukela un Jasena kungu soli Latviešu katoļu savienības valde vienbalsīgi, atturoties Ābeltiņa kungam, nolēmj izvest šādu rezolūciju un to ziņot biskapam.

«Rīgā, kā arī Zemgalē katoļi uz nākamām saeimas vēlēšanām uzstādīja atsevišķas katoļu kandidātu listes. Kā pirmie šais listēs ievietoti Kurzemes dekāns un Liepājas prāvests Eduards Stukela kungs (Rīgā un Zemgalē) un Jelgavas prāvests Kazimirs Jasena kungs (Rīgā).

Tagad katoļu savienībai nāca zināms, ka abi kungi figurē arī kā kristīgo nacionālistu kandidāti: Jasenas — Zemgalē un Stukels — Kurzemē.

---

* Sk. arī dokumentu Nr. 47.

Ievērojot, ka: 1. kristīgo nacionālistu līdzšinējā politiskā orientācija un taktika nesaietas ar Latvijas īstiem demokrātijas centieniem;

2. ka kristīgo nacionālistu frakcija ar savu uzstāšanos un balsošanu Satversmes sapulcē pie konkordāta ratificēšanas vēl lieku reizi pierādīja savu nelabvēlību pret katoļiem un viņu baznīcas vajadzībām;

3. ka kristīgo nacionālistu presē «Liepājas Avīzē»⁷ un «Tautas Balsī»⁸ bieži vien parādās raksti, kuri izdveš naidu un nicināšanu pret katoļiem un viņu centieniem;

4. ka visās valstīs katoļu partijas pazīstamas kā centra⁹ respektīvi demokrātiskās partijas; kāpēc kristīgo nacionālistu partija Latvijā, izpauzdama galīgi konservatīvas politiskas domas un ignorējama katoļu pašas nepieciešamākās baznīcas vajadzības, nav un nevar būt katoļu lietas piekritēja un aizstāvētāja. Un Stukela un Jasena kungu izturēšanās katoļu savienībai un visai katoļu sabiedrībai galīgi neizprotama, aizdomīga un kompromitē katoļus visas tautas priekšā.

Aiz šiem minētiem motīviem latvieši un vispār katoļi vēlēšanās nevar savas balsis nodot un arī nenodos par saviem pretiniekiem — kristīgiem nacionālistiem un līdz ar to arī viņu piekritējiem un domu biedriem — prāvestiem Stukela un Jasena kungiem, izsaka pret minētiem kungiem savu protestu, nosoda viņu divkosību, kura kaitīga visai katoļu lietai un izjauc katoļu vienprātību nākamās saeimas vēlēšanās un kategoriski uzstājas par minēto kungu stripošanu no katoļu kandidātu sarakstiem.»

Priekšsēdētājs A. Ābeltiņš
Sekretārs J. Indriks

LPSR CVA, 2245. f., 1. apr., 2. l., 70. un 71. lapa. Oriģināls.

Nr. 47

LATVIEŠU KATOĻU SAVIENĪBAS VALDES
PRIEKŠSĒDĒTĀJA BAZNICKUNGA
A. ĀBELTIŅA PASKAIDROJUMS VALDES
LOCEKĻIEM PAR GARIDZNIECĪBAS NOSTĀJU
POLITISKO DIVKOŠU — BAZNICKUNGU
E. STUKELA UN K. JASENA LIETĀ*

1922. g. 5. oktobrī

... Attiecībā uz Latviešu katoļu savienības protestu** par prāvestu Stukela un Jasena kandidatūrām katoļu listē un arī kristīgo nacionālistu listēs, Ābeltiņa kungs ziņo, ka noturēta apspriede, piedaloties viņam — Ābeltiņam, Fr. Trasunam, K. Rozīšam, Stukelam un Piebalgam. Šai apspriedē no visiem, izņemot Ābeltiņu, izteikts, ka Stukela un Jasena kungu rīcība atzīstama par pareizu.

Valde nolemj — pagaidām, līdz vēlēšanām, atturēties no paskaidrojumiem presē. Pēc vēlēšanām apstākļi rādīs, kā tālāk rīkoties ...

Priekšsēdētājs A. Ābeltiņš
Sekretārs J. Indriks

LPSR CVA, 2245. f., 1. apr., 2. l., 74. lapa. Origināls.

---

* Izvilums no valdes sēdes protokola.

** Sk. dokumentu Nr. 46.

Nr. 48

ADMINISTRATĪVĀ DEPARTAMENTĀ
DIREKTORA J. ANSMITA RAKSTS POLITISKĀS
PĀRVALDES PRIEKŠNIEKĀM
J. FRIDRIHSONAM PAR PASIENES DRAUDZES
BAZNICKUNGA S. LOCĀNA PROVOKATORISKO
DARBIBU

1936. g. 7. maijā

Slepeni

Administratīvam departamentam ienākušas ziņas, ka Pasienes baznīckungs Locāns ir provokators. Būdams aviācijas pulka virsnieku vietnieks, ieguvis ģenerāļa Baloža* uzticību, kuru izmantojot *katoļu vadība un sūtot Locānu pie valstsvīriem savu vajadzību izkaulēšanai un viņiem nevēlamu personu apsūdzēšanai*. Locāns ir teicis apriņķa priekšniekam, ka viņš ir sūdzējies par apriņķa priekšnieku. Tāpat viņš teicis, ka «viņš ziņojot valdības vīriem par šejienes darbiniekiem». To viņš sakot, lai iegūtu draudzību un tā uzzinātu sev vēlamo. To viņš izmēģinājis pie apriņķa priekšnieka, kara apriņķa priekšnieka pulkveža leitnanta Ankevica, aizsargu pulka komandiera palīga kapteiņa leitnanta Frišmaņa un citiem. Pirmkārt, *viņš sastātot visādas tenkas par baznīckungiem un noprasot, kas virsminētām personām zināms*. Pēc tam ejot pie dekāna Urbša. Ārkārtīgi bieži braucot uz Rīgu, vienmēr pirms braukšanas un pēc atgriešanās no Rīgas ejot pie dekāna. Katra valdības vīra ierašanās gadījumā Locāns mēģinot viņam tuvoties.

Departamenta direktors Anšmits
Nodaļas priekšnieks A. Brieze

LPSR CVA, 3235. f., 1/22. apr., 690. l., 392. lapa. Oriģināls.

* Ģenerālis J. Balodis — buržuāziskās Latvijas kara ministrs 1931.—1940. gadā.

Nr. 49

PILSONU A. KAĻVAS UN B. JUHŅEVIČAS
DENUNCIĀCIJAS RAKSTS KRIMINĀLĀS
POLICIJAS PĀRVALDEI PAR BAZNĪCKUNGA
J. KRUMPĀNA DEMAGOĢISKO RĪCIBU
BIKAVAS DRAUDZĒ*

1936. g. 6. novembrī

Bikavas draudzes bijušais prāvests baznīckungs Jāzeps Krumpāns — polis, kas pazīstams no Kombuļiem Krāslavas pagastā kā poļu organizators, separātisma starp tautībām nostiprinātājs un neiecietīgs vienības ārdītājs latviešu tautā, bet ļoti veikls demagogs, garīgai priekšniecībai vienīgi zināmu pārkāpumu dēļ pret baznīcas disciplīnu pārcelts no Bikavas draudzes, kas materiāli ļoti silta, uz mazāku — Augustovas draudzi. Viņš, par katru cenu negribēdams atstāt Bikavas draudzi un vienīgo atbalstu redzēdams tumšā masā: devotkās, terciarkās,¹⁰ kas ar savu veiklo uzstāšanos ieguvīs pie tām piekrišanu un dažas no tām iemīlējušās, musina tautu pret dažām pilnīgi nevainīgām personām uz varas darbiem un pats, apgalvodams publiski, [sola] notīrīt šīs personas no zemes virsas. Draudzē patiesi ir iestājusies pilnīga anarhija, katra likuma un likumīgās varas sajūtas trūkums: neskatoties uz kara stāvokli,¹¹ notiek mītiņi, neatļautas sapulces, apspriedes gan pie baznīcas, pagasta telpās, uz ceļiem un tā tālāk.

Šinī virpulī ir ierauta pagasta valde, sevišķi vecākais Fr. Dorzinieks, darbvedis P. Vrubļevskis, kārtīb-

---

* Sk. arī dokumentu Nr. 50.

nieki, vietējie skolotāji un citi tikpat neapzinīgi un tumši valsts pilsoņi.

Dažas personas, kas iedomātas par ienaidniekiem no prāvesta J. Krumpāna un kā tādas baznīcā no ambonas* notiesātas un tauta musināta pret viņām uz varas darbiem, ir izbēgušas no mājām, lai nekristu par upuri, jo ir cietušas spārdīšanu ar kājām baznīcā, uz ceļiem apmētātas no vietējiem skolas bērniem ar akmeņiem, un, kad griezušās pie audzinātājiem pēc palīga, tie atbildējuši: «Jūs to esat pelnījuši, lai tiktu ar akmeņiem nomētāti.» No pagasta vecākā Fr. Dorzinieka un citiem tikpat neapzinīgiem anarhistiem piedraudēts izdzīt no pagasta, apliet ar petroleju un sadedzināt, un tamlīdzīgi piedraudēts.

Cietušie neatrod nekur palīdzības, pat policija ir no-devīga un piekukuļota (vietējā). Vārdu sakot, Bikavas draudzē, tas ir, Gaigalavas pagastā, ir iestājusies pilnā vārda nozīmē anarhija — revolūcija. No tautas vidus vistrakākās anarhistes un visvairāk apdullinātās ir: Helena Guskis, dzīvojoša Dērvanienē, Bronislava Kundziņš, dzīvojoša Gaigalavā, Vilhelmīne Buls, dzīvojoša Kraukļos, Marija Jaks, dzīvojoša Gaigalavā, Agata un Helēna Salinieks, dzīvojošas Kraukļos.

No visvairāk cietušām personām ir: M. Elksnis, dzīvojoša Gaigalavā, Juhņeviču un Jašku ģimenes, dzīvojošas Ciematos, V. Kaļva ģimene, dzīvojoša Vilnaucē.

Tāpēc, ievērojot teikto, lūdzam visātrākā laikā nākt palīgā un novērst pretvalstisko darbību un nodrošināt nevainīgiem mieru, dzīvību. Taču ir pasaulīgā un garīgā vara; kas jūtas nevainīgi cietis, lai griežas pēc taisnības likumīgā ceļā, bet lai neķeras pie patvarībām, no-

---

* Kanceles.

ziedzībām un pretvalstiskiem līdzekļiem, un vainīgos, sevišķi baznīckungu J. Krumpānu, saukt pie likumīgas atbildības.

Gaigalavā

1936. g. 6. novembrī

A. Kaļva
B. Juhņevičs

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2765. l., 47. un 48. lapa. Oriģināls.

Nr. 50

UZRAUGA P. RUBEŅA ZIŅOJUMS
POLITISKĀS PĀRVALDES RĒZEKNES RAJONA
PRIEKŠNIEKAM S. DILĀNAM PAR IZMEK-
LEŠANAS REZULTĀTIEM SAKARĀ AR
A. KAĻVAS UN B. JUHŅEVIČAS
DENUNCIACIJAS RAKSTU PAR BAZNĪCKUNGU
J. KRUMPĀNU*

1936. g. 16. decembrī

Sakarā ar Kaļvas un Juhņevičas iesniegto sūdzību par baznīckungu Jāzepu Krumpānu (dzimis 1904. gada 7. martā Krāslavas pagastā) Gaigalavas pagastā uz vietas noskaidroju sekošo:

Sūdzībai nav nekāda pamata, un viņā minētie, pret baznīckungu Krumpānu vērstie apvainojumi izrādās nepamatoti, sūdzība rakstīta atriebības nolūkā, un tajā minētie apstākļi ir tikai dažu nenozīmīgu faktu pārspīlēts sagrozījums.

Kaut gan sūdzību parakstījuši A. Kaļva un B. Juhņeviča, *sūdzības īstais autors, kā tas nepārprotami izrie-*

* Sk. dokumentu Nr. 49.

tēja, iztaujājot sūdzībā minētās personas un ievācot vispusīgas informatīva rakstura ziņas, — ir tagadējais *Kombuļu Romas katoļu draudzes prāvests Juhņevičs.*

Baznīckunga Juhņeviča vecāki dzīvo Gaigalavas pagasta Ciematu sādžā, un viņa, *baznīckunga Juhņeviča, interesēs esot tikt par Bikavas Romas katoļu draudzes prāvestu, galvenā kārtā tāpēc, ka šī draudze materiāli esot ienesīga.* Šī iemesla pēc baznīckunga Juhņeviča un Krumpāna savstarpējās attiecības kļuvušas asas. Baznīckungs Krumpāns, tagadējais Augustovas Romas katoļu draudzes prāvests, Bikavas draudzē atradies no 1935. gada septembra sākuma līdz šā gada 1. novembrim, kad ticis pārcelts uz Augustovas draudzi. Baznīckunga Krumpāna pārceļšana esot notikusi it kā uz par viņu iesniegtās sūdzības pamata.

Bikavas draudzes locekļi tur aizdomas, ka par baznīckungu Krumpānu sūdzība varējusi tikt iesniegta tikai ar baznīckunga Juhņeviča gādību. Šo apstākli tiešām apstiprina pie sūdzībām pieliktā Monikas Elksnis baznīckungam Juhņevičam rakstītā vēstule*, kurā minēts: «... par kū Jius mani parakstējāt liugumā» (skaties Monikas Elksnis ar tinti rakstītās vēstules 1. lappusē).

M. Elksnis uz maniem jautājumiem savos paskaidrojumos bija ļoti atturīga, bet izteicās, ka pie sūdzībām klātpieliktās vēstules viņa esot rakstījusi baznīckungam Juhņevičam, lai izsūdzētu savas bēdas, ka viņu draudzes locekļi neieredzot aiz tā iemesla, ka viņa, Elksnis, esot baznīckunga Juhņeviča pusē. Attiecībā uz iepriekš minētā vēstulē citēto teikumu M. Elksnis noteikti nekā nepaskaidroja, bet vienīgi izteicās, ka viņai uz baznīckungu Juhņeviču tādas aizdomas esot kritušas.

---

* LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2765. l., 50. un 51. lapa.

Sūdzības parakstītājs A. Kaļva esot baznīckunga Juhņeviča attālāks radnieks un pašreiz dzīvojot un strādājot Kombuļos, kur pie baznīckunga izpildot dažādus rakstu darbus.

Sūdzības otrais parakstītājs ir baznīckunga Juhņeviča māsa Bronīslava Juhņeviča, kas pašlaik arī dzīvojot Kombuļos.

Šis apstākļi, kā arī pie sūdzības pieliktās vēstules, kas bija nosūtītas (izņemot Alfonsa rakstīto) baznīckungam Juhņevičam, liecina par to, ka viņam ir sakars ar sūdzību.

Baznīckunga Jāzeps Krumpāna tēvs esot latvietis, māte — poliete, bet par viņa varbūtējo pretvalstisko darbību Gaigalavas pagastā uz vietas nekādu kompromitējošu ziņu neieguvu.

Gaigalavas pagasta iedzīvotāji Krumpānu uzskata par valstiski noskaņotu pilsoni.

Visiem pārējiem sūdzībā uzdotiem datiem, ka Bika-vas draudzē iestājusies anarhija, notiek neatļautas sapulces, likuma nerespektēšana un tā tālāk, neatradu nekāda pamata. Viss tas rakstīts tikai tāpēc, lai nomelnotu un kaitētu galvenokārt baznīckungam Krumpānam.

Sūdzībā minētās personas, kas būtu it kā visvairāk pagastā cietušas, kā: M. Elksnis, Juhņeviča, Jašku un Kaļvu ģimenes, iztaujāju, bet no viņām nekādu skaidrību nedabūju un neviena no viņām nevarēja paskaidrot, kā īsti viņas un no kā pagastā ir cietušas.

Visām šīm nule minētām personām ar baznīckungu Juhņeviču ir šāds sakars.

No visām apmēram 10 pie baznīcas dzīvojošām terciarkām M. Elksnis esot baznīckunga Juhņeviča pusē, bet visas pārējās — Krumpāna. Viņa tad arī, kad baznīckungs Juhņeviča ierodoties Bikavā, informējot par

visiem apstākļiem. Minētā Juhņeviču ģimene ir baznīckunga Juhņeviča tēvs un māte; Jašku ģimene ir baznīckunga Juhņeviča māsa ar savu vīru, un V. Kaļva ir sūdzības parakstītāja A. Kaļva tēvs. Šīs minētās personas respektīvi ģimenes arī esot gandrīz vienīgās, kuras aizstāvēt baznīckungu Juhņeviču, turpretim pārējie draudzes locekļi esot baznīckunga Krumpāna pusē.

Visi Bikavas draudzes locekļi ir bijuši pilnīgi apmierināti un ļoti cienījuši baznīckungu Krumpānu, un tāpēc arī, kad draudzes locekļiem kļuvis zināms par baznīckunga Krumpāna pārceļšanu, pagastā sākusies lūgumu rakstīšana, gan atsevišķi, gan kolektīvi, lai baznīckungu Krumpānu nepārceļ respektīvi atstāj Bikavas draudzē.

Baznīckungu Krumpānu sevišķi ieredzējuši skolas bērni, kuri ieklausījušies no vecākiem, ka pie baznīckunga Krumpāna pārceļšanas bez baznīckunga Juhņeviča esot bijusi arī vainīga Monika Elksnis, — pēdējo uz ielas ir aizskāruši dažādiem vārdiem. Baznīckungs Krumpāns atvadoties sprediķī izteicies, ka viņam no iemīļotās Bikavas draudzes esot jāšķiroties, pateicoties diviem jūdasiem. Viņš, Krumpāns, esot ticis nodots gluži tāpat, kā Jūdass nodevis Kristu. Vārdā nevienu Krumpāns nav saucis, bet visi baznīcēni sapratuši, ka šie divi «jūdasi» domāti — baznīckungs Juhņevičs ar Moniku Elksnis. Pēc dievkalpojuma, uz ielas, no baznīcas apmeklētāju vidus kāds pilnā balsī teicis (kas īsti — nav zināms), ka «tādus jūdusus» vajadzētu apliet ar petroleju un sadedzināt.

Sos draudus un vispār draudzes locekļu nelabvēlīgu noskaņojumu pret baznīckungu Juhņeviču un Moniku Elksnis sūdzības rakstītāji (Kaļva un Juhņevičs) apzīmē par tādiem apstākļiem, kas norādītu uz to, ka Bikavā (Gaigalavas pagastā) valda, kā tas sūdzībā

teikts, anarhija, revolūcija, nekārtības un tā tālāk.

Piezīmēju, ka sūdzības parakstītāji Kaļva un Juhņevičs iztaujāti netika, jo tie dzīvo Krāslavas pagasta Kumbuļos — pie baznīckunga Juhņeviča.

Uzraugs P. Rubenis

1936. g. 16. decembrī

LPSR CVA, 1370. f., 1. apr., 2765. l., 60. lapa. Origināls.

Nr. 51

BALTINAVAS DRAUDZES BAZNICKUNGA P. APŠINIEKA VESTULE RIGAS VIRS- BISKAPAM A. SPRINGOVIČAM PAR GARIDZNIEKU SAVSTARPEJĀM INTRIGĀM

Ne vēlāk par 1938. g. 9. martu*

...** Pie tās pašas reizes vēl gribu Jūsu ekselencei pāris vārdu runāt par Preiļiem. Jūsu ekselence man piedraud ar suspensu***, ka es aģitēju Preiļu draudzi. Tā ir vislielākā netaisnība. Es gan neaģitēju, bet baznīckungs Kalnišs taču bija aizbraucis uz Tiltu Slabadu, sasaucis sievietes un bērnus, baroja ar bombongām un runāja, ka viņš mani izcels no Liksnas. Arī lūgumus rakstīja par mani, tur nekas nav darīts. Es taču nebūšu tur vainīgs, ka Kalnišu neciena tauta par to, ka viņš spārda cilvēkus kājām, sevišķi sievietes. To viņš darīja Liksnā, to arī piekopj Preiļos; ja man neticat, tad izsūtiet uz Preiļiem izdarīt izziņu un pārliecināties.

* Datēts pēc atzīmes uz vēstules.

** Izlaists Baltinavas baznīcas remonta apraksts.

*** Disciplinārs baznīcas sods — atstādināšana no amata pienākumu izpildīšanas vai atcelšana no garīgā amata (garīdzniekiem).

cylvāns vajam sevīmi sūrtēs. Tu jās darsis
 Leiksnā tu los pīkups Pīstus, jo man nāktis
 tad rēpūlot ar Pīstam redzēt isāmi un pat
 sēlcēpūlot dar redzēt tas die pām isāmi, kas
 ar manis Leiksnā. Las pāpūst kai bē k' dū
 kalskis moacēšā: ties kas un tu sēnā lau-
 ne pat sōv (tys lūgtu Pīstā pīcēti) tad vīpū
 labi sūpūvūt. un sēpūvūt ka ē tēt ar es-
 am nīmtu vāgūnēg. Tas pīcētā atānūgūn
 gan vīnā tūmā dāandis lūcēti lāi bē.
 Kalāisā un dād lācējū tūc bē, jo kas
 i' lānū dācētā tēd) lā sēlūds j' pūm
 ēs celānē!

Un Baltinavas bēgā atkomeis mūcē
 atlatnāgūtūnē un masovātrān fērijū lācē
 br. Ostrovskis trānsjū, jo gar dānū rā
 nūjā ka ē jās dāndēcū, sēpūvūt tūmā, ē
 mēkam pāc pū nē sēpūvūt. Bēd ē, nē sūm
 lāc lēl' mēkūis ar sēpūvūt lāndis pīcēpūvūt
 tērm j' tūc lūgtu pēt pōdām dēvī ar sōv
 pādēgū

Jūes ēs celānē pūvūt k' rē, lāc un
 mēkūis nāpūm oamē k' ar ēs sūm ar pēt-
 nējīs tū dū sēlā sēstān. Jūn jūn pōdām sūdē
 bē sūnā redzēsim vīpū tās nēstān, lāc sē
 nāt. Vēl lācārd vīnā lēiksnā lē gūl ar pō-
 tīgū dōm nēcā pās lēstān Kalāisā ~~redzēt~~
 nēstān nēstān, bēd ēs nē sūm vēl vī vīnā
 pōvī dācējū un ar kōjām nē ar rēnām

Pā dēvī, gūis k' rē, lāc un
 br. P. Apšīnīk

Baltinavas draudzes baznīckunga P. Apšīnieka vēstule
 Rigas virsbīskapam A. Springovičam par garīdznieku
 savstarpējām intrigām (beigas)

Lai izdara tādu pašu izziņu kā par mani Līksnā. Lai pasaka, kā baznīckungs M. Dukalskis mācībā: «Visi, kas vien ko zina ļaunu par savu» (tas būtu, Preiļu prāvestu), tad visu labi sapratīsi un zināsi, ka es tur neesmu nemaz vainīgs. Turpretī atrunāju gan vienu Preiļu draudzes locekli, lai baznīckungu Kalnišu nedod laicīgai tiesai, bet, ja kas ir ļauns darīts, tad lai sūdzas Jums, ekselence!

Uz Baltinovu bija atbraucis manā prombūtnē Ziemassvētku feriju* laikā baznīckungs Ostrovskis, braukāja pa sādžām, runāja, ka es viņus dauzīšu, spārdīšu, tomēr nevienam par to nesūdzos. Bet es neesmu tik liels muļķis, ka aģitēšu ļaudis pret priesteriem, jo tas būtu — pērt pašam sevi ar savu pātagu.

Jūs, ekselence, pārāk krītat uz mani; nezinu, ar ko es esmu izpelnījis tādu žēlastību. Gan jau pastara sodības dienā redzēsim visu taisnību, kuras te nav. Vēl tagad viena liksniete guļ ārprātīgo slimnīcā, pateicoties Kalniša karstasinībai, bet es neesmu vēl nevienam pāri darījis ne ar kājām, ne ar rokām.

Padevīgais Kristus kalps

Bk. P. Apšinieks

*LPSR CVA, 633. f., 1. apr., 85. l., 25. un 26. lapa. Oriģināls.
Latgaliešu izloksnē.*

---

* Brīvdienu (latiņu).

Nr. 52

POLITISKĀS PĀRVALDES ZIŅAS PAR RĪGAS ARHIDIECĒZES KŪRIJAS KANCLERA — PRELĀTA E. STUKELA DIVKOSĪGO UN AMORĀLO DARBIBU

1938. g. 7. maijā*

Leišu prelāts Ed. STUKELS

Pēc dzimuma 100% leitis, bet ģimene, uz Latvijas robežas (Kauņas guberņā) dzīvodama, sākusi jau pār-latviskoties un lietojusi arī latviešu valodu. Tādā pašā stāvoklī bijuši toreiz daudz leišu Kauņas guberņas pierobežā, starp citiem arī Stukela tuva radnieka L. Varna ģimene, un robežu novilkšanas laikā 1920. g. tikpat Stukela, kā Varna radi un tuvinieki nobalsojuši par Lietuvu, un par ko sevišķi rūpējās vietējie katoļu garīdznieki, un vēl tagad Stukela un Varna radi sastāv vadošos amatos prelāta Jasinska vadītās Latvijas—Lietuvas sajungas¹² Paņemunas nodaļās. Lielā mērā Stukela personīgs nopelns ir, ka tagadējās aizrobežas Radvilišķes, Sostu, Žeimes un citas draudzes pieder pie Lietuvas, ko Stukels panācis sadarībā ar Kauņas bīskapu Kareviču un bijušo Radvilišķes prāvestu Soboļevski, visādi iespaidojot vietējos katoļus, lai balso par katolisko Lietuvu. Tai pašā laikā īstais latviešu garīdznieks J. Čamanis (tagad ministrs) visiem spēkiem nopūlējies, lai Ilūkstes apriņķi paturētu Latvijai. No tiem laikiem Čamanim un Stukelam ir diezgan vēsas attiecības. Stukela brāļi bijuši visu laiku Lietuvas pavalstnieki un brālis Rūdolfis pat dienējis Lietuvas armijā. Otrs brālis Viļums — aptieķnieks nodibinājis skaidri leitisku ģimeni, jo arī viņa sieva ir leitiete. Brāli Rūdolfu Stukels iecēlis par

* Nosūtīts Baznīcu un konfesiju departamentam.

savu kuģu pārvaldnieku un tikai pēc šī uzņēmuma bankrota to pārvedis Latvijas pavalstniecībā un ar direktora Kambalas palīdzību tam vietu izgādājis Valūtas komisijā. Kambala ļoti rēķinājās ar Stukelu viņa noteikšanas dēļ kūrījā un katoļu partijas politikā.

Kā latviešu valodas pratējs Stukels pēc Kauņas semināra beigšanas bijis Kauņas bīskapa padomnieks latviešu lietās un iecelts par garīdznieku Kurzemē, kura toreiz skaitījās pie Kauņas bīskapijas. No tiem laikiem Stukels uzglabājis tuvas attiecības ar augstiem Kauņas leišu garīdzniekiem, un neatkarīgās Latvijas sākumā Stukels devis padomu Kauņas bīskapam Karevičam nekavējoši iecelt Kurzemē atsevišķu palīgbīskapu, domādams te par savu personu. Ja palīgbīskapu ieceltu no Kauņas, tad Kurzeme varbūt tūlīt netiktu pievienota pie Rīgas bīskapijas. Kurzemē, Zemgalē esot daudz leišu un poļu, un vispār katoļi te ļoti jaukti tautiskā ziņā, kāpēc tie varētu palikt zem Kauņas bīskapa, kā tas jau bija gandrīz 100 gadus. Par šīm Stukela intrigām dabūja ziņāt nelaiķis monsinjors B. Kublinskis, kurš arī bija no Kauņas semināra, bet gan skaidrs latvietis. Uz tā pamata starp Stukelu un Kublinski izcēlās ass konflikts, kas nav ticis izbeigts pat līdz Kublinska nāvei. Kublinskis vienmēr saukājis Stukelu par tīrasinīgu leiti, kad abiem kaut kā nācies sadurties.

Leišu bīskapi esot palīdzējuši Stukelam tikt pie prelāta titula, dodami tam rekomendācijas Romā. Sevišķi labvēlīgs tam bijis agrākais Viļņas bīskaps Matulevičs (vēlāk pārcēlies uz Lietuvu, tagad miris), kurš Romā vedis sarunas par konkordātu ar Lietuvu. Tāpat Stukels ir persona gratissīma* pie tagadējā Kauņas arhibīskapa

---

* Persona, kas bauda vislielāko labvēlību (latīņu).

Skvirecka, kuram Stukels vedot vai sūtot ziņojumus no Latvijas, sevišķi par leišu minoritātes stāvokli Latvijā. Ļoti labi Stukels pierakstīts pie Lietuvas valdības un ir savs cilvēks Rīgas leišu sūtniecībā un konsulatā.

*

Neskatoties uz kuģu sabiedrības bankrotu, Stukels tagad skaitās par ļoti turīgu cilvēku. Viņa māsa izteikusies, ka viņam nevajagot neviena lūgties, viņš esot pilnīgi nodrošināts un varot kaut kurā brīdī, ja viņam šē nepatīkot, aizbraukt uz Lietuvu. Arī uz māsas vārda pēdējos gados iegādāts nams Pārdaugavā... Savam brālīm aptiekniekam Viļumam Jelgavā Stukels arī nopircis namu un izdabūjis viņam aptiekas koncesiju par velti, kamēr citiem katoļu reflektantiem nācies maksāt par aptiekas koncesijām pa 2000 latu katoļu partijai. Caur Stukela rokām ir gājušas visas lielās valdības summas baznīcai, kuras Stukels pārvaldījis un sadalījis ar bīskapa Rancāna līdzzināšanu, kuram toreiz bija liels politisks spēks. Springovičam tie daudz nekā nav ļāvuši līdzrunāt un likuši manīt, ka viņš ir tikai ciests, nav Rīgā vēlams un labāk lai dzīvo savā klusajā Izvoldā. Stukels taisījis savu kuģu spekulācijas tai laikā, kad kuģniecība bija ļoti ienesīga un varēja cerēt uz lielām peļņām. Bez iekrātās naudas, kas tam ienākusi no bagātās draudzes un kūrijas, viņš izlietojis arī vēl 7000 latus oficiālu kūrijas līdzekļu, domādams šo summu drīz atmaksāt. Viss tas noticis ar Rancāna ziņu, kuru Stukels ar īstiem Mefistofeļa paņēmieniem pratis saistīt pie visas šīs kuģu afēras. Vēlāk, kad kuģu firma bankrotējusi, nav bijis iespējams tos 7000 latus atdot un iztrūkums nācis zināms arī Springovičam, kurš tad par kūrijas saimniecības vadītāju iecēlis monsinjoru Stre-

leviču. Un no tā laika Rancāns un Stukels ir Strelevičam ļoti naidīgi. Strelevičs arhibīskapam ziņojis visu patiesību par iztrūkumiem kasē. Springovičs tad licis Rancānam iztrūkumu atmaksāt, noliedzot tam pat turēt mesu līdz tam laikam, kamēr iztrūkums nav segts. Rancāns nonācis ļoti neveiklā stāvoklī, jo visi brīnījās, kāpēc viņš vairs nepiedalās baznīcas svinībās. Stukels prata galveno vainu novelt uz Rancānu, jo Rancāns kā ģenerālvikārs bija galvenā atbildīgā persona par visu kūriju. Arhibīskaps licis Rancānam 24 stundu laikā izbraukt uz semināru un agrāko Rancāna dzīvokli atdevis Strelevičam, kāpēc pret pēdējo Rancānam naids vēl vairojās. Minētie 7000 lati iztrūkuma segti vēl nesen. Apmēram 2000 latus esot iekrājis Stukels no savas bagātās draudzes, bet 5000 latu sedzis Rancāns no summas, kuru saņēmis no valdības caur ministru Čamani it kā semināra kapelas pabeigšanai. Springovičs gan spļāvis uguni par to, ka Rancāns dabūjis tādā kārtā naudu, bet šai lietā nav gribējis kādu lielāku skandālu celt.

*

Ir atklāts noslēpums, ka Stukelam pastāv jau no Liepājas laika paša viņa personīga ģimene ar Ustjanovska kundzi. Ustjanovska ir dzimusi kuldīdzniece — poliete un vēlāk bijusi par saimniecei pie Stukela Liepājā. Ustjanovska bijusi precējusies, bet, kad vīrs miris, tad Stukels iecelts par bērnu kuratoru* un izskolojis visus šos bērnus, kuri tiek apzīmēti par Stukela paša ģimeni. Stukela māsa bija Liepājā ļoti nemierā, ka Ustjanovska viņas brāļa namā spēlē galvenās pavēlnieces lomu, un taisījusi par to brālim scēnas. Vēlāk Stukels Ustja-

---

* Aizbildni.

novsku pārvedis līdz pie sevis uz Rīgu un noīrējis tai plašu dzīvokli Antonijas* ielā 16. Nesen Ustjanovskas dēls salaulājies ar kādu vācu katolietes Renkes meitu. Kāzas rīkojis Stukels un, gribēdams uzstāties ļoti nobili, — lūdzis Dancigas bīskapu O'Rourku, kam bijis paredzēts braukt uz Rīgu, izdarīt laulāšanas ceremoniju Sāpju Dievmātes baznīcā. Taču lietas zinātāji paziņojuši O'Rourkam uz Dancigu par lietas patiesiem apstākļiem un par prelāta ģimeni. O'Rourks pēdējā dienā telegrafiski ziņojis, ka nevar ierasties, kāpēc stukelieši nonākuši visai neērtā stāvoklī. Laulāšanu tad izdarījis Stukels pats, un par to gājušas lielas runas vācu katoļu aprindās, kur viss bija nācis par Stukela ģimenes apstākļiem zināms. Vācu svētā Jāzepa biedrībā¹³, kur darbojas Renkes kundze, par to runāja visi biedri un izteikuši tai piezīmes, tā ka viņai nācies bieži nosarkt un taisnoties, ka viņa agrāk nav to zinājusi. Ustjanovskas ģimenes uzturēšana izmaksājot prelātam joprojām lielas naudas summas.

No vācu katoļu puses par šo lietu esot ziņots arī uz Romu ar agrākā Rīgas vācu katoļu mācītāja Lotera palīdzību, kurš bija ļoti naidīgās attiecībās ar Stukelu. Kad Stukels par to dabūjis zināt, tad pielicis visas pūles, lai Loteru no Rīgas izēstu. Patiesībā Lotera aiziešanu no Rīgas nav ko žēlot, jo [viņš] bija liels katoļu pārvācotājs.

Pēdējā laikā daudz runā sabiedrībā it kā par Stukela romantiskām dēkām ar skaisto Beļģijas sūtņa kundzi, kur viņš piemeties par mājskolotāju un biksttēvu. Viņš braukā apkārt sūtņa automobili, un skaistā kundze izgatavojot viņam kreklus un baznīcas apģēr-

---

* Tagad Leona Paegles.

bus. Viņš ilgi uzturoties kundzes buduārā un nesot saldumus. Kundze apciemojot viņu plašajā dzīvoklī Pils ielā vēlos vakaros, bet mašina gaidot ārā. Sūtņa šoferi un kalpotāji stāstot pavisam fantastiskas lietas. Sūtnis un tāpat nuncijs Arata esot pēdējā laikā tapuši uz šiem apstākļiem uzmanīgi darīti. Kāds jaunāks diplomāts esot izteicies, ka viss tas varot pat izsaukt kara izcelšanos starp Beļģiju un Latviju, jo arī Briselē par to esot zināms. Un kas var zināt, ka no visa tā neiznāk jauns pasaules karš! Tad nevarēšot līdzēt arī visa Beļģijas—Latvijas tuvināšanās biedrība¹⁴, kurā Stukels ierakstījies ar visiem saviem radiem. Sūtņa jubilejas uzņēmumā Stukels kā «protektors» nostājies tieši aiz sūtņa kundzes muguras, kamēr viņa pienākums bija stāvēt blakus bīskapam Rancānam un pasargāt pēdējo no «kājas slidēšanas».

*

Leišiem ļoti no svara, ka Stukels ieņem kūrijas kanclera jeb sekretāra amatu, jo šai vietai ir liela politiska nozīme. Tā kā arhibīskaps bieži nav Rīgā, tad kūrijas kungi taisa baznīcas politiku, kas visur minoritātēm un minoritāšu valodām ir par labu. Stukels visu laiku ir centīgi gādājis, ka netiktu iecelts arhibīskapa kapituls jeb pastāvīga padome no 9—12 personām, kurai būtu ļoti lielas kanoniskas tiesības. Šādu kapitulu prasa arī konkordāts, tā kā tagadējā kārtība, kur visu dara neatbildīgie kūrijas ierēdņi, ir pret konkordātu. Ja pastāvētu kapituls, tad kūrijas kanclers būtu vienkāršs nenozīmīgs ierēdnis jeb skrīveris. Kapitula tiesības katoļu baznīcā ir ļoti lielas, viņš var pilnīgi atvietot arhibīskapu, un bez viņa ziņas arhibīskaps nekā liela nevar darīt. Caur pārrunām kapitulā visas lietas tiek noskaid-

rotas un arī latviešu vajadzības tur tiktu aizstāvētas. Tad neatbildīgiem intrigantiem, kā ksendziem Stukelam, Jasinskim, Novickim un citiem, nebūtu tik liels iespaids kā tagad. Tagad caur Stukela iespaidu leišu garīdznieki ieņem lielus amatus Rīgā, un tāpat tie ir novietoti politiski svarīgajās pierobežas draudzēs, kur leišiem tas vajadzīgs: Piedrujā — Stefanovičs, Indricā un Varnavičos — Lebedis, Krāslavā — Kiselis, Pabarčus, Silenē — Voitekunas, Medumā — Kazenas, Daugavpili — Mikeļonis, Laucesā — Bertašus, Jēkabpili un Neretā — Jodovalkis, Kurmenē — Jasas, Bauskā — Maksvītis, Jelgavā un apriņķī — Jasenas, Pelešinas, Liepājā — Varnas. Trīs dekāni vissvarīgāko robežu apgabalos ir leiši: Ludzas dekāns — Urbšs, Krāslavas dekāns — Kiselis un Zemgales — Jasas. Pierobežā tiek kultivēts leišu gars, leišu valoda un daudziem tautiski neapzinīgiem un jauktiem katoļiem iepotēts uzskats, ka viņi ir leiši. Tā ir Lietuvas valsts interese. Leišu intereses tiek piekoptas tik sistemātiski, ka nevar būt šaubu par Lietuvas valdības iespaidu, kura garīdzniekiem un leišu propagandai izsniedz ievērojamus naudas līdzekļus. Dažās draudzēs, piemēram, Piedrujā, Indricā un citās, latviešu valoda baznīcā nemaz netiek pielaista, lai gan skolas tur ir latviskas, bet Krāslavā, Silenē, Laucesā, Neretā un citur latviešu valodai ir mazākas tiesības nekā poļu vai leišu valodām. Dažās baznīcās atkal, kur ļaudis visi gandrīz ir latvieši, leišu un poļu valodām ir piešķirtas līdzīgas tiesības.

Leišu ksendzi centīgi izplata leišu literatūru, lūgšanu grāmatas, prelāta Jasinska izdoto «Lietuviu Balsas»¹⁵ un Latvijas lietuvju kalendāru. Pēdējā ar Stukela ziņu ievietotas sīkākas ziņas par katoļu garīdz-

niekiem un ksendziem, tā ka tas uzskatāms par kūrijas orgānu. Latviešu kalendāros tādu ziņu nav.

Caur Stukela un Jasinska gādību līdz šim arī visās Rīgas baznīcās leišu valodai bija tikpat lielas tiesības kā latviešu, lai gan leišu te ir 4—5 reiz mazāk, kuri visi latviski prot un ir no jauktām laulībām. Turpretim Lietuvā leiši galīgi nolieguši latviešu valodu kādās 5 katoļu baznīcās: Radviliškē, Sostā, Žeimē, Biržos, Salatos, kur pirms kara latviešu valodai bija lielas tiesības. Latviešu valodas apkarošanai iecelti ksendzi latviešu valodas nepratēji, bet pāris latviešu garīdznieku aizsūtīti dziļi Lietuvā, kur latviešu valoda nav vajadzīga.

Žeimē iecelts ksendzs Kurlandskis (izraidīts no Latvijas), kurš par savu galveno uzdevumu uzskata pār-latviskotās Žeimes leitiskošanu un latviešu valodu sauc par «suņu valodu». Kas nerunā leitiski, to nelaiž pie sakramentiem un visādi ierobežo kapuciņu mūkus, kas agrāk no Latvijas apceļoja pierobežu draudzes Lietuvā. Tagad Rīgas baznīcās dievkalpojumu kārtība mazliet mainījies. Cik zināms, caur spiedienu no valdības. Arhibīskaps gribējis latviešu valodai ierādīt vēl lielākas tiesības, bet caur Stukelu un citu minoritāšu ksendzu gādību reforma iznākusi ļoti maza... Latvieši tagad Rīgā panākuši tikai ceturto daļu no tā, ko viņi bija vēlējušies un kas viņiem samērā ar viņu skaitu būtu pienācies. Ar visu to «reformu» grib varbūt valdībai acis aizsmērēt. Latvieši visu laiku prasīja, lai viņiem Rīgā būtu visās baznīcās: 1) vismaz puse no visiem sprediķiem un 2) puse no visas draudzes dziedāšanas...

*

Stukels un citi augstie leišu ksendzi attīsta slepenu aģitāciju pret vadošiem nacionāliem latviešu garīdz-

niekiem un vispār pret tādiem, kas latviešu nacionāliem mērķiem derīgi. Tā, piemēram, kapuciņu mūki Latvijā nepārvalda leišu un poļu valodas, bet ar tautu runā latviski. Pret šiem mūkiem pēdējā laikā Stukels un kompānija izturas ļoti noraidoši un caur denunciācijām grib panākt viņu darbības ierobežošanu. Svētā Alberta baznīcas mūkiem Stukels liek mācīties leitiski, bet, kad tie neklausā, tad Stukels lieto visādas represijas, sevišķi pret tēvu Tomu*, kurš agrāk bija semināra profesors, bet tagad «izraidīts» uz Latgali. Lielu cīņu pret Skaistkalnes mūkiem iesākuši pierobežu leišu ksendzi Maksvītis, Jasenas, Jasas, Pelešinas, Kurlandskis, Jodovalkis un citi. Šie leišu ksendzi un viņu rokaspuiši aģitējuši pie vietējiem pagastu un apriņķu amatvīriem un tāpat pie augstākām iestādēm Rīgā, it kā kapuciņu mūki būtu politiski neuzticamas personas. Īstais iemesls ir tas, ka šie mūki apstaigā visu pierobežu un apkalpo katoļu tautu tikai latviešu valodā, tāpat leišu laukstrādniekus. Skaistkalne izvērtusies par ļoti latvisku garīgu centru, kur skan tikai latviešu valoda. Tas ir progress, salīdzinot pat ar agrākiem latviešu garīdzniekiem, jo pēdējie prāta leitiski un poliski un pie vajadzības šīs valodas arī lietoja. Uz Skaistkalni plūst lielas straumes no Lietuvas draudzēm, kur vietējās baznīcās latviešu valoda tagad noliegta. Skaistkalnē viņi smēlas latvisku garu. Lietuvas iestādes tagad visādi ierobežo Lietuvas latviešu katoļu svētceļojumus uz Skaistkalni, apliekot tos ar lielu pārejas nodokli. Agrāk kapuciņu mūki brīvi staigāja Lietuvas draudzēs un apkalpoja turienes latviešu katoļus. Tagad Lietuvas iestādes to visādi kavējot un atzīstot kapuciņu mūkus par politiskā ziņā lei-

---

* K. Gumpenbergu.

šiem ļoti kaitīgiem. Cik zināms, leišu intrigas aizsniegušas pat dažas Rīgas augstākās iestādes un personas. Zem leišu draudzības maskas leišu politiķi izmantojot dažas mūsu pierobežas amatpersonas. Stukels un citi leišu ksendzi ved tāpat neatlaidīgu cīņu pret latviski noskaņotiem Rīgas garīdzniekiem: bīskapu Sloskānu, monsinjoru Streleviču, K. Vilni, profesoru Tropu, Laurinoviču un tā tālāk. Leiši ļoti nemierā ir arī ar kūrijas oficiālu Pastoru, kurš iedrošinājies ieņemt agrāk iespaidīgā prelāta Jasinska vietu kā garīgās tiesas priekšsēdis. Šo faktu Pastoram nekad nepiedošot, un to izsludinājuši par leišu tautas ienaidnieku. Turpretim bīskaps Rancāns kā Stukela draugs un leišu labvēlis tiek no leišu ksendziem ļoti ieredzēts un stutēts, un tam arī izdota laba apliecība darīšanās pie Kauņas bīskapiem. Stukels un visa leišu kliķe gribējusi savā laikā aizkavēt, ka Arata tiktu iecelts Rīgā par nunciju*, caur ko Rīga katoļu politikā par daudz izceļas, jo Lietuvā nuncijs nav. Stukels pat devis «padomu» dažām Latvijas iestādēm un personām pārāk nesteigties ar nuncijs iecelšanu un Aratas atzīšanu, taču šī Stukela intriga neizdevās. Stukels ar visiem spēkiem gādājis par to, ka Rīgas katoļu arhidiecēze netiek pārvērsta par metropoliju, kas ir augstāks stāvoklis. Kauņā ir metropolīts, bet Rīgā tikai arhibīskaps, tā ka leiši caur to izskatās lielāki un lepnāki. Dzirdams, ka Arata interesējies par Latvijas metropolijas jautājumu, bet pret to kūrijā stipri aģitējot Stukels līdz ar poļu [un] leišu ksendziem. Leiši grib nuncijs Aratu aizvilkt uz Kauņu, par to intrigē arī Stukels kopā ar leišu politiķiem. Leišu valdība jau ievadījusi sarunas par

---

* Pāvesta sūtni.

Aratas rezidēšanu Kauņā, kas būtu Latvijai liels diplomātisks sitiens. Arata tiekot no leišu kliķes rīdīts pret Latvijas valdību. Stukels ir sīki informēts par nuncijs attiecībām Rīgā un par visu to ziņo uz Kauņu, lai leišu plānus varētu ātrāk realizēt. Latvijai uz to katrā ziņā jāpastāv, ka nuncijs sēdeklī jābūt Rīgā. Ja būtu metropolija, tad būtu vairāki patstāvīgi bīskapi no nacionāliem latviešiem un Stukela un viņa kliķes vara tad ļoti samazinātos. Stukels sakot: «Ja es nevaru par bīskapu tikt, tad lai cits arī netiek.» Kā kancleram viņam tāds iespajds, kas citādi būtu bīskapam. *Stukela intrigām labs ierocis ir vecais leišu kanoniķis Volovičs, kurš iecelts par kūrijas «lielo penitenciarīusu» jeb grēku piedevēju, kādi ir katrā bīskapijā viens. Pie Voloviča biktējas visi bīskapi un augstākie garīdznieki, un arī nuncijs Arata, tāpēc Volovičs zina daudz garīdznieku personīgos noslēpumus un tur tos savos valgos. Viņš var vajadzīgās ziņas paziņot uz Kauņu leišu bīskapiem, un tie, zinādami mūsu bīskapu sirdsnoslēpumus, var to izmantot savas — leišu politikas labā. Esot pat bijuši gadījumi, kad mūsu augstie garīdznieki tikuši no leišiem šantažēti, jo leiši draudējuši izpaust dažus ļoti diskrētus un svarīgus personīgus noslēpumus, caur ko mūsu bīskapiem notiktu nepatīkšanas. Stukels nuncijam Aratam pielicis savu spiegu — šoferi, kurš ir Sāpju Dievmātes baznīcas sakristiāna brālis. Stukels Aratam kūrijas vārdā to ieteicis. Stukelam šoferis pienes sīkas ziņas par Aratas braucieniem, apmeklētājiem un visiem nunciatūras apstākļiem.*

*

Stukels visiem spēkiem gādā, ka Rīgā nebūtu latviešiem sava nacionāla dievnama, kur valdītu latviešu

valoda. Mūsu valdība bija devusi lielas summas svētās Magdalēnas baznīcas atjaunošanai, kurā tad pulcētos latviešu jaunatne un tiktu apkalpoti arī ārzemju diplomāti. Baznīcā būtu lietošanā latviešu un franču valodas, caur ko, saprotams, tiktu atvilkti daudzi dievlūdzēji no Stukela Sāpju Dievmātes baznīcas, kura jau tagad palikusi diezgan tukša, jo lielākā daļa tautas aizgājusi uz svētā Jēkaba katedrāli pie monsinjora Streleviča, kurš ir lielākā Stukela konkurence uz kancera amatu un varētu būt arī latviešu nacionāls bīskaps. Stukels uzskata Streleviču par savu lielāko idejisko pretinieku un meklē viņam visādi pieķerties, bieži to denuncējot pie Springoviča. Nauda svētās Magdalēnas baznīcai tikusi uzticēta Stukelam kā remontu vadītājam, bet remonts tiši vilcināts un vismaz veselu gadu nokavēts. Nauda izlietota pašas kūrijas remontam, nuncijs Cekini kapa krusta uzlikšanai un citādiem blakus mērķiem. Tagad Stukels sakot, ka Magdalēnas baznīcas atjaunošanai naudas trūkstot un viņš to lietu nevarot galā vest. Pret Magdalēnas baznīcas remontu ir ne tikai leiši, bet arī poļi, vāci un citu minoritāšu katoļi, jo šī baznīca ļoti paceltu latvietību. Daži diplomāti, kas tagad apmeklē Sāpju Dievmātes baznīcā klusās mesas un arī vācu mesas dievkalpojumus, tad ietu uz Magdalēnas baznīcu un dotu arī šai baznīcai dāvanas, kādas diplomāti mēdzot dot diezgan lielas. Caur šīm diplomātu dāvanām ksendzs Loters apgādājis savu vācu draudzi. Tagad šīs dāvanas ieplūst prelāta Stukela bezdibenīgās kabatās, un viņš skaitās it kā sūtniecības kapelāns. Ar svētās Magdalēnas baznīcas atvēršanu Stukels zaudētu lielus materiālus ienākumus. Arī visa pamatskolu, vidusskolu un akadēmiskā jaunatne tad apmeklētu latviešu dievkalpojumus Magdalēnas baz-

nīcā, ar ko minoritāšu kultūrpolitikai būtu dots ļoti sāpīgs sitiens. Tāpēc Stukels, Novickis, Volovičs un citi ksendzi visiem spēkiem strādā pret Magdalēnas baznīcas atvēršanu.

*

Stukels, līdzīgi citiem poļu un leišu ksendziem, ved slepenu aģitāciju pret katoļu fakultātes atvēršanu, jo pēdējā būs daudz vairāk latviska, nacionāla nekā tagad seminārs un tur vairs nevarēs darboties poļu un leišu profesori un varēs iestāties lielāks skaits latviešu audzēkņu nekā tagad seminārā. Stukels visu laiku mēģinājis iedabūt seminārā leišu profesorus, un tas viņam arī izdevās. Jo par profesoru tika iecelts ksendzs Volovičs un Varnas, bet latvieši pret to uzstājās un norādīja arhibīskapam, ka Volovičs morāliski nevēlama persona, jo tam bijušas romantiskas dēkas ar meitenēm — savām audzēknēm. Par to ir akts garīgā tiesā, lai gan toreizējais oficiāls ksendzs Jasinskis esot ļoti mīksti tiesājis. Voloviča piemērs varētu samaitāt visus klēriķus un jaunos garīdzniekus. Tad Voloviču izcēla no semināra. Tāpat latvieši norādīja arhibīskapam, ka Varnas ir leišu politikas persona, kas darbojas Lietuvas uzdevumā un iepūš leitisko garu dažiem semināra audzēkņiem, bez tam Varnas, kurš ir Stukela tuvs radnieks, intriģējis pret latviešu profesoriem. Tad Varnas aizcelts no semināra uz provinci, kamdēļ Stukels sanācis diezgan lielā konfliktā ar arhibīskapu. Arī Rancāns stāvējis Varna pusē, kā tas jau pie viņa parasts. Ar Stukela un citu leišu ksendzu gādību tagad seminārā studē 3 leišu klēriķi — Pavidonis, Gendelis un Vegis, lai gan pēdējo Stukels uzdodot par puslatvieti. Viņš ir no Stukela draudzes attāls radi-

nieks. Šādi puslatvieši ir vēl dažkārt ļaunāki par īstiem leišiem, jo viņi darbojas zem latviešu maskas, kā pats Stukels. Stukels daudz gādājis par to, ka viņa radienieks Varnas tika uz kūrijas un valdības rēķina komandēts studēt Insbrukā un ieguvis [tur] doktora grādu. Tā radās jauns leišu doktors, kurš bija nolemts augstiem amatiem un par ko Lukass Ozoliņš teicis, ka tas būšot labs bīskaps. Arī latviešu kandidāti: Panteleons, Upenieks, Ābeltiņš un citi gribējuši uz ārzemēm braukt, bet Stukels pret tiem intriģējis un panācis viņu novietošanu tālākās draudzēs. Varnas no iesākuma gribējis braukt uz Kauņas universitāti, bet tad tomēr visi radi attapušies, ka tā lieta iznāktu par daudz leitiska un latviešu sabiedrības acīs nepieņemama. Pēc tam izšķīrušies par Insbruku, lai gan Varnam bijusi jāzaudē stipendija, kuru tam leiši būtu piešķīruši Kauņas universitātē. Stukels uzskatot Varnu it kā par savu «dēlu» un pēcnācēju augstos amatos un esot to instruējis visās politiskās intrigās un viltībās. Varnas sācis ļaunprātīgi aprunāt izcilos latviešu garīdzniekus un semināra profesorus. Tomēr latviešu garīdzniekiem pie Springoviča izdevies noskaidrot Varna leitisko seju, pēc kam Varnas kritis pie arhibīskapa nežēlastībā un aizcelts iz Rīgas. Katoļu semināru pēdējos gados beiguši sekojošie leišu garīdznieki, kas tur iekļuvuši galvenā kārtā caur Stukela gādību: Leons Garška, Alfons Misiunas, Adolfs Tarbunas, Leons Varnas, Kazimīrs Vitānis. Bez tam kā puslatvietis beidzis J. Pudanas (Pudāns), kura māte ir leitiete un kurš atzīstas, ka piederot pie abām tautībām un ka tam esot svešs latviski šovinistiskais gars. Šo Pudānu Stukels iecēlis sev par vikāru Sāpju Dievmātes baznīcā. Stukels panācis to, ka tagad seminārā pasniedz fakultatīvi arī

leišu valodu, kuru pasniedz Stukelam pakalpīgais profesors P. Ozoliņš. Leišu politiķi to uzsver kā lielu panākumu, jo leitiski mācās diezgan daudz klēriķu, tāpēc ka garīgā vadība to zināmā mērā uzspiež. Interesanti atzīmēt, ka seminārā baltiešu latviešu ir mazāk nekā leišu un tāpat agrāk kursus beigušo ir mazāk par leišiem...

*

Stukels uzņēmis vadību Latviešu katoļu savienībā un Rīgas katoļu jaunatnes biedrībā¹⁶, kuras abas gan ļoti nikuļo. Te tiek pievilkti vienīgi «baltieši» un pusaudži, lai tādā kārtā atsvešinātos no citām katoļu biedrībām, kurās apvienoti Rīgas latgalieši. Patiesībā nevajadzētu šķirot, bet visus latviešu katoļus apvienot kopīgās biedrībās, tad latviešu katoļi būtu sabiedriski un kulturāli stipri. Stukels leišu augstākās politikas uzdevumā skalda latviešu katoļus un sarīda tos savā starpā pēc sakāmvārda — skaldi un valdi. Kā savu palīgu biedrību lietās Stukels iecēlis pusleiti Pudānu, tāpēc arī ilgus gadus Rīgā neveicās sadarbība baltiešiem un latgaliešiem un latgalieši tiek mākslīgi izolēti, un pie tiem attīstās zināmais separātisms, kuru no otras puses audzina un kurina ksendzs Novickis un bīskaps Rancāns. Tā tiek izvesta smalka minoritāšu politika starp pašiem latviešiem.

Stukela vadītās biedrības ir ļoti bezdarbīgas un apmierinās ar pāris formāliem sarīkojumiem gadā... Arī Stukela rokaspuisis deputāts L. Ozoliņš nekad nav rūpējies par kādiem praktiskiem latviešu katoļu nacionāliem kultūrasākumiem. Uz biedru ierosinājumu katoļu savienība dažus gadus sarīkoja pāris kuplākus izrikojumus Melngalvju namā ar priekšlasījumiem un muzikālu programmu. Uz šiem sarīkojumiem arvien

ieradās ļoti daudz apmeklētāju, pie kam ieradās arī leiši un poļi. Tad leišu politiķi atraduši, ka šādi vakari izejot uz katoļu pārlatviskošanu, un par to arī Lietuvas sūtniecība taisījusi Stukelam lielu galvas mazgāšanu, un no tā laika jau ilgus gadus latviešu katoļu savienība nekādus plašākus katoļu propagandas izrikojumus nerīko kādās lepnākās telpās, bet apmierinās ar 2 diezgan nabadzīgiem tējas vakariem katru gadu kādās šaurās skolas vai citās telpās, kur sanāk tik ap 100 personu, galvenā kārtā baznīcas kalpotāji, devotkas un Stukela radi. Visa plašākā katoļu sabiedrība un studējošā jaunatne uz šādiem «blamāžu» sarīkojumiem neiet un no Stukela biedrībām pilnīgi atturas jau ilgākus gadus. No viņu augļiem šīs biedrības var pazīt, un šo augļu nav it nekādu, tāpat kā tam neauglīgam vīģes kokam, kura zari derīgi tikai sadedzināšanai. Tai pašā laikā visus gadus Rīgas leišu un poļu katoļu biedrības rīkojušas vienmēr grandiozus un spīdošus sarīkojumus vislepnākās Rīgas zālēs galvenā kārtā jaunatnes pabalstīšanas un audzināšanas mērķiem. Šajos minoritāšu sarīkojumos blakus augstajiem leišu un poļu garīdzniekiem arvien spīdēja zināmo ārvalstu sūtni un konsuli un citi diplomātiski darbinieki kā augstākie protektori un cienījamākie goda viesi, kuru priekšā klanījušies vai visi apmeklētāju tūkstoši. Stukels tur arvien bijis neiztrūkstošs viesis un spīdējis, sevišķi diplomātu priekšā, kā visiespaidīgākais un augstākais bīskapijas varasvīrs. Pie Lietuvas pārstāvniecībām Rīgā Stukels līdz ar Jasinski ir mīļākie un visvairāk gaidītie viesi.

*

Līdz ar Stukela atcelšanu uz Rīgu tika «izēsts» populārais nacionālais mācītājs Andrejs Ābeltiņš, Lat-

viešu katoļu savienības dibinātājs un toreizējais vadītājs, kurš sprauda šai biedrībai praktiskus mērķus, jo, piemēram, īsā laikā nodibināja tagadējo 37. pilsētas pamatskolu Sāpju Dievmātes baznīcas namā, kuras galvenais mērķis ir latviskot Rīgas katoļu jaunatni, kas šai skolā galvenā kārtā sanāk no jauktām laulībām. Mācītājs Ābeltiņš pievilka skolā nacionālus skolotājus un, no kanceles sludinot, vāca skolēnus. Ābeltiņa darbs vēl tagad pastāv, bet Stukels par 15 gadiem nevar uzrādīt it nekādus praktiskus latviešu katoļu panākumus vai mēģinājumus. Leiši pārmet Ābeltiņam un baznīcas vadībai, ka baznīcas nami tiekot izlietoti latviskošanas mērķiem. Stukels vēlāk arvien stingri skatījies un gādājis par to, ka skola netiktu paplašināta un pārbūvēta un nepievilktu vairāk skolniekus, jo telpas šai skolā tiešām nepietiekošas un pat skandalozī trūcīgas, ko atzīmē arī tagadējais skolas priekšnieks Zvagulis. Pēdējais jau pirms vairākiem gadiem bija panācis pilsētas valdē, ka tika atzīta nepieciešamība telpas daudz plašāk izbūvēt, lai varētu mācīties vairāk kā 400—500 skolnieku, tātad — ar paralēlklasēm. Tagad daudzi vecāki no šīs skolas atturas sliktu telpu dēļ. Pilsētas valde nāca ar attiecīgu priekšlikumu un gribēja izdot lielu naudas summu, prasot no katoļu baznīcas tikai to, lai skolas telpas garantējot vismaz uz 10 gadiem. Tas jau būtu bijis pašas katoļu baznīcas interesēs, jo izbūvētie nami tai vēlāk būtu palikuši, un bez tam tik liels bērnu skaits tiktu audzināts katoliskā garā. Visa nama fronte uz Daugavu tad būtu skaistā stilā izbūvēta un būtu par greznumu Rīgai, tomēr Stukels kā draudzes prāvests, Rīgas dekāns un kūrijas kanclers šim skaistajam plānam uz visnoteiktāko pretjies un to noraidījis, par ko pilsētas valdē cēlies diez-

gan liels sašutums un skolai vēlāk izrādīta diezgan liela nelabvēlība. Stukels pratis pārliecināt arhibīskapu, ka nevarot zināt, kas to skolu 10 gadu laikā vadīšot, varbūt ieliekot tur kādu sociālistu vai komunistu blakus pašai baznīcai. Bet, kad skola tagad mīt sliktās un šaurās telpās, tad no Rīgas pilsētas vadības sociālistiem un komunistiem nav bailes. It kā sociālisti mīlētu tikai greznas un pārpildītas skolas. Tā Stukels izjauca visas katoļu cerības, ko viņam katoļu sabiedrība nekad nepiedos, un skolas priekšnieks Zvagulis visā šai lietā dabūjis «sirmus matus».

Stukels izēdis no skolas nacionālo latviešu katoļu skolotāju Cand. hist.* O. Urlovsku, kas bija viena no skolas līdzdibinātājām ar mācītāju Ābeltiņu un vēlāk beidza mūsu universitāti. Tādu izcilu spēku katoļiem ir ļoti maz, bet Stukels panāca Urlovskas izcelšanu uz provinci Latgalē, jo Urlovska bija pārāk nacionāla un atklāti ir pārmetusi Stukelam viņa naudīgo politiku. Urlovska nekautrējās pārņemt Stukelam viņa spekulācijas aferas, par ko bijušas runas starp skolotājiem. Par Urlovskas izcelšanu Stukels devis pavēli katoļu pārstāvim valdībā, iztēlojot viņu par kaitīgu elementu. Vēl tagad Urlovska nevar uz Rīgu tikt, lai gan būtu ļoti piemērota kā kādas katoļu skolas vadītāja. Kāpēc gan viņa šādu amatu nevarētu ieņemt? Viņa tagad pielaista par ģimnāzijas skolotāju Latgalē, kur pasniedz vēsturi, ētiku un citus sabiedriski politiskus priekšmetus.

Ja būtu labi izbūvēta un labi nostādīta katoļu pamatskola pie Sāpju Dievmātes baznīcas (tagad te ap 200 skolnieku), tad tā varētu uzsūkt lielāko daļu skolēnu no Torņa ielas poļu skolas, kuru tagad apmeklē galvenā

---

* Vēstures kandidāti (latiņu).

kārtā ($\frac{3}{4}$) latgaliešu, baltkrievu un jauktu laulību bērni, kas tagad tiek pārpoļoti. Torņa ielas skola ir īsta poļu taisīšanas fabrika, tāpēc valdībai un pilsētas valdei vajadzētu izbūvēt Daugavmalā plašu un skaistu 37. pamatskolu, kas visai pilsētai būtu par lepnumu. Izbūvēt vajadzētu, saprotams, pašai pilsētai, bet kūrījai naudu nevarētu dot, jo tā tad pa daļai nogrimtu veiklā prelāta bezdibenīgās kabatās. Ātzīmējams, ka visā Iekšrīgā citas latviešu pamatskolas nav, kamēr te pastāv, piemēram, veselas 2 vācu pamatskolas. Skolu varētu apmeklēt arī luterticīgie, kas jau tagad pa daļai ir, jo tas veicinātu latvisko nacionālo garu un tautas vienības izjūtu starp katoļiem . . .

*

Stukelam vispār nav tā svētuma, kas vajadzīgs priesteriem, un viņš maz rēķinās ar morāli un sabiedrisko ētiku. Viņam katrs līdzeklis ir derīgs, lai kādu mērķi vai mērķīti sasniegtu. Ļoti spilgts gadījums bija ar bijušo kūrījas notāru T. Kublinski, kurš bija Stukelam padots. Stukels Kublinskim pavēlējis nepatiesi zvērēt kādā ne visai svarīgā Aglonas ģimnāzijas lietā, par ko jau bija rakstīts laikrakstos. Ar nepatiesu zvērestu palīdzību Stukels gribēja kaut ko izdarīt pret sev nepatīkamu personu — ģimnāzijas skolotāju. Kad Kublinskis par nepatiesu zvērestu tika notiesāts un dabūja arī sēdēt, tad tas bija katoļu baznīcā un katoļu sabiedrībā vēl nepiedzīvots skandāls, jo tāda nepatiesa zvērēšana nesot nākusi priekšā nevienā katoļu bīskapijā.

Nepatiess zvērests pie katoļiem skaitās par ļoti smagu grēku, kura dēļ priesterim var atņemt amatu un arī pāvesta prelāta titulu. Taču te nu prelāts pats nebija zvērējis, bet licis savam apakšniekam zvērēt, kas patie-

sībā ir tikpat smags noziegums. Daļu vainas esot uzņēmies bīskaps Rancāns, kurš bija kūrijas augstākais priekšnieks, kā arī bīskapa ģenerālvikārs. Te nu Rancāns atkal izrādījies par to ēzeli, kas nes Stukela grēku nastas, kā tas bijis arī dažās finansiālās lietās. Ja Stukels viens būtu atzīts par vainīgo, tad sods būtu bargs, bet bīskapu šai ziņā esot grūtāk viņa augstā amata dēļ sodīt, tāpēc Rancāns uzņemoties dažu labu vainu uz sevi un esot arī saņēmis diezgan stingrus sodus, kam visam vēl gals nav paredzams. Istaais Mefistofelis ir Stukels, kamēr Rancānam piekrīt nabaga Dr. Fausta loma un jābaidās par savas dvēseles glābšanu. T. Kublinskis par savu blamāžu un notiesāšanu esot pieprasījis lielāku atlīdzību naudā, ko arī Stukels ar Rancānu maksājot vēl līdz šai dienai, izlietojot tam mērķim pat kūrijas un citus baznīcas naudas līdzekļus, neizslēdzot pat baznīcas remontiem asignētās summas. Stukels zina visus Rancāna noslēpumus un vājības un piedraudējis savam «draugam», ka spers nesaudzīgus soļus, ja Rancāns neuzņemsies lielāko daļu vainas uz sevis. Tas tikpat Kublinska, kā citās aferās. Stukels saka uz Rancānu — «mit gegangen, mit gefangen»*. Šādā veidā Stukels mēģinājis šantažēt pat dažās lietās arhibīskapu Springoviču, kurš no Stukela grib jau sen vaļā tikt, jo ieskata viņu par nesvētu un baznīcai kaitīgu personu.

Aiz šiem iemesliem Springovičs esot spiests ieturēt pret Stukela—Rancāna kliķi zināmu saudzību. Stukels rikojoties kā īsts Amerikas gangsteris.

*

Stukels ir galvenais gādnieks par leišu skolām Rīgā un provincē. Latviešu garīdzniekiem viņš nosaka, ka

* Kopā gājām, kopā tikām pieķerti (vācu).

skolu lietās jābūt neitrāliem, tas ir, ka nedrīkst sevišķi protežēt latviešu skolas, bet jāskatās vienlīdzīgi labvēlīgi uz leišu, poļu un baltkrievu skolām. Leišu garīdzniekiem turpretim stingri norāda, ka jāvāc skolnieki leišu skolām, kurām audzēkņu maz un tāpēc vairākām draud slēgšana. Stukels bija ļoti nemierā par Sarkandaugavas leišu skolas slēgšanu pirms 2 gadiem un vainoja šai lietā prāvestu K. Vilni, kurš ir labs latviešu patriots. Pret Vilni arī tagad kūrijas attiecības ir naidīgas, un Stukels meklē visādus iemeslus Vilnim pieķerties. Leišu un baltkrievu skolu vietā Sarkandaugavā tika atvērta jauktu tautību skola, kas faktiski būtu Sarkandaugavas katoļu draudzes skola. Šai skolā tagad 130 skolnieku. Par ticības mācības pasniedzēju pagājušos gados Stukels nozīmēja nevis prāvestu Vilni, bet gan savu rokaspuisi P. Ozoliņu (kurš ir leišu valodas docents seminārā). Ozoliņš tad arī ticības mācību pasniedzis leišu un citās minoritāšu valodās. Prāvests Vilnis tad sūdzējies arhibīskapam, kurš, sākot ar šo gadu, pretēji Stukela domām, iecēlis Vilni par ticības mācības skolotāju, un tas tagad pasniedz reliģiju tikai latviski, caur to Vilnim ar Stukelu attiecības vēl paasinājušās. Vilnis prasa savai baznīcai arī ienākumus no lielās svētā Miķeļa kapsētas, kas atrodas šās draudzes robežās. Ienākumi vajadzīgi lielās Kristus ķēniņa baznīcas celšanai, bet līdz šim šis ļoti prāvās naudas summas bez kontroles ietecejušas Stukela bezdibenīgās kabatās. Šis jautājums vēl nav izšķirts, jo Stukels aizrādījis, ka viņam nauda vajadzīga «Rīgas Vēstneša»¹⁷, «Āusekļa kalendāra»¹⁸ un citu rakstu izdošanai, kuriem gan patiesībā nav nekas jāpiemaksā. Viņš noslēdzis izdevīgu līgumu ar grāmatizdevēju L. Audzi, kurš dodot arī prelāta kungam labi nopelnīt. Stukela palīgi ksendzs Volovičs, Pudāns, Dek-

snis un arī P. Ozoliņš daudzus bērnus no jauktām laulībām noraida uz leišu skolām, tomēr, piemēram, 3. Rīgas leišu skolā esot tikai ap 30 skolnieku, un skolu laikam nākošā semestrī nāksies slēgt, neskatoties uz visiem leišu sūtņa un prelāta Jasinska protestiem, kurš šai lietā skraida pie Latvijas valdības vīriem. Stukels gribējis, lai arī ministrs Čamanis aizstāv leišu skolas, un sūtījis pie Čamaņa prelātu Jasinski, bet Čamanis pret leišu skolām tomēr palicis ļoti atturīgs. Tāpēc Čamaņa akcijas Stukela un visas leišu kliķes acīs esot stipri kritušās. Stukels izteicies, ka Čamanis neprotot aizstāvēt katoļu lietas, esot par daudz pasīvs. Jaudzems vai L. Ozoliņš būtot daudz labāki ministri. Čamanis ir patstāvīgs un Stukelu nepaklausa, tāpēc pēdējais to sauc par lempi un neveiklu politiķi, no kura kūrijai atlecot maz labuma. Stukels no sākuma taisījies Čamanim klāt un pierakstījis pat to pie savas Sāpju Dievmātes baznīcas garīdzniekiem, un lūdzis, lai Čamanis ik dienas turot tur mesu. Čamanis, par Stukela viltību un īsto ģīmi informēts, atteicies no šā uzaicinājuma un pierakstījies pie svētā Jēkaba katedrāles garīdzniecības, tā demonstratīvi nostādamies monsinjora Streleviča pusē. Tagad ik dienas Čamanis tur mesu katedrālē. Šis mīlestības noraidījums nu bijis kā uguns pakulās. Stukels šo «netaktību» nekad neaizmirsīšot, jo savā Ausekļa kalendārā jau bija izsludinājis Čamani par savai baznīcai pierakstītu. Čamanis izrādījies par smagu dunduru, kas Stukela zirnekļa tīklā nav vis sapinies, bet to saplēsis un aizlidojis no leišu un poļu apkampieniem...

*

Stukels, lai stiprinātu savu politisko iespaidu un nodrošinātu zināmu aizmuguri, jau no agrākiem laikiem

centies nodibināt draudzīgas attiecības ar iespaidīgām personām, kurām būtu kāds svars valdības aprindās. Šī aizmugure tam bijusi pa lielākai daļai kopīga ar Rancānu vēl no saeimas laikiem. Sakari piekopti caur plašu viesošanos un savstarpīgiem mielastiem, kur ļoti redzama vieta piekritusi stipriem alkoholiskiem dzērieniem. Šādās sabiedrībās Stukels ar Rancānu bijuši tie lustīgākie līdzturētāji, pārspējot pat jautros korporeļus — lacuaniešus* un citus. Senāk Stukela un Rancāna dzīvoklī tādas pieņemšanas rīkotas ļoti bieži. Stukelam ir dzīvoklis no veselām 8 istabām 2 stāvos (kur agrāk bijuši 3 priesteru dzīvokļi un draudzes kanceleja). Dzīvoklim 3 izejas, un augšējais stāvs esot bijis rezervēts sevišķi jautra laika pavadīšanai dāmu un citā sabiedrībā. Tas bijis it kā «atpūtas stūrītis» dažām augstām garīgām personām, kuras pie sevis mājās nevarējušas tādus sarīkojumus un laika pavadīšanu pielaist. Te daudzi garīdznieki iepinušies Stukela izmestos tīklos, no kuriem vēl tagad neesot atbrīvojušies. Viņiem pa daļai tāpat klājojies kā mušām zirnekļa tīklos, jo Stukels tos varot tagad morāliski šantažēt. Pie tādiem lustīgiem apstākļiem esot noslēgta daža laba sabiedriska un politiska draudzība, kas vēl tagad Stukelam labi noderot. Katoļu sabiedrībā Stukelu aiz šiem un citiem iemesliem mēdz dēvēt par katoļu kūrijas Rasputinu¹⁹, kuram esot maģisks iespaids uz dažiem augstiem garīdzniekiem un arī zināmā sabiedrībā.

Sabiedriskā satiksmē Stukels agrāk sevišķi pūlējies iespaidot sev par labu A. Rudzīša kundzi un D. Rudzīti

---

* Lacuanieši — studentu korporācijas «Lacuania» locekļi. Sai korporācijā darbojās arī bīskaps J. Rancāns un baznīckungs J. Čamanis.

no valsts kancelejas, caur kuriem it kā varējis izvest savus politiskos nodomus un tālāk iespaidot augstos politikus, dot savu informāciju par katoļu baznīcas lietām. Tādā pašā kārtā tika nodibinātas attiecības ar profesoriem Spekki, Blesi, Straubergu, dzejnieku Virzu un citiem, kuri dažkārt tālāk pauduši Stukela informāciju latviešu sabiedrībā. No prokuratūras darbiniekiem sevišķi labas attiecības pastāvēt ar prokurora biedru Ripki, pēc tautības krievu, kurš kārtojot visas Stukela un Rancāna «tiesu lietas». Ripke esot sevišķi palīdzējis izbeigt respektīvi noklusēt skandalozo kuģa gremdēšanas lietu, [par] kuru Jūras tiesā esot bijuši ļoti smagi apvainojumi un kuģu vadītāji arī sodīti. Taču galvenie vainīgie, kas kuģi likuši gremdēt, nav cietuši, un viņu vārdi nav nākuši avīzēs. Kuģu kompānijas un viņu gremdēšanas lietā Jūras tiesā un apgabaltiesas izmeklēšanas materiālos esot lasāmas ļoti interesantas lietas par augsto katoļu garīdzniecību. Ripke no savas puses informējis augstākos prokuroorus un tiesnešus Stukelam labvēlīgā veidā. Ripke ar Stukelu esot bijuši agrāk vienojušies kādā speciāli svarīgā darīšanā, jo Ripkes brālis — inženieris uz dzelzceļa — precējis kādu katolieti, pie kam nebijis iespējams pildīt visas katoļu baznīcas prasības. Stukels šo laulāšanu tomēr izdarījis, it kā pret kanoniskiem likumiem, bet prasījis no Ripkes pretpakalpojumu tiesu lietās un teicis burtiski: «Pirog za pirog.»* Tāpat Stukelam esot labas attiecības ar Apgabaltiesas priekšsēdētāju Būmani, kurš it kā ticot Stukela «nevainībai» un to glābjot. Tā izteikusies Stukela māsa Bērziņa kundze saviem tuvākiem pazīstamiem. Stukels savā laikā panācis sava svaiņa Bērziņa iecelšanu par tiesu ekspertu.

---

* Dots pret dotu (krievu).

So pašu Bērziņu Stukels protežējis vēlēšanās uz saeimas deputāta amatu, un viņš arī gandrīz tika ievēlēts no Kurzemes apgabala, jo visiem ksendziem bija pavēlēts Bērziņu listē rakstīt, bet citus kandidātus strīpot. Tādā gadījumā Stukelam būtu bijuši saeimā veseli 2 deputāti: Lukass Ozoliņš un Pēteris Bērziņš, tātad vesela frakcija, kuru viņš no aizkulisēm rīkotu. Arī ministrs Rubulis ir dažkārt ievērojis kūrijas norādījumus pie ierēdņu iecelšanas un tā tālāk. Tā Stukels panācis aptiekas koncesijas piešķiršanu savam brālim Vilim Stukelam (kura sieva ir tīra leitiete), tagad lielam Jelgavas aptiekniekam, priekš kura Stukels Jelgavā ieguvis arī namu ar dažādu kūrijas kapitālu palīdzību. Arī uz Bērziņa un viņa sievas (Stukela māsas) vārda Pārdaugavā iegūts nams.

Stukelam par labu dažkārt pūloties arī apgabaltiesas loceklis Raibarts, kurš ir katolis. Raibarts studenta gados mitinājies no Stukela labvēlības kūrijas namā un kā pateicīgs cilvēks vēlāk vienmēr stutējis Stukelu visās baltās un nebaltās dienās, tikpat tiesu iestādēs, kā sabiedrībā un presē.

Vēlēšanu laikā Stukela partija izlietoja Raibartu kā ieroci pie Zemnieku savienības. Raibarts esot citādi godīgs un spējīgs cilvēks, bet politiski netālredzīgs. Raibarts gādājis par Stukela svaiņa Bērziņa ierakstīšanu zemnieku listēs visā suitu apgabalā²⁰ (Raibarts dzimis jūrkalnietis). Par to atkal kūrija devusi rīkojumu Raibartu rakstīt iekšā katoļu listēs, lai Raibarts nāktu par zemnieku deputātu no Kurzemes. Raibarts toreiz vedis stipru aģitāciju starp zemniekiem par Klīves un citu zemnieku vadoņu svītrošanu zemnieku listēs, jo tie esot spekulanti. Klīvi arī izdevies diezgan daudz nosvītrot, tā ka tam nācies diezgan grūti saeimā tikt. Var jau būt,

ka tagad Raibarta kungs savos politiskos uzskatos ir labojies, bet Stukela draugs un cienītājs viņš ir palicis līdz šai dienai un sabiedrībā visādi pūloties celt Stukela akcijas, jo ir iespaidīgās korporācijas «Fraternitas Lettica» filistrs, kurai esot liela noteikšana tiesu aprindās. Caur korporāciju Raibarts arī ātri progresējis savā karjerā.

Kā īsts politiķis Stukels jau agrāk bijis iešmugulējis dažus savus cilvēkus Politiskā pārvaldē par «ziņu sniedzējiem», kuri, saprotams, iztēlojuši Stukelu par eņģeli, bet viņa pretiniekus nomelnojuši. No šādiem ziņotājiem zināmi daži studenti, kas tikuši algoti kā kūrijas darbinieki un dabūjuši brīvu dzīvokli kūrijas namos. Starp tiem atzīmējams Viktors Strazdiņš, «Rīgas Vēstneša» bijušais līdzstrādnieks. V. Strazdiņam esot bijis ļoti liels iespaids uz Politisko pārvaldi katoļu informācijas lietās. Viņa labākais draugs ir konfilistrs (beveronis), kāds bijušais Iekšlietu ministrijas darbinieks. Strazdiņš lielījies, ka viņš ar Stukelu taisot visu katoļu politiku un ka viņam liels iespaids uz valdības aprindām. Vēl tagad Stukels mēģinot ielaist sev labvēlīgas ziņas caur saviem aģentiem. Sevišķi Stukēls gādājis par to, ka tiktu izplatītas sliktas ziņas par bīskapu Sloskānu, Streleviču, Pastoru un pat Springoviču, jo tie nepieder pie Stukela—Rancāna kliķes. Par Pastoru pat Stukels izplatījis tādas nejēdzības, it kā viņam būtu kādas attiecības ar kādu komunistu sievieti. Lai gan zināms, ka Pastors ir ļoti stingrs un pilnīgi nevainojams. Šīs ziņas izplata tādēļ, lai Pastors nedabūtu prelāta titulu, par ko Springovičs iesniedzis lūgumu Romā. Stukels negrib ciest, ka būtu vēl kādi citi prelāti bez viņa, sevišķi ja tie latviešu tautības.

Ir zināms, ka [ne] Stukelam, ne viņa radiem pēc kara nebija nekādu naudas līdzekļu, bet kūrijai bija liels spēks, jo viņas rīcībā bija iespaidīgā katoļu frakcija saeimā, kas atradās Rancāna—Stukela rīcībā. Tātad valsts pabalsti un aizdevumi politiskām katoļu firmām bija nodrošināti. Bija augsta kuģniecības konjunktūra, un kuģu pirkšana visvairāk atmaksājās. Tad Stukels dibināja katoļu kuģniecības sabiedrību ar sevi kā vienīgo dalībnieku priekšgalā un viņa tuvākiem radiem par biedriem. Arī abi Rancāni tika tur ievilkti, jo Stukels tiem solījis milzīgu peļņu. No valsts bankām caur deputātiem un Kambalu iespaidu saņēmti lieli aizdevumi, iztrūkstošās summas paņemtas no kūrijas kases, kura atradās Stukela vadišanā; runā par apmēram 7000—10000 latu, caur kādas summas iztrūkšanu radies liels skandāls ar Springoviču, jo kuģu sabiedrība bankrotējusi un nevarēja naudu atdot. Sevišķi lielas nepatikšanas cēlušās Rancānam, jo viņš kā ģenerālvikārs nesa atbildību par kūrijas kasi. Arī Stukela interesēs bija galveno vainu novelt uz Rancānu, un šo vainu Rancāns arī tika labprātīgi uzņēmis, lai draugu Stukelu pavisam nepazudinātu. Pašā sākumā tikuši atmaksāti kādi 2000 latu, bet 5000 [latu] Rancāns atdevis no tās valdības naudas, ko saņēmis it kā semināra kapelas būves nobeigšanai. Ļoti skandaloza bijusi pati kuģu biedrības darbība. Par pārvaldnieku Stukels iecēlis brāli Rūdolfu (kurš toreiz bijis vēl Lietuvas pavalstnieks). Kuģi ar lādiņu* tikuši ļoti augsti apdrošināti, lādiņā patiesībā novietotas nederīgas grabažas, bet ne apdrošinātās preces. Tad Stukels uzdevis kapteinim un stūrmanim kuģi nogremdēt

---

* Kravu.

Dānijas piekrastē. Kuģa dibenā izurbts caurums, un ūdens jau sācis plūst iekšā. Kuģa vadība izskaidrojusi, ka kuģis grimst, kāpēc kuģa personālam jāizvācas. Iepriekš bijis pavēlēts lādiņu izmest jūrā, kas būtu it kā glābšanas mēģinājums. Katoļi apgalvo, ka noticis brīnums, ko var izskaidrot ar kādas augstākas varas iejaukšanos. Kuģis negrimis un negrimis, neskatoties uz visu gremdēšanu, un beidzot izglābts. Arī izmestās mantas sazvejotas, un atklājies preču viltojums. Kuģa vadītāji nodoti Jūras tiesai Rīgā, kura tos atzinusi par vainīgiem un nosodījusi. Kad Stukels dabūjis zināt, ka kuģis nav nogrimis, tad viņš pāris dienās dabūjis sirmus matus. Arī vadītājiem bijis jāšamaksā lielāka «sāpju nauda» par klusēšanu un sodu uzņemšanos. Stukela svainis Smiltnieks, kurš arī kuģa kompānijā piedalījies ar nelieliem saviem ietaupījumiem (viņš bija vienīgais Stukela radnieks ar kādiem naudas līdzekļiem), pēc tam miris ar trieku. Par šo aferu rakstīja visas avīzes, un Jūras tiesas materiāli bija īsta sensācija. Lietai bija jāpāriet tālāk uz Apgabaltiesu, kur būtu figurējuši arī galvenie akcionāri un īstenie vainīgie. Bet katoļu frakcija bija stipra un panāca lietas noklusēšanu respektīvi izbeigšanu. Tomēr lietas noskaidrošanā tikpat Jūras tiesas, kā Apgabaltiesas materiāli ir ļoti svarīgi. Augstie katoļu garīdznieki te nostādīti ļoti nepievilcīgā gaismā. Ja tie būtu pasaulīgi cilvēki, tad vēl būtu attaisnojams, jo spekulācijas ir parastas lietas, bet te krīt svarā, ka lielie spekulanti bijuši pāvesta prelāti un bīskapi, kāds fakts katoļu baznīcas vēsturē esot ļoti neparasts. Arī katoļu baznīcas interesēs bijis šo lietu noklusēt, lai augsto garīdznieku sliktā slava neizpaustos visā pasaulē. Spekulanti bijuši tik neuzmanīgi, ka uzdevuši Stukelu par firmas atbildīgo īpašnieku, kādēļ prelāts nonācis bank-

rota stāvoklī, jo parādi dzīti no viņa personīgi. Kad piedzinēji ieradušies viņa dzīvoklī un gribējuši aprakstīt viņa mantas, tad Stukels paskaidrojais, ka viss tas piederot baznīcai. Viņam nekādi personīgi īpašumi neesot. Tas tomēr bijis meli, jo visa iekārta piederēja viņam un nav nekādā baznīcas inventāra grāmatā ievesta. Kad briesmas pārgājušas, tad Stukels mēbeles atkal uzskatīja par personīgu īpašumu. Caur katoļu frakcijas politisku iespaidu Stukelam parāds valsts bankās esot pa lielākai daļai dzēsts, lai gan vēl kāda prāvāka daļa palikusi nedzēsta, par ko spekulantu kungi esot ļoti uztraukti, jo varot atkal atjaunoties piedzīšana, sevišķi ievērojot to, ka pēc 15. maija politiskās andeles vairs neesot iespējamās. Še klāt pielikts kāds ziņojums vairākos laikrakstos par Stukela kuģu spekulācijām, kur materiāli ņemti tieši no Jūras tiesas aktīm. Stukelam izlaimējies tai ziņā, ka [dabūti] apmēram 50 000 lati pašā pēdējā ministru kabineta sēdē pirms 15. maija, kad vēl katoļu frakcijai bija liels iespaids. Prelāta spekulācijas ir katoļu sabiedrības acīs pašas par sevi ļoti nosodāmas, pat tādā gadījumā, ja prelāti būtu bijuši miljonāri un strādājuši ar personīgiem miljoniem, tādas lietas garīdzniekiem nepieklājas, bet lieta ir pavisam ļaunāka, kad strādāts ar valsts naudu un ar viltību un blēdībām, un kriminālnoziedznieku paņēmieniem. Ja pat prelāti būtu bijuši miljonāri, tad viņiem par šiem miljoniem būtu nācies uzcelt baznīcas un katoļu kultūriestādes, kā to prasa kristīgā ētika, bet baznīcas labā nekas netiek darīts. Stukels visu to laiku bija par svētā Jēkaba katedrāles prāvestu un bija šo dievnamu nolaidis līdz pēdējai iespējai. Tur nenotika nekādi remonts, sienas bija riebīgi netīras, nebija nekāda inventāra, pat galvenais altāris bija ārkārtīgi nabadzīgs, par ko pat nuncijs

Cekini ļoti brīnījās. Baznīcas drēbes bija visvienkāršākās, pat nebija krēslu, kur garīdzniekiem sēdēt, no vecās baznīcas bija pārnesti 6 mazi un no kodēm saēsti karodziņi, kas jau 20 gadus bija gulējuši pieliekamā kambarī. Pat šo karodziņu kāti nebija nokrāsoti, un, kad bija jānes procesijās, tad Stukels šos kātiņus lika aptīt ar papīriņiem, bet tauta to visu taču redzēja. Stukela un visa spekulantu kompānija bija ārkārtīgi bezkaunīga. Visu to gadu laikā ne Stukels, ne citi augstie garīdznieki priekš svētā Jēkaba baznīcas un citiem garīgiem mērķiem nedeva ne graša. Viens otrs draudzes loceklis šo to iedāvāja, redzot katedrāles ārkārtīgo nabadzību. Varbūt Stukelam un citiem leišiem tas patika, ka latviskā katoļu katedrāle tika nostādīta tik nepievilcīgā gaismā pret cittautiešiem un ārzemniekiem. Runā, ka Stukels, bankrotu taisīdams, esot lielas summas nobēdzinājis Lietuvas bankās un nekustamos īpašumos, tā ka esot materiāli nodrošināts. Rancāns un Stukels agrāk saņēmuši lielas algas un bez kontroles pārvaldījuši visu baznīcas mantu, tomēr personīgi no saviem līdzekļiem nekādus ziedojumus dievnamiem un ticības mērķiem nav izdarījuši, par ko sevišķi brīnās katoļu sabiedrība... To var izskaidrot vienīgi ar Stukela un citu spekulantu reliģiskās apziņas trūkumu. Tie ir nesvēti cilvēki un nav pēc dabas garīdznieki, un tiem nepiederētu garīdznieku svārkus nest.

*

Stukels no paša sākuma ieņēmis naidīgu stāvokli pret veco kanoniķi Miķeli Dukaļski, veco latgaliešu celmlauzi un Fr. Trasuna cīņas biedru, kas savā laikā sarakstījis vairākas latgaliešu grāmatas... Dukaļskis kā vēsturiska latviešu autoritāte nu bija jādabū no ceļa

nost, un to leišu kliķe kopīgiem spēkiem arī panāca, nomelnojot Dukaļski pie arhibīskapa, it kā viņš cenšoties pats tikt arhibīskapa amatā un ka Fr. Trasuns un N. Rancāns to slepeni balstot. Uz Stukela priekšlikumu augstais kapitula kanoniķis un maģistrs tika novietots nomaļās lauku draudzēs: Subatē, Kārsavā un tagad Bar-kavā. Dukaļskis, tā sacīt, tika dzīvs aprakts . . .

Tāpat kā Dukaļski, Stukels visu laiku «ēdis» arī veco tautas darbinieku un Fr. Trasuna draugu baznīckungu Pēteri* Smelteri, kurš savā laikā bija Krišjāņa Barona darba biedrs latgaliešu tautas dziesmu un citu gara mantu krāšanā. Smelteris ir kanoniķa goda cienīgs, bet visu laiku nav laists uz priekšu un turēts mazās lauku draudzītēs . . .

Tāpat *Stukels arvien pretojies citu spējīgu latviešu garīdznieku: Vaikuļa, Apšinieka, Dr. Broka, Dr. Ancāna, A. Piebalga un citu nākšanai uz Rīgu kādos redzamos amatos vai uz semināru, denuncējot tos visādi pie arhibīskapa it kā tie varētu būt nederīgi vai arhibīskapa pretinieki.* Visiem spēkiem ir ticis gādāts, lai spējīgie latviešu priesteri nevarētu Rīgā spīdēt un aptumšot leišu kliķes neliēšus. Šai politikā Stukels, cik savādi tas arī neizklausītos, bieži atradis atbalstu pie bīskapa Rancāna, varbūt pēdējā politiskās naivitātes un «Antiņa» dabas dēļ . . .

Stukela jaunības draugi stāsta, ka jau no mazām dienām viņam bijušas lielas tieksmes uz veikalniecību. Braucis arvien kā puika no Lietuvas uz Rīgas tirgu ar preču vezumiem, un tas tam darījis prieku. Tēvs bijis tagadējā Paņemunes pagasta krodzinieks, un visiem ģimenes locekļiem bijis uzņēmīgs veikalnieku gars. Stu-

---

* Tekstā «Jāni».

kels iestājies Kauņas seminārā tāpēc, ka garīdznieka amats solījis materiālu izdevību. Leišu ģimenēm arvien bijusi tieksme kādu no saviem dēliem izglītēt par kuni-gasu*, jo kunigass bija augstākais amats, ko leiši to-reiz varēja sasniegt. Valsts dienestā katoļi nevarēja tikt. Kad jaunības draugi Stukelam jokojušies, ka viņa tirgo-tāja gars grūti savienojams ar garīdznieka amatu, kur veikalošana būs ierobežota, tad Stukels smaidīdams at-cirtis: «Tad tik jūs redzēsiet, ka es tur naudu kalšu, un jūs visi mani apskaudīsiet.» Stukels tiek raksturots kā ļoti mantkārīgs un godkārīgs... *Neaprobežota godkā-rība spiež Stukelu kompromitēt visus savus spējīgos konkurentus.* Kur tik vien redz, ka kāds latviešu garīdz-nieks ir spējīgs un augstāk galvu paceļ, tad tādu viņš visiem spēkiem nomelno un «izēd» no Rīgas, nepielaižot pie augstākiem amatiem. Tā «izēda» no Rīgas Andreju Ābeltiņu un savā laikā monsinjoru Streleviču (uz Ag-lonu). Streleviču pat viņš vēl apmelojis, ka it kā tas ietaisījis kādus parādus, kur zināms, ka Strelevičs ir ļoti priekšzīmīgs saimnieks un savedis kārtībā Aglonas un Rīgas kūrijas kases. Stukels Streleviču vairākkārt ap-melojis pie arhibīskapa, apvainojot «latviešu šovinismā», un tāpat to mēģinājis kompromitēt politiķu aprindās. Arī pie Fr. Trasuna un N. Rāncāna nostumšanas pie malas Stukelam piekritusi vislielākā loma kopā ar otru leišu prelātu Jasinski. Jasinskim kā garīgās tiesas presi-dentam agrāk bija ļoti liela vara, un viņš saziņā ar Stu-kelu atriebies visiem labākiem latviešu patriotiem. Star-pība starp abiem leišu prelātiem ir tā, ka Jasinskis strādā ar atklātu bezkaunību, kā oficiāls leišu vadonis, bet Stukels strādā slepeni, uzdodamies par latvieti. Tādā

---

* Baznīckungu (lietuviešu).

kārtā Stukels ir daudz kaitīgāks un ir īstais kūrījas politikas vadītājs minoritāšu garā. Tāpēc arī katoļu sabiedrība viņu sauc par kūrījas Rasputinu, kura darbība ir liktenīga visai Latvijas katoļu baznīcai un arī arhibīskapam Springovičam. Izmantojot Springoviča noslēgto dabu, Stukels to pilnīgi noslēdzis no pasaules, tā ka apmeklētāji pie Springoviča nemaz nevar piekļūt. Visiem jāpiesakās caur kūrīju, tas ir, caur Stukelu. Saprotais, ļoti retais to grib darīt. Springovičs ar katoļu sabiedrību un tautu nemaz nesatiekas un tāpēc viegli pieņem informācijas no kūrījas minoritāšu prelātiem un kanoniķiem. Springovičs pēc būtības tik slikts nemaz nesot, bet viņa rīkojumi patiesībā izejot no kūrījas varasvīru galvām. Kad saeimai bija vara, tad Stukela—Rancāna kliķe nobīdīja Springoviču pavisam pie malas un deva tam padomu uzturēties Izvoldā, iestāstot, ka valdība uz Springoviču slikti skatoties. Stukels un Rancāns gan prātīšot Rīgā baznīcas lietas vadīt, kā to politiskie apstākļi prasot. Tikai pēc 15. maija, kad Rancāna un viņa draugu svars mazinājies, tad Springovičs sācis kaut cik aktīvāk vadīt baznīcas dzīvi, tomēr aiz dažādiem apstākļiem viņš nav varējis vēl no Stukela atsvabināties, kaut gan to ļoti vēloties. Stukels pratis pat ieskaidrot, it kā viņš esot ļoti labi pierakstīts pie valdības un ka valdība nekad nepielaidīšot viņa aiziešanu. Springovičs drīkstot valdīt tikai kopīgi ar Stukelu. Agrāk Stukela ideāls bija tikt par arhibīskapa Springoviča vietnieku, apejot pat savu sirdsdraugu Rancānu, ko pēdējais savā naivā «Antiņa» dabā nemaz nenomanījis. Par savu nākamo augsto karjeru Stukels jau bijis ievadījis intrigas augstākās politiskās aprindās. Lietots pat tāds arguments, ka Stukels esot vienīgais spējīgais «baltie-

tis», kurš varētu būt par pretspēku latgaliešu separā-
tistiem.

*

Pie Stukela atzīmējamās vēl viņa «borgiāniskās tiek-
smes», tas ir, cenšanās pēc personīgas uzdzīves, kas pie
īstiem garīdzniekiem nav parasts. Viņa radnieks Var-
nas kādā jautrā brīdī pat izteicies citu garīdznieku un
inteligentu klātbūtnē, ka borgiānisms nemaz neesot tik
nosodāms, pat daudzi pāvesti pie šiem principiem turē-
jušies un bijuši ģeniāli cilvēki. *Borgiānisms katoļu lite-
ratūrā tikai formas pēc apkarots, lai maldinātu atklāti-
bas domu.* Patiesībā pie borgiānisma turoties liela daļa
katoļu garīdznieku un taisni tie augstākie un iespaidī-
gākie. Zināms, ka Stukels, Varnas un Volovičs mēģinā-
juši visādi izplatīt borgiānisku ideju starp Rīgas garīdz-
niekiem un semināra profesoriem. Varbūt te saskatāma
leišu ļauna ideja — pavest un līdz ar to kompromitēt
latviešu augstāko garīdzniecību, lai varētu valdīt leiši.
Stukels ik gadus sarīko privātceļojumus vasaras laikā
uz ārzemēm no 1 līdz 2 mēnešiem, kas maksājot ļoti
daudz un kur tiekot notērēta liela daļa no pagājušā
gadā sapelnītās naudas. Viņš it kā slimības dēļ brauc uz
kūrortiem un atpūtas vietām, un zināms, ka viņam līdzī
brauc draudzene Ustjanovska un tāpat citas favorītes.
Dažkārt, lai maskētos, tad Stukels bieži uzdevis arhibī-
skapam, ka esot nāvīgi slim, dabūjis pat rikles diloni,
kaut gan bijis vesels kā rutks. Viņš vasaras mēnešos uz-
turas Vācijā, Lietuvā, Polijā, Francijā un citu zemju kūr-
ortos. Springovičs pāris reizes viņam licis ierasties uz
parastām rekolekcijām Rīgā jūlija mēnesī, kuras Stu-
kels gandrīz nekad neapmeklējis. Kad Stukels aizrā-
dījis, ka viņam tai laikā jābūt ārzemēs, tad Springovičs

beidzot noteicis, ka jāpiedalās kādās rekolekcijās pie ārzemju bīskapiem un par to jāatved uz Rīgu rakstiska apliecība. Neviens cits katoļu garīdznieks, pat bīskapi, tādus ārzemju izpriecas ceļojumus netaisa, tā ka Stukels šai ziņā ir kā balts zvirbulis visā Latvijas garīdzniecībā. Šo ceļojumu laikā Stukels kārtīgi apmeklējot Kauņu, nododot ziņojumus Lietuvas bīskapiem un valsts iestādēm. Saņemot varbūt arī materiālas kompensācijas par saviem pakalpojumiem. Tur, Kauņā, tad arvien tiekot izstrādāts Latvijas katoļu baznīcas politiskās darbības plāns tālākam gadam, sevišķi ievērojot, saprotams, leišu nacionālās un Lietuvas valsts intereses.

Savu tālejošo mērķu sekmēšanai Stukels visādā veidā pūloties nodibināt personīgas draudzīgas attiecības ar katoļu valstu diplomātiem Rīgā, kuri varētu atbalstīt Stukela kandidatūru uz augstākiem amatiem, tikpat pie mūsu valdības, kā arī Romā. Lietuvas valdības un bīskapu atbalsts viņam jau drošs, un tāpat poļi labāk redzot viņu nekā kādu latviešu kandidātu, ja viņš sargātu poļu nacionālās intereses Latvijā tāpat kā leišu. Šai lietā leiši un poļi saprotas uz latviešu rēķina.

Stukels atzīstams par lielāko leišu politiķi Rīgā, kas rīkojas ar viltīgākiem un īsti makiaveliskiem diplomātiskiem paņēmieniem. Visas lietas viņš perina vislielākā slepenībā un uz ārieni pieņem pavisam citādu ģīmi, — tas ir leišu diplomātiskais teātris. Šādus cilvēkus senie latvieši apzīmējuši par vilkačiem — burvjiem, kuriem cilvēka ģīmis ir tikai apsega. Stukels tur svētas visas 3 leišu tautas un valsts krāsas: sarkanu, zaļu, dzeltenu. Šīs krāsas nozīmējot: «mīlestība, cerība un viltība», tās trīs, bet tā lielākā no tām ir viltība, ar kuras palīdzību leiši grib iekarot Viļņu, Latviju un citas pasaules zemes, paņemot, tā sakot, visu to, kas nav piesiets. Šīs 3

leišu krāsas reāli pie Stukela izveidojušās vēl personīgāk: mīlestība uz naudu, cerība uz bīskapa amatu un pār visu to īsti leitiska viltība, ar kuru tie 2 augstie mērķi būtu sasniedzami.

Ceļas jautājums, kāpēc Stukels tik ļoti turas pie kūrijas kanclera amata, kurš pats par sevi nav kanoniski nemaz tik ievērojams tādās bīskapijās, kur pastāv kapituli. Pie Pēterpils kūrijas kancleri (sekretāri) nemaz nepiederēja pie augstākās garīdzniecības un nebija ne kapitula, ne konsistorijas locekļi. Viņiem bija jābūt tikai labiem skrīveriem jeb rakstītājiem, kas pareizi uzraksta bīskapa rīkojumus (var salīdzināt ar mūsu valsts kancelejas direktora amatu), bet caur Latvijas katoļu baznīcas tagadējās satversmes nepilnībām kanclera amats te tapis ļoti iespaidīgs. Te no svara ir politiskais iespaids. Ja Stukels tiktu pārcelts uz citu amatu, kaut arī augstu un materiāli nodrošinātu, tad leiši viņam vairs nemaksātu augsto algu par pakalpojumiem un lielās šepes būtu vējā, kur var miljonus kalt, un tāpēc Stukels pie kanclera amata piesūcies kā dēle, kas sūc latvietības asinis, un nav no šīs vietas ne ar 9 zirgiem atraujams. Cik zināms, tad pirmo reizi Stukelu uz kanclera amatu izbīdījis toreiz visvarenais prelāts Jasinskis, kurš jau no 1920. gada skaitījās kā arhibīskapa vietnieks un uz šo amatu bija izbīdīts no kādas Latvijas leišu garīdznieku sapulces. Leišu garīdznieki toreiz bija Latvijā vairākums par latviešiem un solīja Springovičam uzticību, ja pēdējais par savu vietnieku ieceļ Jasinski. Ar pirmiem kancleriem — monsinjoru Streleviču un B. Kublinski leišu kliķe bija ļoti nemierā, un pēc Stukela iecelšanas leiši teikuši: «Nu tikai tagad kūrija ir pilnīgi mūsu rokās.» Stukelu leiši rekomendējuši kā «latvieti», kas reprezentējot Kurzemi un Zemgali, kas arī

leišiem esot pieņemams, jo Kauņā mācījies, pazīstams arī kā leišu valodas sprediķotājs.

Kā sprediķotājs Stukels ir diezgan vājš, trūkst gara un reliģiskas pacilātības, jo pats sprediķotājs nav reliģiski noskaņots, bet runā tikai ar pasaulīgām tendencēm, it kā kādu referātu. Stukels uzstādījis prasību arhibīskapam, lai oficiālās svinībās to pielaiž par sprediķotāju, lai tādā kārtā viņš izceltos inteligentās publikas un valdības pārstāvju priekšā. Šie sprediķi ir diezgan vāji, pat nesaturīgi, nāk priekšā arī latviešu valodas kļūdas, kas izdod leiti. Nuncijs Cekini bēres sprediķis bija taisni tendenciozi īss un nesaturīgs, varbūt ar ļaunu nolūku, lai neizceltu mirušā piemiņu. Pieminēja tikai, ka dzimis tur un tur, iecelts par nuncijs, miris tad un tad, neatzīmējot pat visus tos Latvijas katoļu baznīcas panākumus, kādi notikuši nuncijs laikā un palīdzot viņam. Daži priesteri teica, ka tas bija Stukela ēzeļa spēriens nomirušajam nedraugam. Stukels vēl pūlējies panākt, ka nuncijs netiktu celta kāda kapa kapela kā arhibīskapam Jānim*, jo nuncijs neesot nemaz bijusi tik liela persona. Esot pietiekošs tas krustiņš, kas tagad uzlikts (no valdības pabalsta svētās Magdalēnas baznīcas atjaunošanai), kurš nav daudz lielāks par netālo Stukela ģimenes krustu un [ir] lētāks par blakus esošo tirgotāja Vanaga ģimenes pieminekli. Arhibīskaps gan izteicis vēlēšanos, ka ar laiku uz kapa tiktu uzcelta kapela.

*

Stukels no laika gala izgājis uz to, lai Latvijas katoļu garīdznieki būtu pēc iespējas atkarīgi no leišu garīdzniekiem Latvijā un tāpat no augstās Lietuvas

---

* Pareizticīgo arhibīskapam J. Pommeram.

garīdzniecības. Kauņas metropolīts ir pēc stāvokļa cie-
nīgāks par Rīgas arhibīskapu, un tāpēc Stukels pūlas,
lai Rīgā nebūtu metropolīta un Latvijā būtu mazāk bī-
skapu. Tāpat pēc Stukela idejas tika Viļānos dibināts
mariāņu klosteris — filiāle no leišu mariāņu ordeņa,
kas ir jauns, diezgan nabadzīgs un Latvijai nekādas
kapitālus nevar dot. Viļānu klosteris ir padots leišu
augstākai priekšniecībai ārzemēs. Varēja labāk dibināt
dominikāņu, jezuītu, benediktīņu klosterus, jo šie or-
deņi ļoti bagāti un var Latvijas klosteru dzīvei daudz
palīdzēt. Dominikāņi to jau paši gribējuši. Šie ordeņi
nestāv atkarībā no mūsu kaimiņtautām (izņemot, zi-
nāms, poļu iespaidu jezuītu ordeņi, kamēr ordeņa ģene-
rālis ir polis Ledohovskis). Šie ordeņi Latvijā būtu vai-
rāk latviski nacionāli, jo itāļu, franču vai spāņu
augstākā priekšniecība mums nacionālā ziņā nebūtu ap-
draudoša. Jezuītus var ņemt ne no Polijas, bet no Itāli-
jas, Anglijas vai Beļģijas provincēm, kur nekāda poļu
iespaida nav. Augstākā leišu priekšniecība, kā zināms,
izvēl Viļānu klostera priekšnieku. Pēdējā laikā atcelts
no klostera priekšnieka amata Benedikts Skrinda (tre-
šais no brāļiem Skrindām), jo tas, kā zināms, ir ļoti lat-
viski nacionāls un noliedzis poļu valodu lietošanai
klostera priesteriem, kad tie apbraukā katoļu draudzes
ar sprediķiem un rekolekcijām. Skrindas vietā iecelts
pārpoļots ilūkstietis Dr. Valpītis, kurš sevi skaita par
poli. Viļānos gan viss notiek latviski, bet, kad brāļi
uzstājas Rēzeknē, Daugavpilī vai Ilūkstē, tad tie rei-
zēm lieto arī poļu valodu. Lielas domstarpības esot bi-
jušas ar jauncelto Rēzeknes mariāņu baznīcu. Vecais
Skrinda stingri prasījis, lai baznīca būtu skaidri lat-
viska, bet Valpītis un augstie leišu priekšnieki gribot
pielaist arī poļu valodu, kas būtu lietojama Rēzeknes

katoļu jaunatnes dievkalpojums, kādi baznīcā paredzēti. Tas bijis viens no galveniem iemesliem Skrindas atcelšanai. Kā viss tas Rēzeknē izveidosies, rādīs vistuvākā nākamība, jo baznīcas būve Rēzeknē jau nobeigta...

Leišiem ļoti nepatīk, ka latviešu garīdzniekiem būtu spējīgi tautiski vadoņi, un sakarā ar to starp latviešu katoļiem iet dažādas baumas, it kā leiši būtu noindējuši veco Trasunu un N. Rancānu. To pašu runā par nelaiķi B. Kublinski un Kazimiru Skrindu, kuri abi mira leišu Mariampoles mariāņu klosterī, kur tie gatavojās par mūkiem un bija domāti vēlāk kā Latvijas klosteru dzīves vadītāji. Abi šie izcilus latvieši tur miruši diezgan miklainos apstākļos. Leišu politiķi un augstie garīdznieki ir diezgan krimināli noskaņoti...

*

Caur Stukela gādību savā laikā katoļu seminārā iecēla par profesoru ksendzu Žulpo, kurš tur audzināja dažus leišu klēriķus un veda leišu politiku. Bet Žulpo bija liels dzērājs un nemorālists, tāpēc Springovičs to padzina uz Lietuvu, par ko pie leišiem sacēlās liels trācis. Tad caur Stukela gādību Žulpo vietā tika iecelts pazīstamais ksendzs Volovičs, kurš arī nemorālistiski blamējās un kura vietā pēc tam tika iešmugulēts Varnas (tagad arī izsviests). Žulpo laikā Stukels taisījis lielas intrigas pret jaundibināto latviešu bērnu patversmi Nometņu ielā, kur kūrīja iecēla Žulpo par kapelānu. Tā kā šai patversmē tika latviski audzināti arī leišu bērni, tad tā bija leišiem dadzis acīs, un caur Stukela intrigām patversme tika slēgta, lai gan to vadīja krietns latviešu katoļu pārzinis un patversme bija latviešu nacionāla pozīcija. Savās intrigās pret patversmi Stukels bija

dabūjis savā pusē bīskapu Rancānu. Pat Rīgas pilsētas tēvi brīnījās, ka latviešu katoļi neaizstāv savu patversmi. Pēc tam vairākus gadus nebija latviešu katoļu patversmes, bet pastāvēja gan 2 poļu patversmes un kāda leišu grupa pie luterā[ticīgo] un latviešu patversmes. Šās leišu grupas bērni apmeklēja leišu skolu un auga leišu garā, kamēr latviešu katoļu patversmē šie leišu bērni būtu ātrāk pārlatviskojušies. Vispārīgi nacionālas latviskas katoļu iestādes ir leišiem ļoti nepatīkamas, jo tās uzsūc un asimilē leišus un poļus un nenoteiktu tautību jaunatni. Ar tādu pašu nepatīkšanu leiši skatījās uz baznīckunga Ploņa nodibināto 39. latviešu pamatskolu Ludzas ielā, svētā Franciska draudzē, kas ir latviski katoliska un pievelk daudz nenoteiktu tautību katoļu bērnus. Šai skolai tagad apmēram 250 skolnieku. Minoritātes ksendzi to Plonim (tagad Daugavpils ģimnāzijas direktoram) nevarēja piedot, un galu galā Stukelam izdevās Ploni «izēst» no Rīgas uz kādu Latgales džungļu draudzi, kur Plonis nevarēja būt poļiem un leišiem kaitīgs. Tikai vēlāk ar sava radnieka ministra Rubuļa palīdzību Plonis atkal izcēlās un pārvietojās uz Grīvu un Daugavpili, kur tagad attīsta krietnu nacionālu darbību. Tāpat Stukels ar Jasinski «izēdis» no svētā Franciska draudzes otru nacionālo latviešu mācītāju Izidoru Broku, kurš bija pārāk veicinājis latviešu skolas. Gribēja izēst arī baznīckungu Tropu, bet tas atrada aizsardzību pie Springoviča un tika pārcelts uz Jēkaba katedrāli. Šis krietnais latvietis ir nozīmēts par nākamo svētās Magdalēnas baznīcas pārzini un jaunatnes vadoni, kas gan Stukelam ļoti nepatīkami, un arī tāpēc visas Magdalēnas baznīcas remonta lietas tiek no Stukela kavētas. Trops ir draugos ar Streleviču un bīskapu Sloskānu, profesoru Lavrinoviču un K. Vilni, un

citiem labiem latviešiem un tagad ļoti paceļ latviešu dievkalpojumu svētā Jēkaba katedrālē. Viņš tagad studē vēsturi mūsu universitātē, ir teicams sprediķotājs un skaisti runā literatūras valodu. Viņš ir labs kandidāts nākošā katoļu fakultātes profesora amatam, ko projektējot arī arhibīskaps. Stukels bijis palīdzīgs arī pie nacionālā dekāna A. Vaivoda nesenās izcelšanas uz Viļaku. Vaivodu reiz Stukels «izēdis» no Rīgas, kad pēdējais neklausīja Stukelu saeimas vēlēšanās un attīstīja par daudz nacionālu darbību. Arī Daugavpilī Vaivods savā īsā darbības laikā bija ļoti nacionāls, ierādījis latviešu valodai galveno vietu un licis pat latviskus uzrakstus baznīcas iekšpusē. Nekādas leišu prasības viņš nav ievērojis, bet noraidījis leišus uz Grīvas baznīcu, kur tiem ierādītas dažas leitiskas stundas. Tāpēc tikpat leiši, kā poļi ar Stukela palīdzību Vaivodu nobīdīja pie malas un pārcēla uz džungļiem, kur tas nacionālā ziņā nevar būt minoritātēm kaitīgs.

LPSR CVA, 3235. f., 1/22. apr., 691. l., 373.—385. lapa. Noraksts.

PIEZĪMES

¹ Latviešu katoļu savienība (1917.—1940.) — dibināta kā Rīgas katoļu biedrība; vēlāk tai bija dažas nodaļas arī Zemgalē. Savienība sākotnēji pievērsās politiskajai darbībai (organizēja vēlētajus pašvaldību un parlamenta vēlēšanām) un reliģiskajai darbībai, aptverot galvenokārt Rīgas Sāpju Dievmātes draudzes locekļus. Pēc savienības «dumpja», kas izpaudās garīdznieku E. Stukela un K. Jasena politiskās divkosības nosodišanā, tās vadītāju — baznīkungu A. Ābeltiņu bīskapa kūrīja sodīja, 1922. g. decembrī pārceļot no ienesīgās Sāpju Dievmātes draudzes uz Aglonas katoļu ģimnāziju par skolotāju. Ar dažādu intrigu un mahināciju palīdzību 1922.—1924. gadā pilnīgi izmainījusi savienības valdes sastāvu, kūrīja par tās vadītāju 1924. g. izvirzīja E. Stukelu, kura vadībā savienība nikuļoja līdz 1940. g., nodarbojoties ar naudas ziedojumu vākšanu baznīcas vajadzībām un ticīgo organizēšanu dievkalpojumiem. 1939. g. pārdēvēta par Latviešu katoļu biedrību. — 11.

² Advents — baznīcas gada sākums, četrus nedēļas garš laiks pirms Ziemassvētkiem. Šai laikā ticīgajiem jānožēlo «grēki» un, gaidot «Kristus dzimšanas dienu», jāatturas no visām izpriecām. — 23.

³ Oblātes — neraudzētas maizītes, no kurām izgatavo hostijas («dieva miesa», ko bauda priesteris mesas laikā). Adventa laikā nekonskrētās (kas nav pārvērstas par «dieva miesu»), svētītas oblātes baznīkungi izplata ticīgajiem, vienlaikus ievācot no tiem ziedojumus. — 31.

⁴ Kristīgo zemnieku partija (Latgales kristīgo zemnieku savienība 1920.—1925. g., Kristīgo zemnieku partija 1925.—1933. g., Kristīgo zemnieku un katoļu partija 1933.—1934. g.) — Rīgas arhidiecēzes kūrījas vadīta reakcionāra politiska partija Latgalē.

Vēlētāju balsis ieguva, aģitācijai izmantojot baznīcu — piedraudot ar izslēgšanu no baznīcas tiem, kas balsos par citām partijām. Parlamentā sadarbojās ar galīgi labējām buržuāziskajām partijām. Uzstājoties pret strādnieku sociālo nodrošināšanu un darba laika normēšanu, vienmēr aizstāvēja lielsaimnieku intereses. Nodarbojās ar visnekrietnāko pretpadomju propagandu un antikomunismu parlamentā un katoļu presē. Pieslienoties labējām partijām un apkarojot komunistu frakciju saimā, palīdzēja sagatavot 1934. g. 15. maija fašistisko apvērsumu. — 31.

⁵ 1929.—1933. g. ekonomiskās krīzes radītās grūtības lauksaimniecībā buržuāziskās Latvijas valdība centās novelt uz trūcīgās un vidējās zemniecības pleciem, tāpēc krīze sevišķi asi skāra Latgali, kura vēl nebija atspirgusi no 1928. g. neražas un plūdiem. Pieauga zemnieku parādi zemes bankai. Latvijas laukos 1929. g. iesāka parādu piedzišanu no 3127 saimniecībām, 1930. g. — no 5726, 1931. g. — no 8032 saimniecībām; no 2689 saimniecībām, no kurām piedzina parādus 1930. g., 1517 (pāri par 56%) bija Latgales zemnieku saimniecības. — 86.

⁶ Kristīgā nacionālā savienība (1920.—1934.) — ar 1925. g. Kristīgā apvienība — melnsimtnieciska, luterāņu mācītāju vadīta politiska partija. Reliģijas un privātīpašuma vārdā aizstāvēja vācu baronu muižas, ierobežoto buržuāzisko agrārreformu nosaucot par socialistisku eksperimentu. Atklāti uzstājās pret strādnieku sociālo nodrošināšanu, darba laika normēšanu, pret buržuāziski demokrātisko brīvību atliekām un parlamentāro iekārtu. Cildinādama fašisms, tā pauca antikomunismu un nodarbojās ar pretpadomju propagandu. — 111.

⁷ «Liepājas Avīze» (1921.—1924.) — Kristīgās nacionālās savienības laikraksts Liepājā. Par savu galveno uzdevumu uzskatīja cīņu pret sociālisma idejām, reliģijas un privātīpašuma aizstāvēšanu. Atklāti aizstāvēja arī mācītāju A. Niedru, kas 1919. g. aprīlī Liepājā sarīkoja puču un sadarbojās ar vācu baroniem. — 112.

⁸ «Tautas Balss» (1921.—1922.) — Kristīgās nacionālās savienības laikraksts Rīgā. Tā izdevējs bija bēdīgi slavenais antisemīts J. Dāvis, kas avīzi pārplūdināja ar antisemitiskiem rakstiem. Iznāca nepilnu gadu (no 1921. 4. V līdz 1922. 30. X), jo avīzei tās reakcionārā virziena dēļ trūka lasītāju. — 112.

⁹ Centra partijas — buržuāzisko valstu parlamentos par centra partijām vai centru dēvē partijas un grupas, kas, formāli nepiesliedamās ne demokrātiskajai, ne reakcionārajai parlamenta daļai, faktiski atbalsta reakcionāros grupējumus. Katoļu partijas, kurām savā darbībā nākas rēķināties ar ticīgo interesēm, savu reakcionāro politiku maskē ar sociālo demagogiju un frāzēm par demokrātiju. Katoļu partija buržuāziskās Latvijas saeimā atklāti atbalstīja reakcionārās partijas. — 1

¹⁰ Terciāri — Trešā ordeņa (pirmais — vīriešu, otrais — sieviešu) jeb pasaulīgie mūki, visbiežāk franciskāņu. Par terciāriem var būt abu dzimumu (arī precētie) ticīgie, kas darbojas vietējā baznīckunga uzdevumā un vadībā. Terciāri nedzīvo klosterī un novada baznīcas ietekmi plašās masās. Terciāru darbību Latvijā regulēja Rīgas bīskapa 1921. g. 20. septembra apkārtraksts garīdzniecībai.

Devotka (sarunu valodā) — svētsolījumu devusi persona. Pārnestā nozīmē par devotkām, terciarkām sauc tenkotājas un svētulīgi liekulīgas personas. — 115.

¹¹ Līdz ar valsts apvērsumu 1934. g. 15. maijā cīņai pret revolucionāro kustību K. Ulmaņa fašistiskā valdība izsludināja Latvijā kara stāvokli, likvidējot pēdējās buržuāziski demokrātisko brīvību paliekas: padzina saeimu un aizliedza politiskās partijas, kara tiesām pakļāva arī civiliedzīvotājus, plaši pielietoja administratīvos sodus un ieslodzīšanu koncentrācijas nometnē, pēc policijas iestāžu ieskatiem izdarīja kratišanas un arestus. Pat nelikvidētajām buržuāziskajām biedrībām un organizācijām sapulču noturēšanai vai ekskursiju sarīkošanai bija nepieciešamas ikreizējas policijas atļaujas. 1938. g. 11. februāra «Likums par kārtību un sabiedrisko drošību valstī» formāli atcēla kara stāvokli, taču saglabāja valsti policejiskā terora režīmu. — 115.

¹² Latvijas lietuvju apvienība (sajunga) (1930.—1940.) — dibināta kā nacionāla kultūrizglītības biedrība, lai apvienotu Latvijā dzīvojošos lietuviešus un viņu biedrības. Biedrības vadība līdz 1940. gadam atradās baznīckungu — lietuviešu (S. Kurļandska, D. Jasīnska, J. Kisiela, I. Dekšņa u. c.) rokās, kas centās to pārvērst par klerikāli nacionālistisku organizāciju. Kad apvienībā iekļāvās lietuvju jaunatnes un sporta biedrības, tās darbībā pēc 1937. g. nozīmīgu vietu ieņēma sports. Apvienība izdeva arī laikrakstu «Lietuviu Balsas» lietuviešu valodā. — 124.

¹³ Rīgas svētā Jāzepa biedrība (1913.—1939.) — no 1939. g. Rīgas vācu svētā Jāzepa biedrība. Dibināta kā katoļu labdarības biedrība trūcīgo vāciešu bērnu audzināšanai. Uzturēja arī vācu pamatskolu. 1933.—1939. g. atradās Svētā krusta ordeņa mūķeņu pārziņā, kuras ar sikām dāvaniņām ievilka vācu katoļu skolā arī trūcīgos latviešu, lietuviešu un poļu bērnus, tādējādi kultivējot pārvācošanu. — 128.

¹⁴ Latviešu un beļģu biedrība (1936.—1940.) — kalpoja buržuāziskās Latvijas un Beļģijas ekonomisko, kultūras un sporta sakaru attīstības veicināšanai. Aptvēra šauras uzņēmēju un inteliģences aprindas. — 129.

¹⁵ «Lietuviu Balsas» (1931.—1940.) — Latvijas lietuvju apvienības (sk. 12. piezīmi) laikraksts lietuviešu valodā. Iznāca Rīgā vienreiz nedēļā. Baznīckungu uzkundzēšanās Latvijas lietuvju apvienībā izpaudās arī tās laikrakstā — «Lietuviu Balsas», kura slejas pārpildīja nacionālistiski un klerikāli raksti. — 130.

¹⁶ Latvijas katoļu jaunatnes biedrība (1924.—1940.) — reliģiozi nacionālistiska organizācija, kas centās pakļaut baznīckungu kontrolei jaunatni, audzinot to, sevišķi pēc 1934. g. apvērsuma, par paklausīgu fašistiskā režīma atbalstītāju. Lai gan baznīckungi visvisādi pūlējās, tai neizdevās piesaistīt plašas jaunatnes masas. 1931. g. biedrības kongresā baznīckungs B. Valpītrs atzina, ka gandrīz vienīgais aktīvais katoļu organizāciju darbinieks draudzēs ir prāvests. 1940. g. kongresā biedrības idejiskais vadītājs bīskaps B. Sloskāns biedrības darbību raksturoja kā 16 gadu ilgu klibošanu uz abām kājām. Tekstā minēta biedrības Rīgas nodaļa. — 138.

¹⁷ «Rīgas Vēstnesis» (1933.—1940.) — galēji reakcionāra virziena katoļu baznīckungu vadīts laikraksts, domāts Kurzemes, Vidzemes un Zemgales katoļiem. Latvijas fašistiskā režīma cildināšana tā slejās savijas kopā ar antikomunismu un demagoģisku pretpadomju propagandu. — 144.

¹⁸ Ausekļa kalendārs (1919.—1940.) — baznīckungu izdots kalendārs Kurzemes, Vidzemes un Zemgales katoļiem. Tā izdošanu atjaunoja vācu okupācijas laikā (1942.—1944.), kad kalendārs bija pārpildīts ar pretpadomju rakstiem. — 144.

¹⁹ Rasputins (Novih) G. (1872.—1916.) — avantūrists, pēdējā Krievijas cara Nikolaja II un carienes favorīts. Pēc Rasputina norādījumiem iecēla un atcēla gan pareizticīgās baznīcas augstākās amatpersonas, gan arī ministrus. Rasputina ietekmi uz caru izmantoja galma reakcionārās aprindas un dažādi avantūristi, realizējot savus politiskos mērķus un spekulāciju afēras. — 146.

²⁰ Suitu apgabals — Aizputes apriņķa Alsungas, Jūrkalnes, Guddenieku un Bases pagasts, kur izplatīts katolicisms. Alsungas un Jūrkalnes dzimtkungs grāfs Ulrihs Sverins XVII gadsimta sākumā pārgāja katolīcībā un atjaunoja to savos īpašumos, spaidu kārtā pievēršot katolicismam arī dzimtļaudis. — 148.

PERSONU RĀDITĀJS

- Ābeltiņš A., baznīckungs — 111—113, 139—141, 155.
 Ābeltiņš, klēriķis — 137.
 Adijans S. — 36.
 Adomaitis Aleksandrs — 38.
 Alksnis J. — 102.
 Ancāns A., baznīckungs — 154.
 Ančukovs Vladislavs — 87.
 Aniņš Jānis — 34, 97—98.
 Aniņš Onufrijs — 97—98.
 Ankevics [E.] — 114.
 Anšmits J. — 38, 40, 67—69, 114.
 Apeināns P. — 36.
 Apenis Andrejs — 38.
 Apšinieks P., baznīckungs — 25—26, 34, 48, 50—54, 57—59, 68, 97—98, 121—122, 154.
 Arata A., pāvesta sūtnis Latvijā — 129, 133, 134.
 Atmans Aleksandrs — 32—33.
 Atmans Eduards — 32—33.
 Audze L. — 144.
 Auzāns M. — 32.

 Babris A. — 90.
 Babris B. — 36.
 Babris I. — 63.
 Babris J. — 93.
 Baginskis Helena — 38.
 Balodis J. — 114.

 Baltejuss [A.], baznīckungs — 23—24.
 Bambals K. — 90.
 Bambals S. — 93.
 Bārbals Augusts — 72.
 Barons K. — 154.
 Bekers E., baznīckungs — 76—77.
 Berdniks A. — 33.
 Bertāšus [S.], baznīckungs — 130.
 Bērziņš Pēteris — 147—148.
 Binans Vladislavs — 77.
 Bindars B. — 86.
 Bindars J. — 86.
 Blese [E.] — 147.
 Blumbergs A. — 105.
 Blumberga Pulherija — 105.
 Bogdans Aleksejs — 82.
 Bojars B. — 36.
 Bokāns Antons — 87.
 Boļševičs A. — 33.
 Bondars Vladislavs — 87.
 Bondars Osips — 25—26.
 Borkovičs Ādams — 89.
 Borkovičs Donats — 89.
 Brauners [R.] — 100.
 Brieze A. — 114.
 Brizinckis Veronika — 89.
 Broks [A.], baznīckungs — 154.
 Broks I., baznīckungs — 67, 163.

- Bružas P., baznīckungs — 69,
 73.
 Buls Domeniks — 32—33.
 Buls Vilhelmine — 116.
 Būmanis [A.] — 147.
 Buņķis Antons — 38.
 Buturovičs J., baznīckungs —
 102.
 Cekini (Zechini) [A.], pāvesta
 sūtnis Latvijā — 135, 153, 160.
 Cerčiņš A. V., baznīckungs —
 32—33, 40—41, 43, 46—47.
 Cercins Donats — 82.
 Cibuļskis A. — 90.
 Cibuļskis P. — 93.
 Cimotiša Virģinija — 74.
 Čamanis J., baznīckungs — 55,
 124, 127, 145—146.
 Čima Jēkabs — 38.
 Čudars E. — 36.
 Deksnis I. — 76—77, 144.
 Dekters D. — 90.
 Dekters J. — 36.
 Deveiķis Pēteris — 38.
 Dilāns S. — 117.
 Dimiņš E. — 67—68, 100, 103—
 104, 107—108.
 Dirgelo J., baznīckungs — 73.
 Dortonovs Ludvigs — 24.
 Dōrzinieks F. — 115—116.
 Dričs V. — 36.
 Drozds J. — 94.
 Dukaļskis M., baznīckungs —
 53, 69, 71—74, 123, 153—154.
 Dunsķis A., baznīckungs — 35,
 36, 91.
 Ekšs Izidors — 29—30.
 Ekša Jānis — 32.
 Elksnis Monika — 116, 118—
 120.
 Fomins S. — 33.
 Franckevičs V., baznīckungs —
 56, 83.
 Francuzevičs V. — 36.
 Fridrihsons J. — 38, 67—69,
 114.
 Frišmanis [V.] — 114.
 Gadzans P., baznīckungs —
 83—84.
 Gaidulis D. — 94.
 Gaigals Ā. — 89.
 Gaigals V. — 89.
 Garška L., baznīckungs — 137.
 Geislars Sofija — 105.
 Geislars Valerians — 105.
 Ģendelis [S.], klēriķis — 136.
 Gilučs I. — 86.
 Grauds J., baznīckungs — 73.
 Greiškāns K. — 90.
 Gribuls Z. — 32.
 Gribusts A. — 94.
 Grindāns Jāzeps — 74, 75.
 Grišans A. — 33.
 Grišans B. — 63.
 Gulbis V. — 34, 97.
 Gumpenbergs T., baznīckungs —
 132.
 Guskis Helena — 116.
 Gutāns I. — 93.
 Gutāns P. — 93.
 Hmeļņickis Aleksandrs — 24.
 Ikaunieks Jānis — 72.
 Ikaunieks Pēteris — 72.
 Indriķis J. — 112, 113.

- Jakovickis Annele — 38.
 Jaks Marija — 116.
 Jankovskis Augusts — 48, 50,
 58—59.
 Jankovskis A. — 63.
 Jasad [J.], baznīckungs — 130,
 132.
 Jasenas K., baznīckungs —
 111—113, 130, 132.
 Jasinkevičs A. — 101.
 Jasinskis D., baznīckungs — 124,
 130—131, 133, 136, 139, 145,
 155, 159, 163.
 Jaudzems D., baznīckungs —
 145.
 Jenikova F. — 63.
 Jerčonoks J. — 33.
 Jodovalkis (Jodvaļķis) [A.], baz-
 nīckungs — 130, 132.
 Jonikāns M. — 36.
 Juhņevičs A., baznīckungs —
 69, 73, 118, 119, 120, 121.
 Juhņeviča B. — 115, 117, 119,
 121.
 Jurdžs B. — 90.

 Kainišs J. — 94.
 Kaleksone L. — 68.
 Kaļinka K., baznīckungs — 69,
 70—71, 73—74.
 Kalnišs J., baznīckungs — 49,
 53—55, 57, 68—69, 121, 123.
 Kaļva A. — 115, 117—118,
 120—121.
 Kaļva V. — 116, 120.
 Kambala [S.] — 125, 150.
 Kaniševskis J. — 94.
 Karevičs F., bīskaps — 124 —
 125.
 Kārkle J., baznīckungs — 69.

 Kazenas [J.], baznīckungs —
 130.
 Keišs Antons — 89.
 Kiselis (Kisielius) [J.], baznīc-
 kungs — 130.
 Kļive A. — 148.
 Kokina B. — 102—103.
 Kokins Pēteris — 103.
 Kokins Helena — 103.
 Kolčs S. — 90.
 Kondratovičs Eduards — 24.
 Konošenoks A. — 94.
 Korsaks Jāzeps — 87.
 Kovaļevskis Felicijans — 87.
 Kozinda Vincents — 32.
 Krauklis V. — 36.
 Krišāns P. — 90.
 Krumpāns J., baznīckungs —
 115—120.
 Krupenko E. — 33.
 Kublinskis A. B., baznīckungs —
 125, 159, 162.
 Kublinskis T. — 142—143.
 Kundziņš Bronislava — 116.
 Kurcišs D. — 32.
 Kurlandskis [S.], baznīckungs —
 131—132.
 Kursītis Jāzeps — 50.
 Kužņecovs Veronika — 98.

 Laizans A. — 36.
 Laizāns G. — 93.
 Latkovska Adolfinā — 87.
 Laurinovičs [P.], baznīckungs —
 133, 163.
 Lazarevs J. — 36.
 Lazovskis Veneranda — 87.
 Lebedis [J.], baznīckungs — 130.
 Ledohovskis [V.], jezuitu ordeņa
 ģenerālis — 161.
 Legzdīņš J. — 107.

- Leons S. — 32.
 Liepnieks P., baznīckungs —
 73—74.
 Locāns S., baznīckungs — 114.
 Ločmels Ādams — 82.
 Ločmels Jānis — 82.
 Ločmels Jāzeps — 25, 26.
 Ločmels Pēteris — 82.
 Ločmels Staņislavs — 82.
 Loganovskis J. — 90.
 Logins Aleksandrs — 26.
 Lotāns A. — 63.
 Loters [K.], baznīckungs — 128,
 135.
 Ludboržs A. — 90, 93.
 Ludboržs V. — 93.
 Ludženiks Salimons — 89.
 Lukaševičs V. — 32.
 Lukjanska E. — 32.
 Ļaksa — 30.

 Maksvītis [J.], baznīckungs —
 130, 132.
 Matučs — 53.
 Matulevičs, bīskaps — 125.
 Mauriņš E. — 40—41, 99—100.
 Mauriņš S. — 86.
 Mazurs P. — 90.
 Meikšāns V. — 63.
 Mekšs B. — 63.
 Melnis H. — 36.
 Melns J. — 90.
 Mendriks J., baznīckungs — 73.
 Meņģis A. — 32.
 Mickēvičs Jānis — 32.
 Migliniks A. — 90.
 Miķelonis [M.], baznīckungs —
 130.
 Misjuns (Misiunas) A., baznīc-
 kungs — 137.
 Močans V. — 36.

 Močs I. — 93.
 Močs J. — 90.
 Mortuks V. — 90.
 Mutuls S. — 33.

 Naglis Bronislava — 77.
 Novickis A., baznīckungs — 130,
 136, 138.
 Nukša I. — 63.
 Nukša Prasketa — 64, 65.

 Oļehnovičs A. — 103.
 Oļševskis Osips — 24.
 Oļševskis Staņislavs — 24.
 O'Rourks E., bīskaps — 128.
 Ostrovskis J., baznīckungs —
 123.
 Ozoliņš K. — 38.
 Ozoliņš Lukass — 137—138,
 145, 148.
 Ozoliņš P., baznīckungs — 137,
 144—145.

 Pabarčius (Pabarčus) A., baz-
 nīckungs — 130.
 Pantaleons [A.], klēriķis — 137.
 Pastors A., baznīckungs — 133,
 149.
 Pastors J. — 86.
 Pašāns G. — 90.
 Pauniņš M. — 86.
 Pavilonis, klēriķis — 136.
 Pekšs A., baznīckungs — 60,
 63—66, 98, 99.
 Pelešinās [A.], baznīckungs —
 130, 132.
 Piebalgs A., baznīckungs — 113,
 154.
 Pilans [J.] — 94.
 Pilniks A. — 90.

- Pinkuls I. — 36.
 Pizāns Jāzejs — 32.
 Platpirs A. — 93.
 Platpirs J. — 90.
 Plešs J. — 90.
 Plonis [J.], baznīckungs — 163.
 Pommers J., pareizticīgo virs-
 biskaps — 160.
 Priževoičs Alfons — 89.
 Priževoičs Aloizs — 89.
 Pudāns J., baznīckungs — 102,
 137—138, 144.
 Puksts H. — 90.
 Pundurs A. — 25—26.
 Putāns J., baznīckungs — 27—
 28.
 Putričs Jāzejs — 87.
 Puzulis A. — 85.
 Puzuls Francis — 85.
 Puzuls Jānis — 85.
 Pužulis S. — 85.
 Pužulis V. — 85.
 Pužuls A. — 82.
 Pužuls Izidors — 82, 85.
 Pužuls Jānis — 82, 85.
 Pužuls L. — 82.
 Pužuls Meikuls — 82, 85.
 Pužuls Pēteris — 82, 85.
 Pužuls Rozālija — 85.
 Pužuls Staņislavs — 82.
 Pužuls V. — 82.

 Radžels Ignats — 72.
 Radžels Konstantīns — 72.
 Raibarts J. — 148—149.
 Rancāns A. — 90.
 Rancāns J., biskaps — 25 —
 26, 38, 54, 84, 126—127, 129,
 133, 136, 138, 143, 146, 149,
 150, 153—154, 156, 163.

 Rancāns N., baznīckungs —
 154—155, 162.
 Rasputīns (Novihs) G. — 146,
 156.
 Razmuss J., baznīckungs — 38—
 39.
 Renke — 128.
 Rimašs V. — 36.
 Rimšs Izabella — 64.
 Rimšs Jezups — 63—64.
 Rimšs V. — 63.
 Rinkevičs K. — 94.
 Ripke N. — 147.
 Romuļs O. — 32.
 Ronis Katrīne — 38.
 Rozīts K. — 113.
 Rubenis P. — 117, 121.
 Rubulis V. — 148, 163.
 Rudzīte A. — 146.
 Rudzīts Dāvids — 146.
 Rudzīts D. — 93.
 Rudzīts Marija — 38.
 Rupains V. — 36.
 Rūvalds E. — 99.

 Salinieks Agata — 116.
 Salinieks Helena — 116.
 Samovičs Marija — 38.
 Sauša (Vercia) — 53.
 Savickis A. — 63.
 Savickis Jānis — 65, 66.
 Savickis M. — 63.
 Seikstuļs Magdalēna — 35.
 Seimanis J., baznīckungs — 69.
 Seipuls J. — 63.
 Seņkāns Jānis — 64.
 Skarbinieks Klimans — 36.
 Skrinda B., baznīckungs — 73,
 161—162.
 Skrinda K., baznīckungs — 162.
 Skvireckas, virsbīskaps — 126.

- Sloskāns B., bīskaps — 133, 149, 163.
 Smelteris P., baznīckungs — 154.
 Smiltnieks — 151.
 Sobolevskis, baznīckungs — 124.
 Soida G. — 33.
 Speke [A.] — 147.
 Spilo E. — 100—101.
 Spilo Mihalina — 101.
 Spilo Savelijs — 101.
 Springovičs A., virsbīskaps — 23, 32—33, 35, 41, 48, 50—52, 54, 58, 59, 71, 83—84, 90—93, 121—122, 126—127, 135, 137, 143, 149, 150, 156—157, 159, 162—163.
 Stalidzāns Staņislavs — 72.
 Starans V. — 90.
 Stašāns O. — 32.
 Stefanovičs [B.], baznīckungs — 130.
 Steinmanis [V.] — 99.
 Stepiņš F. — 94.
 Stikuts I. — 94.
 Stols A. — 32.
 Stranga N. — 36.
 Strangats J. — 90.
 Straubergs [K.] — 147.
 Strazdiņš Viktors — 149.
 Strelevičs V., baznīckungs — 50—52, 58, 126—127, 133, 135, 145, 149, 155, 159, 163.
 Stričko P., baznīckungs — 69, 73.
 Strods A. — 36.
 Strods B. — 93.
 Strods M. — 93.
 Strods S. — 90.
 Stukels E., baznīckungs — 19—20, 102, 111—113, 124—164.
 Stukels Rūdolfis — 124, 150.
 Stukels Viļums — 124, 126, 148.
 Supe (Supevs) Pēteris — 25—26.
 Susejs Staņislavs — 53.
 Šakins Izidors — 25—26.
 Šikur-Kalvani S., baznīckungs — 83.
 Škutāns A. — 32.
 Tarbunas A., baznīckungs — 137.
 Taujenis D., baznīckungs — 36—38.
 Tomiņš Pēteris — 72.
 Trasuns F., baznīckungs — 113, 153, 155, 162.
 Trimalnieks D., baznīckungs — 69, 73.
 Trops (Trūps) [H.], baznīckungs — 133, 163.
 Trūlis A. — 94.
 Turks A., baznīckungs — 67, 74—75.
 Udins P. — 24.
 Ugārs L. — 93.
 Uljans A. — 36.
 Ulmkalns Anna — 37.
 Upenieks P., baznīckungs — 73.
 Upenieks, klēriķis — 137.
 Upners Anna — 38.
 Urbšs A., bīskaps — 41, 114, 130.
 Urlovska O. — 141.
 Urtans A. — 36.
 Ustjanovska — 127—128, 157.
 Ušerovskis J., baznīckungs — 69, 71.
 Uzulnieks A. — 36.

- Vagalis Aloizs — 28—29.
Vagalis V. — 32.
Vaikulis S., baznīckungs — 154.
Vaivods A., baznīckungs — 163.
Valeinis J. — 63.
Valpītrs B., baznīckungs — 161.
Vaļka Jāzeps — 72.
Vanags — 160.
Varnas (Vārna) L., baznīckungs — 124, 130, 136—137, 157, 162.
Vārpiņš J. — 64—66.
Veģis, klēriķis — 136.
Veidnieks K. — 103.
Veliks — 53, 59.
Velkme J., baznīckungs — 25—26.
Verdins Alfons — 24.
Verdens Antons — 53.
Veženkovs Benedikta — 98.
Veženkovs Vladislavs — 98.
Vidzups M. — 63.
Vilcāns O. — 36.
Vilnis K., baznīckungs — 133, 144, 163.
Virketis P., baznīckungs — 69.
Virza E. — 147.
Vitanis K., baznīckungs — 137.
Voitekunas [M.], baznīckungs — 130.
Volovičs [J.], baznīckungs — 134, 136, 144, 157, 162.
Vonogs P. — 90.
Vonogs S. — 36.
Vorkaļš Odums — 35.
Voronecka M. — 32.
Vosilāns Jāzeps — 87.
Vrubļevskis P. — 115.
Začs G., baznīckungs — 25—26, 81.
Zaremba Z. — 36.
Zdanovskis J. — 32.
Zelčs Miķelis — 82.
Zeps Jānis — 72.
Zeps Staņislavs — 72.
Zīmelis J., baznīckungs — 26—31.
Zirnis G., baznīckungs — 40.
Zunda Ignats — 94.
Zvaguls Jānis — 38, 140—141.
Zvidriņš Adolfs — 87.
Zabo S. — 36.
Žulpo S., baznīckungs — 162.
-

VIETU NOSAUKUMU RĀDITĀJS

Saīsinājumi

apdz. v.	—	apdzīvota vieta
apr.	—	apriņķis
dr.	—	draudze
m.	—	mājas
pag.	—	pagasts
pils.	—	pilsēta
s.	—	sādža

- Andrupene, pag., Rēzeknes apr. — 94.
Andzeļmuiža, dr., Rēzeknes apr. — 23.
Asūne, pag., Daugavpils apr. — 101.
Augustova, dr., Abrenes apr. — 115, 118.
Aužgulēni (Aužgulāni), s., Liksnas pag. Daugavpils apr. — 53.
Baltinava (Baltinova), dr., Abrenes apr. — 81, 82—85, 121, 123.
Barkava, dr., Rēzeknes apr. — 71, 72, 154.
Bārtuļi, m., Ciblas pag. Ludzas apr. — 40.
Bauska, dr., Bauskas apr. — 130.
Beļģija — 129.
Belina (Belini), s., Baltinavas pag. Abrenes apr. — 81, 82, 84.
Bērzgale, dr., Rēzeknes apr. — 35.
Bikava, dr., Rēzeknes apr. — 115—116, 118—120.
Bilga, s., Šķilbēnu pag., Abrenes apr. — 81, 84.
Birži, dr. (Lietuvā) — 131.
Bokāni (Bokoni), s., Viļānu pag. Rēzeknes apr. — 87.
Bondariški, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 24.
Borovaja, s., Pildas pag. Ludzas apr. — 98.
Brīgi, dr., Ludzas apr. — 32—33, 41, 48.
Brisele (Beļģijā) — 129.

Brīzusola, s., Šķilbēnu pag. Abrenes apr. — 84.
Buzdī, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.

Cērpene (Cērpine), s., Šķilbēnu pag. Abrenes apr. — 82.
Ciemati, s., Gaigalavas pag. Rēzeknes apr. — 116, 118.
Dancīga (Gdanska) (Polijā) — 128.
Dānija — 151.
Daugavpils, pils. — 58, 75, 161, 163—164.
Daugavpils, dr., Daugavpils apr. — 130.
Dergači, s., Pildas pag. Ludzas apr. — 61, 65.
Dērvaniene, s., Gaigalavas pag. Rēzeknes apr. — 116.

Francija — 157.

Gaigalava (Bikava), apdz. v., Gaigalavas pag. Rēzeknes apr. —
116—117.

Gaigalava, pag., Rēzeknes apr. — 116—117, 119.
Gaiļi, m., Kaunatas pag. Rēzeknes apr. — 61.
Gaveiķi, s., Kaunatas pag. Rēzeknes apr. — 61, 64.
Goldadervieši, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Grantskalni m., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
Grīvdeņiši (Grīvdinieši), s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Grušļeva (Gruslova), s., Baltinavas pag. Abrenes apr. — 82.

Ignatova, s., Šķilbēnu pag. Abrenes apr. — 84.
Ilūkste, pils. — 161.
Ilūkste, apr. — 124.
Indrica, dr., Daugavpils apr. — 130.
Insbruka (Austrijā) — 137.
Istalsna, dr., Ludzas apr. — 62.
Izvalta (Izvolta), dr., Daugavpils apr. — 126, 156.

Jēkabpils, dr., Jēkabpils apr. — 130.
Jelgava, pils. — 148.
Jelgava, dr., Jelgavas apr. — 130.
Jercova (Jercava), s., Briģu pag. Ludzas apr. — 46.
Jezupova, dr., Daugavpils apr. — 67, 74.

Kalupe, dr., Daugavpils apr. — 58.
Kārsava, dr., Ludzas apr. — 154.
Kauņa (Lietuvā) — 125, 133—134, 158—159.

Kauņa, guberņa (Lietuvā) — 124.
Kaunata, dr., Rēzeknes apr. — 93—94.
Ķebzeri, s., Krāslavas pag. Daugavpils apr. — 30.
Ķeiseļi, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Klonešnieki, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90—93.
Klukuši (Klukuški), s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 24.
Kombuļi, apdz. v., Krāslavas pag. Daugavpils apr. — 29, 119, 121.
Kombuļi, dr., Daugavpils apr. — 26, 29, 31—32, 115, 118.
Kondraši, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 124.
Kopči, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Krāslava, dr., Daugavpils apr. — 130.
Krāslava, pag., Daugavpils apr. — 117.
Kraukļi, s., Gaigalavas pag. Rēzeknes apr. — 116.
Kubulova, m., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Kulakova, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 24.
Kurmene, dr., Bauskas apr. — 130.
Kurzeme — 111, 125, 148, 159.

Lāčiši, s., Pildas pag. Ludzas apr. — 61.
Latgale — 43, 56, 132, 141.
Latvija — 55, 124, 126, 129, 131—132, 134, 145, 158, 160—161.
Laucesa, dr., Ilūkstes apr. — 130.
Lielā Briežusala, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Lielie Trūpi (Trūpi), s., Krāslavas pag. Daugavpils apr. — 30.
Liepāja, dr., Liepājas apr. — 130.
Liepāja, pils. — 127.
Lietuva — 124—125, 131, 133, 139, 153—154, 157, 162.
Liksna, dr., Daugavpils apr. — 48, 54—58, 121, 123.
Lipuški, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 93—94.
Ludvikova (Ludviķi), dr., Daugavpils apr. — 38—39.
Luteņi (Lutināni), s., Tilžas pag. Abrenes apr. — 82.
Lutiški, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 93—94.

Malnava, dr., Ludzas apr. — 77.
Mālnieki, s., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
Mazā Briežusala, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Mazuri, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
Medumi, dr., Bauskas apr. — 130.
Meikulāni, s., Bērzgales pag. Rēzeknes apr. — 90.
Mežvidi, dr., Rēzeknes apr. — 90—93.
Morkoti, s., Vidsmuižas pag. Rēzeknes apr. — 88.

- Naujene, pag., Daugavpils apr. — 67.
 Nautrēni, dr., Ludzas apr. — 90, 92—93.
 Nautrēni, pag., Ludzas apr. — 91.
 Nereta, dr., Jēkabpils apr. — 130.
 Nicgale, dr., Daugavpils apr. — 58.
- Opsinieki (Obsenieki), s., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
 Ostrone, dr., Rēzeknes apr. — 87—89.
- Pasiene, dr., Ludzas apr. — 114.
 Patmaļi (Patmalieši), s., Liksnas pag. Daugavpils apr. — 50.
 Pienēņi (Penēņi), dr., Daugavpils apr. — 86.
 Piedruja, dr., Daugavpils apr. — 130.
 Pilda, dr., Ludzas apr. — 60, 62—63, 98.
 Pilda, pag., Ludzas apr. — 63.
 Platkalniņi, m., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
 Plesņeva, s., Asūnes pag. Daugavpils apr. — 101.
 Plēši, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
 Plūči (Plivči), s., Krāslavas pag. Daugavpils apr. — 30.
 Poguļanka, apdz. v., Liksnas pag. Daugavpils apr. — 58.
 Polija — 157.
 Preiļi, pils. — 55, 68—69.
 Preiļi, dr., Daugavpils apr. — 34, 57, 86, 97, 121, 123.
 Puksti, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
 Pustinki, s., Ružinas pag. Rēzeknes apr. — 89.
 Puša, dr., Rēzeknes apr. — 94.
 Pušļeva, s., Baltinavas pag. Abrenes apr. — 84.
 Puželova (Pužulova), s., Šķilbēnu pag. Abrenes apr. — 81, 83—84.
- Radvilišķe, dr. (Lietuvā) — 124, 131.
 Rancāni, s., Briģu pag. Ludzas apr. — 32.
 Rēzekne, pils. — 56, 161—162.
 Rīga, pils. — 53, 56, 100—103, 105, 111—114, 126, 128—134, 137,
 139, 140, 143, 151, 154—158, 163—164.
 Rīga, Pārdaugava — 126, 148.
 Rogukalns, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
 Roma (Itālijā) — 56, 125, 128, 149, 158.
 Runcavnieki, s., Preiļu pag. Daugavpils apr. — 86.
 Ruskulava, dr., Abrenes apr. — 76—77.

- Salati, dr. (Lietuva) — 131.
 Sarkaņi, dr., Rēzeknes apr. — 36.
 Silene, dr., Ilūkstes apr. — 130.
 Siniņa, pusmuiža, Kaunatas pag. Ludzas apr. — 63.
 Skaista, dr., Daugavpils apr. — 39.
 Skaista, pag., Daugavpils apr. — 39.
 Skaistkalne, apdz. v., Skaistkalnes pag. Bauskas apr. — 132.
 Slabada, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 24.
 Sokolki, s., Viļānu pag. Rēzeknes apr. — 87.
 Sosti, dr. (Lietuvā) — 124, 131.
 Stiglava, dr., Ludzas apr. — 54.
 Strodi, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90.
 Subate, dr., Ilūkstes apr. — 154.
 Sumeinieki, (Sominieki), apdz. v., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
 Sunevieši, s., Nautrēnu pag. Ludzas apr. — 90—93.
 Šķilbēni (Šķilbāni), dr., Abrenes apr. — 25, 81—85.

 Tīta Slabada, s., Liksnas pag. Daugavpils apr. — 121.
 Tiskādi (Ciskādi), dr., Rēzeknes apr. — 87, 89.

 Ustrone (Ostrone), m., Viļānu pag. Rēzeknes apr. — 87—88.

 Vācija — 157.
 Vagaļi, s., Krāslavas pag. Daugavpils apr. — 28—29.
 Vairogi, m., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
 Varnaviči, dr., Ilūkstes apr. — 130.
 Ventspils, pils. — 38.
 Ventspils, dr., Ventspils apr. — 36—38.
 Vidsmuiža, dr., Rēzeknes apr. — 88.
 Vilnauce, s., Gaigalavas pag. Rēzeknes apr. — 116.
 Viļaka, dr., Abrenes apr. — 56, 164.
 Viļāni, dr., Rēzeknes apr. — 88.
 Viļāni (Viļēni), pag., Rēzeknes apr. — 161.
 Viļņa (Lietuvā) — 158.
 Višķi, apdz. v., Višķu pag. Daugavpils apr. — 30.
 Vucāni, s., Andrupenes pag. Rēzeknes apr. — 24.

 Zaļmežnieki, s., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
 Zemgale — 111, 125, 159.
 Zilupe, pils. — 40.

Zosna, dr., Rēzeknes apr. — 93—94.
Zvirbuļi, m., Baltinavas pag. Abrenes apr. — 82.
Žagarnica, m., Barkavas pag. Rēzeknes apr. — 72.
Žeikari, s., Baltinavas pag. Abrenes apr. — 82.
Žeime, dr. (Lietuvā) — 124, 131.

SATURS

	Lpp.
Priekšvārds	3
Nr. 1 Rīgas arhidiecēzes kūrijas kanclera E. Stukela apkārtraksts draudžu prāvestiem par baznīcas dokumentu glabāšanas kārtību. 1927. g. 14. martā	19
 I 	
«Ikkatru koku pazīst no viņa augļiem»	
Nr. 2 Andzeļmuižas draudzes pilnvaroto lūgums Rīgas bīskapam A. Springovičam iecelt draudzei pastāvīgu mācītāju. Ne agrāk par 1920. g. 23. novembri	23
Nr. 3 Šķilbēnu «draudzes komitejas» sapulces protokols par ticīgo klausām un nodevām baznīcas labā. 1922. g. 10. aprīlī	25
Nr. 4 Kombuļu draudzes locekļu sūdzība bīskapam J. Rancānam par mantrausīgā baznīckunga J. Zimeļa ļaunprātīgo rīcību. 1925. g. 18. decembrī	26
Nr. 5 Briģu draudzes locekļu sūdzība Rīgas virsbīskapam A. Sprin- govičam par baznīckunga-izspiedēja V. Cerciņa nelikumīgo rīcību. Ne agrāk par 1934. g. novembri	32
Nr. 6 Pilsona J. Aniņa sūdzība iekšlietu ministram V. Gulbim par Preiļu draudzes baznīckunga P. Apšinieka patvaļi. 1935. g. 1. janvārī	34
	183

	Lpp.
Nr. 7	
Bērzgales draudzes locekļu sūdzība Rīgas virsbīskapam A. Springovičam par baznīckunga A. Dunska rīdīšanas un naida sēšanas politiku draudzē. 1935. g. 29. decembrī	35
Nr. 8	
Ventspils draudzes locekļu sūdzība Garīgo lietu pārvaldei par baznīckunga D. Taujeņa mantkāri un patvaļīgo rīcību. 1936. g. 8. februārī	36
Nr. 9	
Administratīvā departamenta direktora J. Anšmita un Politiskās pārvaldes priekšnieka J. Fridrihsona raksts Izglītības ministrijas Skolu departamenta direktoram K. Ozoliņam par Ludvikovas draudzes baznīckunga J. Razmusa poļu šovinismu un huligānismu. 1936. g. 11. maijā	38
Nr. 10	
Ludzas apriņķa priekšnieka E. Mauriņa ziņojums Administratīvā departamenta direktoram J. Anšmitam par baznīckungu G. Zirņa un V. Cerciņa fanātismu un alkatību. 1936. g. 13. maijā	40
Nr. 11	
Brīgu draudzes locekļu anonīma sūdzība Rīgas virsbīskapam A. Springovičam par baznīckunga V. Cerciņa alkatību un Ludzas dekāna A. Urbša tendenciozo izmeklēšanu. Ne agrāk par 1937. g. 28. martu	41
Nr. 12	
Līksnas draudzes locekļa A. Jankovska sūdzība Rīgas virsbīskapam A. Springovičam par baznīckunga P. Apšinieka mantkāribu un kundzisko izturēšanos. 1937. g. 23. aprīlī	48
Nr. 13	
Rīgas virsbīskapa A. Springoviča norādījumi kūrījas notāram V. Strelevičam par Līksnas baznīckunga P. Apšinieka vardarbības izmeklēšanu. 1937. g. 26. aprīlī	50
Nr. 14	
Baznīckunga P. Apšinieka vēstule bīskapam J. Rancānam par Rīgas arhidiecēzes kūrījas attieksmi pret zemāko garīdzniecību. Ne vēlāk par 1937. g. 28. aprīlī	54

- Nr. 15
Rīgas virsbīskapa A. Springoviča vēstule kūrijas notāram V. Strelevičam sakarā ar sūdzību izmeklēšanu par Liksnas baznīckunga P. Apšinieka mantkāri un huligānisko rīcību. 1937. g. 28. aprīlī 58
- Nr. 16
Pildas draudzes locekļu sūdzība Garīgo lietu pārvaldei par baznīckunga A. Pekša patvaļu un huligānisko rīcību. 1937. g. 7. oktobrī 60
- Nr. 17
Pilsoņa J. Rimša nopratināšanas protokols Pildas draudzes baznīckunga A. Pekša lietā. 1937. g. 21. oktobrī 63
- Nr. 18
Pilsoņa J. Savicka nopratināšanas protokols Pildas draudzes baznīckunga A. Pekša lietā. 1937. g. 21. oktobrī 65
- Nr. 19
Administratīvā departamenta direktora J. Anšmita un Politiskās pārvaldes priekšnieka J. Fridrihsona raksts Baznīcu un konfesiju departamenta direktoram E. Dimiņam par Jezupovas draudzes baznīckunga A. Turka alkātību un nelikumīgo rīcību. 1937. g. 21. decembrī 67
- Nr. 20
Administratīvā departamenta direktora J. Anšmita un Politiskās pārvaldes priekšnieka J. Fridrihsona raksts Baznīcu un konfesiju departamenta direktoram E. Dimiņam par Preiļu dekāna J. Kalniša praktizēto draudzes locekļu pēršanu. 1938. g. 24. martā 68
- Nr. 21
Varakļānu dekāna K. Kaļinkas aizrādījumi dekanāta garīdzniekiem par baznīckungu mantkāri un patvaļu draudzēs. 1939. g. 24. martā 69
- Nr. 22
Barkavas draudzes locekļu sūdzība Rīgas virsbīskapam A. Springovičam par baznīckunga M. Dukaļska rīcību un virsbīskapa tendenciozo nostāju. 1939. g. 25. martā 71

	Lpp.
Nr. 23	
Varakļānu dekāna K. Kaļinkas aizrādījumi dekanāta gārīdzniekiem par baznīckungu alkatību un patvaļu draudzēs. 1939. g. 28. septembrī	73
Nr. 24	
Pilsoņa J. Grindāna sūdzība Rīgas arhidiecēzes kūrījai par Jezupovas draudzes baznīckunga A. Turka negodīgo rīcību. 1940. g. 22. februārī	74
Nr. 25	
Nautrēnu dekāna I. Dekšņa ziņojums Rīgas arhidiecēzes kūrījai par Ruskulavas draudzes baznīckunga-izspiedēja E. Bekera amorālo rīcību. 1940. g. 29. aprīlī	77

II

Pret jaundibināmām draudzēm

Nr. 26	
Puželovas sādžas katoļu lūgums Nautrēnu dekānam G. Začam nepievienot sādžu jaundibinātajai Šķilbēnu draudzei. 1925. g. 21. decembrī	81
Nr. 27	
Rīgas virsbīskapa A. Springoviča rezolūcija par Puželovas sādžas katoļu lūgumu. 1926. g. 10. jūlijā	83
Nr. 28	
Puželovas sādžas katoļu iesniegtais protests bīskapam J. Rancānam pret sādžas pievienošanu jaundibinātajai Šķilbēnu draudzei. Ne agrāk par 1931. g. 5. septembrī un ne vēlāk par 1931. g. 8. septembrī	84
Nr. 29	
Runcavnieku sādžas katoļu iesniegtais protests Rīgas arhidiecēzes kūrījai pret sādžas pievienošanu jaundibinātajai Pienēņu draudzei. 1933. g. 8. maijā	86
Nr. 30	
Bokānu sādžas un Sokolku sādžas katoļu iesniegtais protests Rīgas arhidiecēzes kūrījai pret šo sādžu pievienošanu jaundibināmajai Ostrones draudzei. 1935. g. 28. decembrī	87

	Lpp.
Nr. 31	
Morkotu sādžas katoļu iesniegtais protests Rīgas arhidiecēzes kūrījai pret sādžas pievienošanu jaundibināmajai Ostrones draudzei. 1936. g. 2. janvārī	88
Nr. 32	
Pustinku sādžas sīkzemnieka Ā. Gaigala sūdzība Garīgo lietu pārvaldei par viņa ģimenes varmācīgu pievienošanu jaundibinātajai Ostrones draudzei. 1937. g. 6. aprīlī . . .	89
Nr. 33	
Bijušo Nautrēnu draudzes sādžu katoļu iesniegtais protests metropolītam A. Springovičam pret sādžu pievienošanu jaundibināmajai Mežvidu draudzei. Ne agrāk par 1937. g. 21. augustu	90
Nr. 34	
Klonešnieku sādžas un Suneviešu sādžas katoļu iesniegtais protests metropolītam A. Springovičam pret sādžu pievienošanu jaundibināmajai Mežvidu draudzei. 1937. g. 2. novembrī	91
Nr. 35	
Lipušķu un Lutišķu sādžu katoļu lūgums Rīgas virsbīskapam A. Springovičam nepievienot sādžas jaundibinātajai Zosnas draudzei. 1939. g. 15. martā	93

III

Baznīca vai dzimtsarakstu nodaļa

Sūdzības un ziņojumi par baznīckungu nelikumīgo un patvaļīgo rīcību metrisko apliecību izsniegšanas lietās. 1935. g. 1. janvāris — 1940. g. 4. aprīlis	
Nr. 36	
Pilsoņa J. Aniņa sūdzība iekšlietu ministram V. Gulbim par Preiļu draudzes baznīckungu P. Apšinieku. 1935. g. 1. janvārī	97
Nr. 37	
Daugavpils apgabaltiesas prokurora raksts Garīgo lietu pārvaldei par Pildas draudzes baznīckungu A. Pekšu. 1936. g. 18. martā	98
	187

	Lpp.
Nr. 38	
Ludzas apriņķa priekšnieka E. Mauriņa ierosinājums Administratīvajam departamentam saukt baznīckungus pie kriminālatbildības par metrisko izrakstu neizsniegšanu. 1936. g. 23. martā	99
Nr. 39	
Pilsoņes E. Spilo sūdzība Garīgo lietu pārvaldes priekšniekam E. Dimiņam par Rīgas arhidiecēzes kūrīju. 1936. g. 29. oktobrī	100
Nr. 40	
Pilsoņa A. Jasineviča sūdzība Baznīcu un konfesiju departamentam par Rīgas arhidiecēzes kūrīju. 1940. g. 1. februārī	101
Nr. 41	
Pilsoņa J. Alkšņa sūdzība Baznīcu un konfesiju departamentam par Rīgas arhidiecēzes kūrīju. 1940. g. 20. februārī	102
Nr. 42	
Pilsoņes B. Kokinas sūdzība Baznīcu un konfesiju departamentam par Rīgas Sāpju Dievmates draudzes baznīckungu. 1940. g. 29. februārī	102
Nr. 43	
Baznīcu un konfesiju departamenta direktora E. Dimiņa ziņojums iekšlietu ministram K. Veidniekam par Rīgas arhidiecēzes kūrīju. 1940. g. februārī	103
Nr. 44	
Pilsoņa A. Blumberga sūdzība Baznīcu un konfesiju departamentam par Rīgas arhidiecēzes kūrīju. 1940. g. 11. martā	105
Nr. 45	
Baznīcu un konfesiju departamenta direktora E. Dimiņa ziņojums iekšlietu viceministram J. Legzdiņam par Rīgas arhidiecēzes kūrīju. 1940. g. 4. aprīlī	107

IV

Mērķis attaisno līdzekļus

Nr. 46	
Latviešu kaņoju savienības valdes protesta rezolūcija pret Kurzemes dekāna E. Stukela un Jelgavas baznīckunga K. Jasena politisko divkosību. 1922. g. 8. septembrī	111

	Lpp.
Nr. 47	
Latviešu katoļu savienības valdes priekšsēdētāja baznīckunga A. Abeltiņa paskaidrojums valdes locekļiem par garīdzniecības nostāju politisko divkošu — baznīckungu E. Stukela un K. Jasena lietā. 1922. g. 5. oktobrī	113
Nr. 48	
Administratīvā departamenta direktora J. Anšmita raksts Politiskās pārvaldes priekšniekam J. Fridrihsonam par Pasienes draudzes baznīckunga S. Locāna provokatorisko darbību. 1936. g. 7. maijā	114
Nr. 49	
Pilsoņu A. Kaļvas un B. Juhņevičas denunciacijas raksts Kriminālās policijas pārvaldei par baznīckunga J. Krumpāna demagoģisko rīcību Bikavas draudzē. 1936. g. 6. novembrī	115
Nr. 50	
Uzrauga P. Rubeņa ziņojums Politiskās pārvaldes Rēzeknes rajona priekšniekam S. Dilānam par izmeklēšanas rezultātiem sakarā ar A. Kaļvas un B. Juhņevičas denunciacijas rakstu par baznīckungu J. Krumpānu. 1936. g. 16. decembrī	117
Nr. 51	
Baltinavas draudzes baznīckunga P. Apšinieka vēstule Rīgas virsbīskapam A. Springovičam par garīdznieku savstarpējām intrigām. Ne vēlāk par 1938. g. 9. martu	121
Nr. 52	
Politiskās pārvaldes ziņas par Rīgas arhidiecēzes kūrijas kanclera — prelāta E. Stukela divkosīgo un amorālo darbību. 1938. g. 7. maijā	124
Piezīmes	165
Personu rādītājs	170
Vietu nosaukumu rādītājs	177

Центральный государственный архив
Латвийской ССР
КАТОЛИЧЕСКОЕ ДУХОВЕНСТВО В ЛАТВИИ
1920 — 1940

Латвийское государственное издательство

На латышском языке

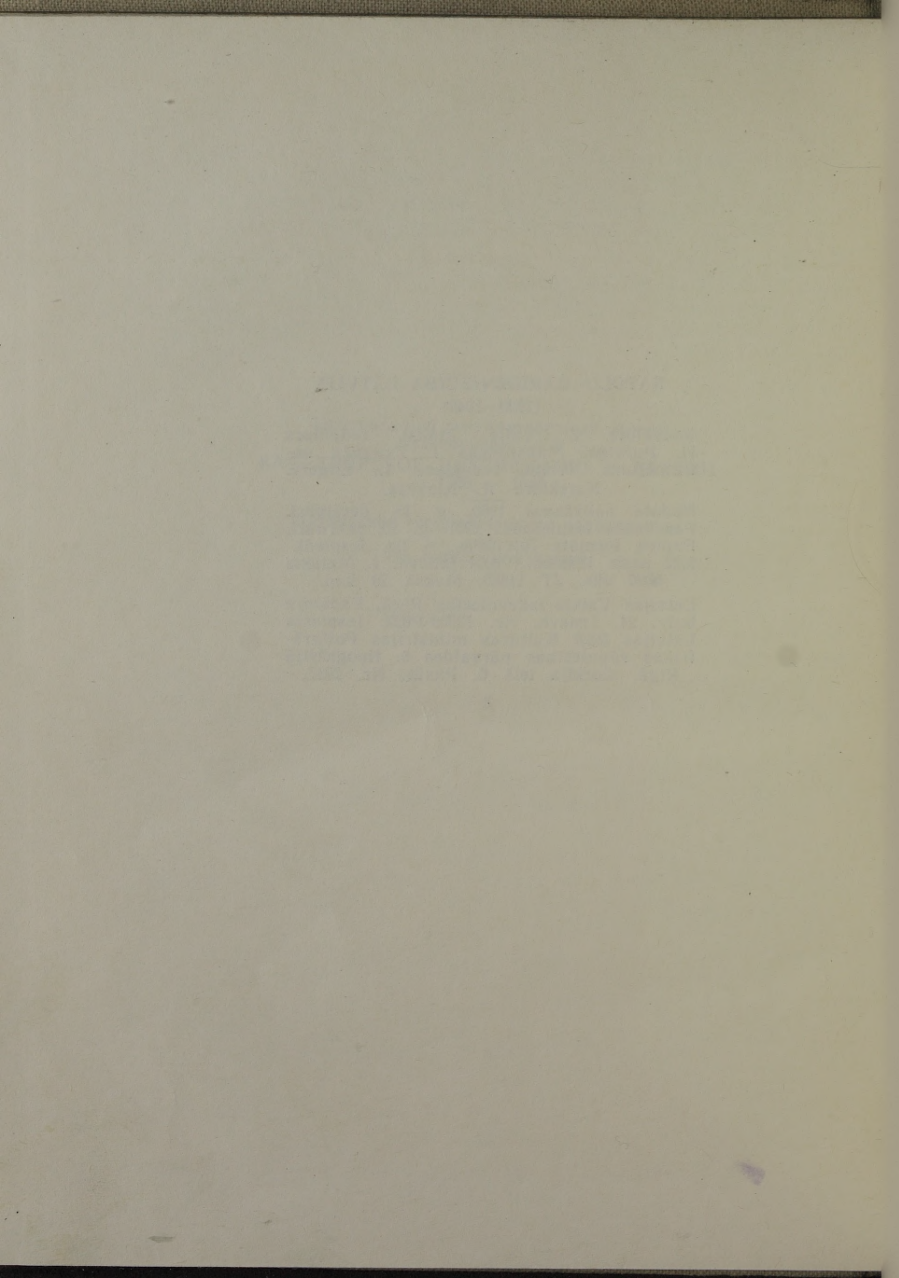
KATOĻU GARIDZNIECIBA LATVIJĀ
(1920—1940)

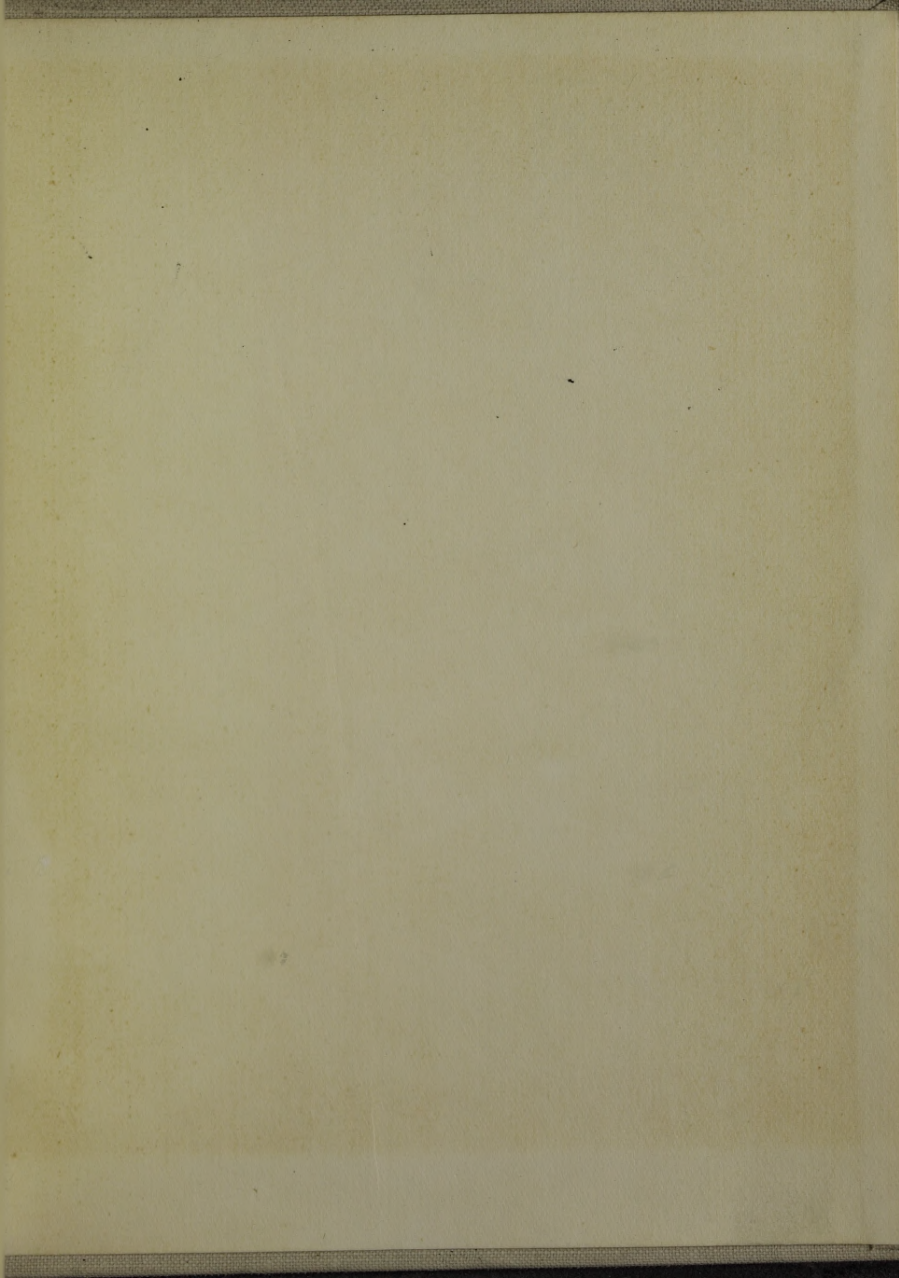
Redaktore Z. Valle. Māksl. redaktors
H. Purviņš. Mākslinieka I. Zvagūža no-
formējums. Tehn. redaktore L. Engere.
Korektore R. Kļaviņa.

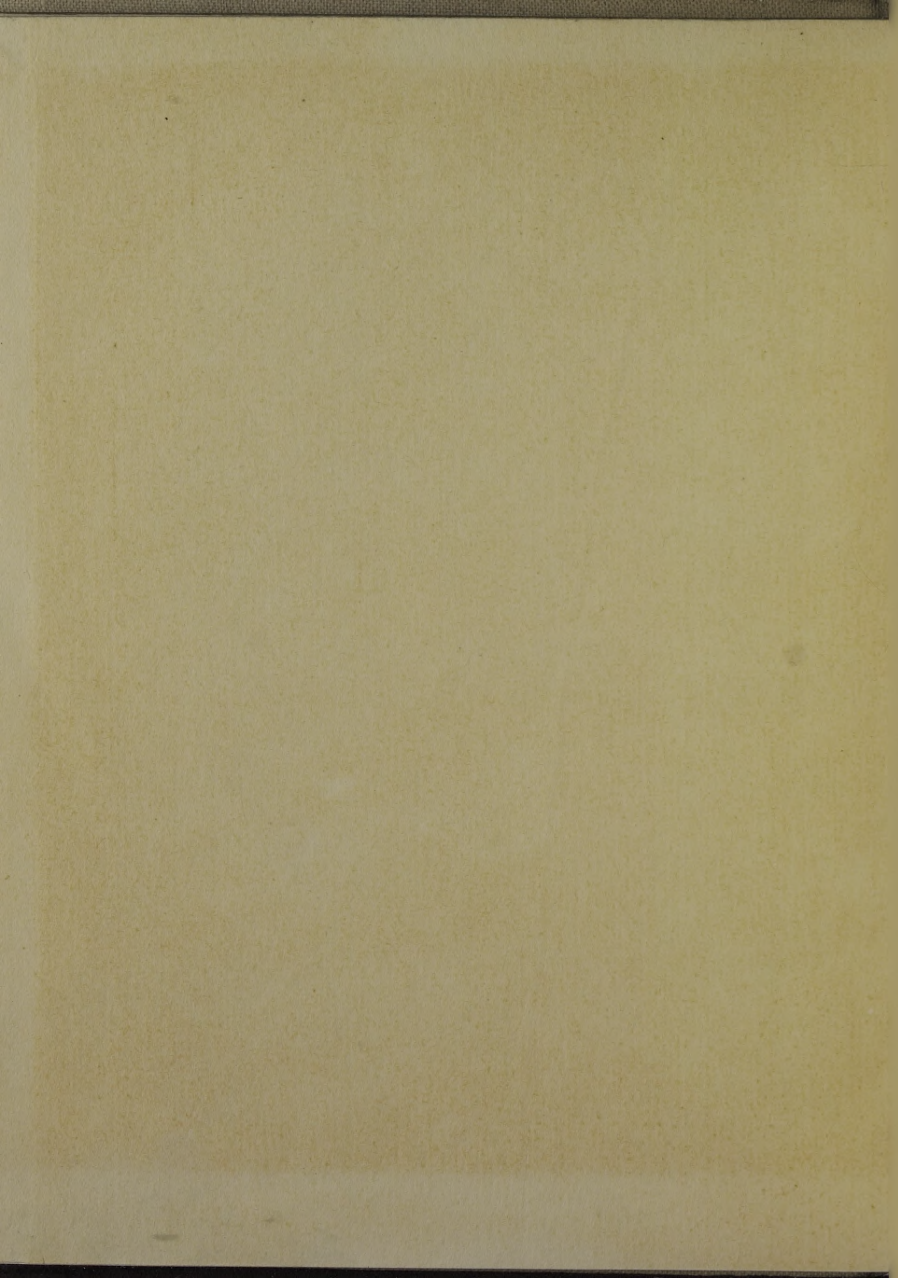
Nodota salikšanai 1960. g. 15. decembrī.
Parakstīta iespiešanai 1961. g. 10. februārī.
Papīra formāts 70×108¹/₂. 6 fiz. iespiedl.
8,22 uzsk. iespiedl.; 8,04 izdevn. l. Metiens
5000 eks. JT 14865. Maksā 29 kap.

Latvijas Valsts izdevniecība Rīgā, Padomju
bulv. 24. Izdevn. Nr. 13939-P622. Iespiesta
Latvijas PSR Kultūras ministrijas Poligrā-
fiskās rūpniecības pārvaldes 6. tipogrāfijā
Rīgā, Gorkija ielā 6. Pasūt. Nr. 2987.

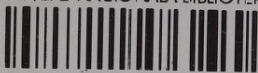

LATVIJAS NACIŅĀLA BIBLIOTEKA

0305021365

423